

NAVF'S

UTREDNINGSINSTITUTT

NORGES
ALMENVITENSKAPELIGE
FORSKNINGSRÅD

1978: 3

Utredninger om forskning
og høyere utdanning

Arbeidsmarkedet 3 år etter eksamen for akademikere fra vårkullet 1974

The Employment Situation for University
Graduates from Spring 1974 Three
Years after Graduation

INSTITUTE FOR STUDIES IN RESEARCH
AND HIGHER EDUCATION

The Norwegian Research Council
for Science and the Humanities

1978: 3

Utredninger om forskning
og høyere utdanning

Arbeidsmarkedet 3 år etter eksamen for akademikere fra vårkullet 1974

The Employment Situation for University
Graduates from Spring 1974 Three
Years after Graduation

F O R O R D

Fra 1972 har NAVF's utredningsinstitutt foretatt undersøkelser for å kartlegge hvorledes kandidatene fra våre universitet og høyskoler tilpasser seg arbeidsmarkedet i løpet av det første halvår etter eksamen. Instituttet tar nå sikte på en oppfølging av enkelte av disse kullene etter noe lengre tid. I første omgang er det gjort en undersøkelse av vårkullet 1974 tre år etter eksamen, og denne rapporten presenterer hovedresultatene fra denne treårsoppfølgingen.

Rapporten er delt i tre hovedkapitler. Del I er en statistisk oversikt over arbeidsmarkedsforholdene for vårkullet 1974 tre år etter eksamen sammenlignet med situasjonen et halvt år etter eksamen. Del II tar særlig sikte på å belyse individuell mobilitet, lønnsutvikling og aktivitet i perioden mellom de to undersøkelsene, mens del III omhandler kandidatenes familiesituasjon tre år etter eksamen.

Konsulent Steinar Tamsfoss og førstesekretær Kristi Skårberg har stått for innsamling og bearbeiding av data. Del I er skrevet av Kristi Skårberg, mens Steinar Tamsfoss har utarbeidet resten av rapporten.

Oslo, august 1978

Sigmund Vangsnes

I N N H O L D

INNLEDNING	9
DEL I: ARBEIDSMARKEDET FOR VÅRKULLET 1974 TRE ÅR ETTER EKSAMEN SAMMENLIKNET MED SITUASJONEN ET HALVT ÅR ETTER EKSAMEN ...	11
SAMMENDRAG	12
INNLEDNING OG DEFINISJONER	16
DE ENKELTE UTDANNINGSGRUPPER	31
Filologer (cand.philol.)	31
Filologer (mag.art.)	32
Filologer (cand.mag.)	32
Realister (cand.real.)	33
Realister (cand.mag.)	35
Jurister	36
Sosialøkonomer (cand.oecon.)	37
Sosialøkonomer (exam.oecon.)	38
Sosiologer	39
Statsvitere	39
Psykologer	40
Fagpedagoger	41
Samfunnsvitere (cand.mag.)	41
Veterinærer	42
Farmasøyter	43
Siviløkonomer	43
Sivilingeniører	44
Arkitekter	46
Landbrukskandidater	47
Distriktshøgskolekandidater	48

DEL II:	INDIVIDUELLE OVERGANGER	55
	SAMMENDRAG	56
	DEN INDIVIDUELLE UTVIKLING 1974 - 1977	59
	AKTIVITET	59
	Hele kullet	59
	Aktivitet og kjønn	61
	Aktiviteter blant kandidater med og uten barn	62
	Aktivitet og utdanning	64
	Aktivitetsprofiler 1974 - 1977	66
	MOBILITET PÅ ARBEIDSMARKEDET	73
	Skifte av arbeidsplasser	73
	Vurdering av arbeidsmarkedet	80
	LØNNSUTVIKLINGEN 1974 - 1977	83
DEL III:	KANDIDATENES FAMILIESITUASJON	93
	SAMMENDRAG	94
	KANDIDATENES FAMILIESITUASJON 1977	95
	Sivilstand	95
	Ektefellenes utdanning	97
	Ektefellenes aktivitet	100
	SUMMARY IN ENGLISH	103
VEDLEGG:	Spørreskjema	109

TABELLOVERSIKT

DEL I:	Side
A. Antall uteksaminerte kandidater og svarprosent for vårkullet 1974 (forespurt ca. 3 år etter eksamen)	18
B. Kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter aktivitet ca. $\frac{1}{2}$ år og ca. 3 år etter eksamen	19
C. Kandidatene fra vårkullet 1974 som hadde vanskeligheter med å få arbeid $\frac{1}{2}$ år etter eksamen og 3 år etter eksamen. Antall og i prosent av kulletts kandidater	20
D. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter i hvilke næringssektorer de arbeidet ca. $\frac{1}{2}$ år og ca. 3 år etter eksamen	21
E. Gjennomsnittlig månedslønn for kandidatgruppene i vårkullet 1974 ca. $\frac{1}{2}$ år etter eksamen og ca. 3 år etter eksamen	22
F. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter hvordan de selv vurderte sine hovedsakelige arbeidsoppgaver i forhold til utdanningen ca. 3 år etter eksamen	23
G. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter i hvor stor grad de mente en annen utdanning enn deres egen embetseksamen/høgskoleutdanning ville vært egnet til arbeidsoppgavene de hadde. (Forespurt ca. 3 år etter eksamen)	24
H. Antall og prosentandel av de yrkesaktive fra vårkullet 1974 som ønsket å skifte arbeidsplass i løpet av det nærmeste året. (Forespurt ca. $\frac{1}{2}$ år og ca. 3 år etter eksamen)	25
I. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 som ønsket å skifte arbeidsplass fordelt etter hvilke forhold som var avgjørende for dem. (Forespurt ca. 3 år etter eksamen)	26
J. Kandidatene fra vårkullet 1974 relativt fordelt etter hvorledes de selv vurderte arbeidsmarkedssituasjonen for sin gruppe m.h.t. å få relevant arbeid i Oslo og i landet for øvrig	27
K. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter i hvilken landsdel de arbeidet ca. $\frac{1}{2}$ år etter eksamen og ca. 3 år etter eksamen	28
L. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter hvorledes de fikk kjennskap til sin stilling	29
M. Kandidatene fra vårkullet 1974 som ikke var i inntektsgivende arbeid pr. 15. mai 1977, fordelt etter yrkesplaner for det nærmeste året, kjønn og antall barn	30
VEDLEGGSTABELLER	51

DEL II:	Side
Tabell 1: Kandidatene etter aktivitet i 1974 og 1977	60
Tabell 2: Kandidatene etter kjønn og aktivitet i 1974 og 1977. Prosent av alle kandidater av hvert kjønn	62
Tabell 3: Yrkes-, arbeidssøker-, studie- og hjemmeværende- andeler blant kandidater med og uten barn. 1977	63
Tabell 4: Tilgang til og avgang fra yrkesaktivitet blant menn og kvinner med og uten barn. Prosent av alle kandidater i hver gruppe.	64
Tabell 5: Aktiviteter i 1974 og 1977 og utdanning. Prosent av alle kandidater i hver utdanningsgruppe	65
Tabell 6: Aktivitetsprofiler desember 1974 - mai 1977 i hver enkel utdanningsgruppe	68
Tabell 7: Aktivitetsprofiler 1974 - 1977 for menn og kvinner ...	69
Tabell 8: Aktivitetsprofiler 1974 - 1977 i grupper for aktivitet i mai 1977	70
Tabell 9: Aktivitetsprofiler 1974 - 1977 og eksamenskarakter ...	71
Tabell 10: Skifte av arbeidsplass 1974 - 1977 og utdanning. Prosent	74
Tabell 11: Overganger mellom næringer blant kandidater som var yrkesaktive både i 1974 og 1977. Absolutte tall og prosent	76
Tabell 12: Næringsoverganger i de enkelte utdanningsgrupper. Antall og prosent overganger innen hver gruppe	78
Tabell 13: Overganger mellom næringer blant jurister som var yrkesaktive både i 1974 og 1977. Antall kandidater ...	79
Tabell 14: Vurdering av arbeidsmarkedssituasjonen i 1974 og 1977. Prosent	81
Tabell 15: Median- og gjennomsnittslønn i hver utdanningsgruppe blant kandidater som arbeidet heltid både i 1974 og 1977	84

	Side
Tabell 16: Lønnsutvikling i perioden 1974 - 1977 belyst ved en regresjonsmodell	87
Tabell 17: Lønnsutviklingen for DH-kandidater i perioden 1974 - 1977 belyst ved en regresjonsmodell	91
DEL III:	
Tabell 18: Kandidatene i ulike aktivitetsgrupper fordelt etter kjønn og sivilstand. Prosent	96
Tabell 19: Allmennutdanning til de gifte kandidatenes ektefeller. Prosent	97
Tabell 20: Yrkesutdanning til de gifte kandidatenes ektefeller. Prosent	99
Tabell 21: Gifte kandidaters aktivitet og ektefellenes aktivitet pr. mai 1977. Prosent	100
Tabell 22: Kandidater og ektefeller av hvert kjønn fordelt etter aktivitet. Prosent	101

INNLEDNING

NAVF's utredningsinstitutt har siden 1972 foretatt en arbeidsmarkedsundersøkelse for hvert kull av nye akademikere et halvt år etter eksamen. Disse undersøkelsene har vist at en forholdsvis stor del av kandidatene i enkelte utdanningsgrupper har problemer med å finne arbeid i samsvar med utdannelsen og at mange fortsetter med studier i den første tiden etter eksamen. For enkelte grupper har det siden 1972 vært en markert forverring i arbeidsmarkedssituasjonen.

Instituttet tar nå sikte på en oppfølging av enkelte av disse kullene etter noe lengre tid. I første omgang er det blitt gjort en undersøkelse av vårkullet 1974 tre år etter eksamen, og denne rapporten presenterer resultatene fra denne treårsoppfølgingen. Formålet med en slik undersøkelse er blant annet å finne ut om startvanskene som mange har opplevd, gir noen virkninger på lengre sikt, og å få bedre kjennskap til de ulike sider ved overgangen mellom studium og arbeidsliv.

Undersøkelsen var en spørreskjemaundersøkelse og omfattet følgende kategorier:

- Filologer (cand.philol., mag.art. og cand.mag.)
- Realister (cand.real. og cand.mag.)
- Jurister (cand.jur.)
- Sosialøkonomer (cand.oecon. og exam.oecon.)
- Psykologer (cand.psychol. og mag.art.)
- Sosiologer (cand.sociol., cand.polit. og mag.art.)
- Statsvitere (cand.polit. og mag.art.)
- Fagpedagoger (cand.paed., cand.polit. og mag.art.)
- Samfunnsvitere (cand.mag.)
- Veterinærer (cand.med.vet.)
- Farmasøyter (cand.pharm.)
- Siviløkonomer (NHH)
- Sivilingeniører (NTH)
- Arkitekter (NTH og Arkitekthøgskolen i Oslo)
- Landbrukskandidater (NLH)
- Distriktshøgskolekandidater (fra 2-årige studieretninger)

I alt ble det våren 1974 uteksaminert 2 433 kandidater i de utdanningskategoriene undersøkelsen omfattet. Av de 2 405 kandidatene som mottok spørreskjemaet, var det 1 899 som svarte - en svarprosent på 79. Syttifire prosent (1 774 kandidater) svarte både et halvt år og tre år etter eksamen. Alle tall og tabeller refererer seg til de innkomne svar. To prosent av svarene var fra kandidater som arbeidet i utlandet pr. 15. mai 1977, de er også tatt med i tabellene.

Rapporten er delt i 3 deler.

Del I er en statistisk oversikt over vårkullet 1974 tre år etter eksamen hvor forhold som yrkesaktivitet, studier, eventuell ledighet, næringssektorfordeling, lønnsforhold m.m. blir belyst og sammenlignet med situasjonen et halvt år etter eksamen. Denne delen bygger på alle svar i treårsoppløpfølgingen og alle svar i undersøkelsen et halvt år etter eksamen fra vårkullet 1974.

Del II bygger på svarene fra de kandidatene som svarte på spørreskjemaet både et halvt år og tre år etter eksamen. Dette kapitlet tar særlig sikte på å belyse mobilitet og lønnsutvikling for hele kullet og de enkelte utdanningsgrupper.

Del III av rapporten omhandler kandidatenes familiesituasjon, særlig ektefelles utdanning og yrkesforhold.

DEL I

ARBEIDSMARKEDET FOR VÅRKULLET 1974 TRE ÅR ETTER EKSAMEN
SAMMENLIGNET MED SITUASJONEN ET HALVT ÅR ETTER EKSAMEN.

SAMMENDRAG

NAVF's utredningsinstitutt har siden 1972 foretatt arbeidsmarkedsundersøkelser for hvert kull av nye akademikere et halvt år etter eksamen. Vårkullet 1974 er nå fulgt opp med en undersøkelse tre år etter eksamen. Av de vel 2 400 uteksaminerte svarte 79% i undersøkelsen tre år etter eksamen, 74% svarte både et halvt og tre år etter eksamen.

Y r k e s a k t i v i t e t

For kandidater med høyere grads eksamen under ett steg andelen yrkesaktive fra 68 til 96% i perioden $\frac{1}{2}$ - 3 år etter eksamen. Med unntak av arkitektene hvor yrkesandelen var 83%, var andelen yrkesaktive 3 år etter eksamen over 90% for alle gruppene med høyere grads universitetseksamen eller eksamen fra vitenskapelig høgskole. Andelen som hadde studier/utdanning som hovedbeskjeftigelse sank fra vel 12% til vel 1%. Andelen av kulletts kandidater som hadde vanskeligheter med å få arbeid var redusert fra knapt 7% et halvt år etter eksamen til vel 1% (11 kandidater) tre år etter eksamen.

For de kandidater som var cand.mag. eller exam.oecon. i 1974 steg andelen yrkesaktive i perioden $\frac{1}{2}$ - 3 år etter eksamen fra 24 til 55% i gjennomsnitt. En god del av disse kandidatene (27%), hadde i perioden avlagt eksamen av høyere grad. Andelen som i 1977 fortsatt hadde studier/utdanning som heltidsbeskjeftigelse var 36-41%, varierende med utdanningsgruppen. Heller ikke for cand.mag.-gruppene utgjorde de som hadde vanskeligheter med å få arbeid noen stor gruppe, i alt var det 13 personer (vel 2%) av alle cand.mag. og exam.oecon. i undersøkelsen.

For distriktshøgskolekandidatene sett under ett, steg andelen yrkesaktive fra 58 til 73%. Andelen som hadde studier/utdanning som heltidsbeskjeftigelse var den samme et halvt og tre år etter eksamen (22%). Andelen av kulletts kandidater som hadde vanskeligheter med å få arbeid sank fra knapt 11% til 3% (9 personer) i perioden $\frac{1}{2}$ - 3 år etter eksamen.

K a n d i d a t e n e s f o r d e l i n g p å n æ r i n g

Sett under ett var fordelingen av de yrkesaktive kandidatene på næringssektorer nokså lik et halvt og tre år etter eksamen. Et unntak var andelen som arbeidet i universitet/høgskoler og forskningsinstitutter, den var 4% lavere tre år etter eksamen, mens andelen i statsadministrasjonen var 3% høyere. Andelen i privat sektor var uendret - 32%, det samme gjelder andelen i skolen - ca. 25%.

Når det gjelder de enkelte gruppene er det imidlertid store forskjeller i de forskyvninger som er skjedd i perioden. F.eks. var 12% av siviløkonomene i statsadministrasjonen et halvt år etter eksamen, tre år etter var andelen fordoblet - 24%. Andelen i privat sektor gikk ned fra 66 til 57%. For jurister har det skjedd en markert oppgang i andelen i privat sektor - fra 9% til 24%. For sivilingeniørene og cand.real. har det skjedd en markert nedgang i andelen i universitet, høyskoler og forskningsinstitutter - fra 53 til 39% for realistenes vedkommende og fra 34 til 27% for sivilingeniørene. Dette henger mye sammen med at det her har dreiet seg om tidsbegrensede stillinger som f.eks. stipendiat og vitenskapelig assistent. Både for sivilingeniørene og cand.real. har andelen i privat sektor økt markert - fra 48 til 53% for sivilingeniørene og fra 9 til 14% for cand.real. Andelen i skolen har for cand.real.-gruppen økt fra 29 til 37%, mens den for cand.philol. har sunket fra 76 til 73%.

K a n d i d a t e n e s l ø n n

Gjennomsnittlig månedslønn for kandidater med høyere grads eksamen var tre år etter eksamen (mai 1977) knapt 7 000 kr., mens cand.mag.-gruppene og distriktshøgskolekandidatene lå på omtrent 6 000 kr. Høyest månedslønn hadde veterinærer, fagpedagoger og statsvitere. For alle disse gruppene lå gjennomsnittlig månedslønn over 7 600 kr. Lavest av gruppene med høyere grads eksamen lå arkitekter, farmasøyter, landbrukskandidater og psykologer. Ingen av disse gruppene hadde en gjennomsnittlig månedslønn som oversteg 6 500 kr. Gjennomsnittslønnen for alle kandidater med høyere grads eksamen i 1974 som var heltidsarbeidene på hvert av de to tidspunkter, var 52% høyere i 1977 enn i 1974. Størst var forskjellen for jurister og sosialøkonomer - 65%. Minst var den for farmasøyter, filologer og arkitekter.

V i d e r e - e l l e r t i l l e g g s u t d a n n i n g

I perioden $\frac{1}{2}$ - 3 år etter eksamen hadde mange kandidater som hadde avlagt høyere grads eksamen i 1974 tatt formell tilleggsutdanning eller yrkesrettede kurs. Tilleggsutdanning var mest vanlig i de gruppene hvor kandidatene tar pedagogisk seminar: cand.philol., cand.real., sivilingeniører og landbrukskandidater, men også av siviløkonomene var det en høy andel som hadde tatt tilleggsutdanning. Blant statsvitere, sosiologer, arkitekter og farmasøyter var det få eller ingen som oppgav noen form for tilleggsutdanning. Av distriktshøgskolekandidatene hadde 40% tatt en eller annen form for tilleggsutdanning i perioden. Mest vanlig var dette blant kandidater fra samfunnsfaglige studieretninger - andelen var her ca. 60%.

Kandidatenes vurdering av sine arbeidsoppgaver

I undersøkelsen tre år etter eksamen ble de yrkesaktive kandidatene bedt om å vurdere om deres hovedsakelige arbeidsoppgaver lå helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen eller innen et helt annet fagområde, og dessuten om de vurderte arbeidsoppgavene som lite - eller relativt kvalifiserte. I alle utdanningsgrupper utgjorde gruppen "relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver helt eller delvis innenfor fagområdet" den største gruppen. For høyere grad sett under ett var 88% i denne gruppen, 81% av cand.mag.-gruppene og 83% av distriktshøgskolekandidatene. Andelen som mente at deres arbeidsoppgaver lå utenfor området for deres utdanning og/eller var lite kvalifiserte, var 12% for kandidater med høyere grads eksamen. Det var relativt store forskjeller mellom de ulike gruppene idet f.eks. bare 6% av juristene vurderte sin jobb på denne måten, mens andelen for cand.real. og sivilingeniører var henholdsvis 19 og 18%.

Kandidatenes vurdering av andre utdanninger

De yrkesaktive kandidatene ble også spurt om i hvor stor grad de mente at en annen utdanning enn deres egen embedseksamen/høgskoleutdanning ville være egnet for arbeidsoppgavene de hadde. Totalt svarte 57% at "andre utdanninger ville være dårligere egnet", 30% at "andre utdanninger ville være like godt egnet" og 5% at "andre utdanninger ville vært bedre egnet". 8% mente at formell utdanning hadde liten betydning for arbeidet eller at de ikke hadde noen bestemt oppfatning. Her var det stor forskjell mellom utdanningene. Ser en bare på det første alternativet "andre utdanninger ville vært dårligere egnet" så er det rimelig at cand.mag.-utdanningene og distriktshøgskolekandidatene har lave andeler her fordi de vil konkurrere med høyere grads utdanning og ikke-akademisk utdanning som pedagogisk høgskole, utdanning fra sosialskole, BI osv. For cand.mag. varierte denne andelen mellom 31 og 49%, lavest for samfunnsvitene, for distriktshøgskolekandidatene var den 30%.

Innen høyere grad var det stor variasjon mellom gruppene. Praktisk talt alle veterinærene, farmasøytene og psykologene svarte at andre utdanninger ville vært dårligere egnet. Lavest andeler hadde fagpedagogene - 22%, sosialøkonomene - 38%, sosiologer - 40%, og statsvitene - 42%. De som svarte at andre utdanninger ville være like godt eller bedre egnet, ble også spurt om hvilke utdanninger de tenkte på. Dette er tatt med i avsnittene om de enkelte utdanningsgruppene.

Ø n s k e r / p l a n e r o m å s k i f t e j o b b

Tre år etter eksamen var andelen av de yrkesaktive som hadde ønsker/planer om å skifte jobb i løpet av det nærmeste året 35%. Et halvt år etter eksamen var denne andelen 39%. I gruppene sosiologer, jurister og arkitekter var det over halvparten som ønsket å skifte jobb. Grunnene de oppgav for jobbskifte, varierte med utdanningene, sett under ett var det ca. 1/3 av de som ønsket å skifte jobb som oppgav at jobben de hadde var av midlertidig art¹⁾. Ønske om arbeid på annet geografisk sted ble også oppgitt av ca. 1/3 av kandidatene.

K a n d i d a t e n e s v u r d e r i n g a v a r b e i d s - m a r k e d s s i t u a s j o n e n

Kandidatene gjorde en vurdering av arbeidsmarkedssituasjonen både et halvt år og tre år etter eksamen. Spørsmålsstilling og alternativer var den samme i begge undersøkelsene. For cand.mag.-gruppene er vurderingen i 1977 markert mer pessimistisk enn den disse gruppene gjorde i 1974.

For høyere grad sett under ett, og for distriktshøgskolekandidatene var vurderingen nokså lik i de to undersøkelsene. Fra senere undersøkelser et halvt år etter eksamen vet vi at arbeidsmarkedssituasjonen (og kandidatenes vurdering) for de fleste gruppene har forverret seg i perioden 1974-1977. Det er rimelig å tro at kandidatene tre år etter eksamen vurderte situasjonen ut fra egen situasjon. Det vil si at de har fått 2-3 års praksis og står dermed sterkere i konkurranse om jobbene, men at dette motvirkes av en vanskeligere arbeidsmarkedssituasjon. For cand.mag.-gruppene vil situasjonen ligne mer på situasjonen for de nyuteksaminerte fordi svært få av dem var i arbeid et halvt år etter eksamen.

I alt var det 375 av de 1 899 kandidatene i undersøkelsen som ikke hadde inntektsgivende arbeid som hovedbeskjeftigelse. En del av de ikke-yrkesaktive hadde fått jobb som de ennå ikke var begynt i, og en del hadde søkt eller regnet med å søke i løpet av året. Den største gruppen var imidlertid cand.mag.-kandidater og distriktshøgskolekandidater som ennå ikke hadde avsluttet sin utdanning og derfor ikke søkte jobb. Arbeid i egen husholdning og pass av egne barn var ingen tungtveiende grunn til ikke å søke arbeid, bare 13 kvinner og 1 mann oppgav denne grunnen. "Søker ikke arbeid på grunn av at det er vanskelig med arbeid i nærheten av bostedet" var det i alt bare to kandidater som oppgav.

- 1) Fast arbeid er i disse undersøkelsene definert som ansettelse eller engasjement av lengre varighet enn 6 mndr., mens midlertidig arbeid bare omfatter arbeid av kortere varighet enn 6 mndr. Antallet som oppgav at de ønsket å skifte jobb fordi stillingen var av midlertidig art er høyere enn antallet som etter vår definisjon kommer inn under midlertidig arbeid. Det betyr at en del av stillingene som etter vår definisjon kommer inn under fast arbeid er engasjementstillinger som kandidatene i denne sammenheng betegner som stilling av midlertidig art.

INNLEDNING OG DEFINISJONER

Denne delen tar sikte på å gi en mest mulig fullstendig oversikt over vårkullet tre år etter eksamen med hensyn til yrkesaktivitet, studier, eventuell ledighet, næringssektorfordeling, lønnsforhold, geografisk fordeling og kandidatenes vurdering av arbeidsmarkedssituasjonen sammenlignet med undersøkelsen et halvt år etter eksamen. Tre år etter eksamen ble kandidatene i tillegg spurt om arbeidsoppgavene lå helt eller delvis innenfor det fagområdet de var utdannet for, og om de vurderte arbeidsoppgavene som relativt kvalifiserte eller lite kvalifiserte. De ble også spurt om i hvilken grad en annen utdanning enn deres egen embedseksamen/høgskoleutdanning ville være egnet for arbeidsoppgavene de hadde. Treårsoppfølgingen forsøker også å kartlegge eventuelle yrkesplaner for de ikke yrkesaktive for det nærmeste året eller grunner for ikke yrkesaktivitet.

De tallmessige resultater av undersøkelsen er presentert samlet først i dette kapitlet. I tabellene kan en se de enkelte utdanningsgrupper ved siden av hverandre, og i sammenheng med tilsvarende resultater fra undersøkelsen et halvt år etter eksamen. Kommentarene er derimot samlet i egne avsnitt for hver utdanningsgruppe. En fordeling av menn og kvinner på ulike aktivitetstyper er tatt med som vedleggstabeller.

Kandidatenes utdanning refererer seg til den utdanning de hadde pr. våren 1974. For cand.mag.-gruppene og exam.oecon. blir tallene fra undersøkelsen et halvt år og tre år etter eksamen lite sammenlignbare fordi mange i løpet av de 3 årene etter eksamen har avlagt høyere grads eksamen.

Prosenttall i tabellene er ofte beregnet på små tall. Forskjeller som fremkommer mellom gruppene må i slike tilfelle tolkes med forsiktighet. I tabeller som omfatter de yrkesaktive, vil det komplisere sammenligningen at langt flere av kullet er yrkesaktive tre år etter eksamen enn et halvt år etter eksamen.

Ved sammenligninger av arbeidsmarkedssituasjonen over tid må en også regne med svingninger på grunn av konjunkturutviklingen.

D e f i n i s j o n e r a v a k t i v i t e t :

Yrkesaktive kandidater omfatter her foruten de som var i fast arbeid (ansettelse eller engasjement av lengre varighet enn 6 mndr.) også de kandidater som hadde midlertidig arbeid av kortere varighet enn 6 mndr. (vikariat, korttidsengasjement o.l.). Kandidater som hadde tilfeldige jobber uten relevans til utdannelsen er ikke tatt med under kategorien yrkesaktive. Kategorien "studier/utdanning" omfatter de kandidater som hadde studier/utdanning som hovedbeskjeftigelse.

"Arbeidsledig/arbeidssøkende" består av de som var direkte arbeidsledige og de som arbeidet i eget hjem, men søkte på jobber. Kategorien "Vanskeligheter med å få arbeid", er en sum av "arbeidsledig/arbeidssøkende" og kandidater med tilfeldig arbeid uten relevans til utdanningen + de kandidatene som et halvt år etter eksamen studerte videre som en nødløsning fordi de ikke fikk jobb.

"Annet" består av de kandidater som ikke søkte arbeid fordi de ønsket å være hjemmeværende, og de som på grunn av reiser, sykdom o.l. ikke var arbeidssøkende.

Definisjoner av hovedsektorer for næring:

Sektoren "Universitet/høgskoler og forskningsinstitutter" består av alle institusjoner for høgre utdanning som bygger på videregående skole og gir undervisning av minst 2 års varighet, samt alle typer forskningsinstitutter.

Sektoren "Skolen" består av grunnskolen, videregående skole og andre skoler.

"Statsadministrasjonen" omfatter her sentraladministrasjonen, statens ytre etater og politi og rettsvesen.

Under "Fylkes- og kommuneadministrasjonen" hører også skolepsykologkontorene/pedagogisk-psykologiske distriktssentra.

"Offentlig sektor for øvrig" består av helse- og sosialsektoren, offentlig veterinærvesen, statlige bank- og finansieringsinstitusjoner, bibliotek, museer og NRK.

"Privat sektor" består av næringssektorene industri og bergverk, bygg og anlegg, kraft og vannforsyning, varehandel, bank og forsikring, samferdsel, forretningsmessig tjenesteyting, nærings- og fagorganisasjoner, privat veterinærtjeneste og primærnæringene jordbruk, skogbruk og fiske.

Tabell A. Antall uteksaminerte kandidater og svarprosent for vårkullet 1974 (forespurt ca. 3 år etter eksamen, pr. 15. mai 1977).

Kandidatgruppe	Antall ut-eksaminerte kandidater våren 1974	Antall svar i treårsoppfølgingen	Svarprosent i treårsoppfølgingen 1)	Antall kandidater som svarte både $\frac{1}{2}$ år og 3 år etter eksamen
Filologer (Cand.philol.)	180	150	85	137
Filologer (Mag.art.)	24	20	87	18
Realister (Cand.real.)	160	131	82	128
Jurister	137	104	78	93
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	51	42	82	41
Psykologer	39	32	82	29
Sosiologer	15	10	67	9
Statsvitere	15	13	87	13
Fagpedagoger	23	21	91	16
Veterinærer	21	17	81	16
Farmasøyter	22	17	77	16
Siviløkonomer	100	80	81	77
Sivilingeniører	206	161	80	150
Arkitekter	46	30	67	29
Landbrukskandidater	197	168	87	159
SUM	1 236	996	82	931
Filologer (Cand.mag.)	458	341	75	313
Realister (Cand.mag.)	217	166	77	154
Samfunnsvitere (Cand.mag.)	69	46	67	43
Sosialøkonomer (Exam.oecon.)	65	50	77	47
SUM	809	603	75	557
Distriktshøgskolekandidater	388	300	78	286
SUM TOTAL	2 433	1 899	79	1 774

- 1) Av de 2 433 kandidatene uteksaminert våren 1974 var 6 døde pr. 15. mai, 22 kandidater var det ikke mulig å skaffe adresser til. I alt var det 2 405 personer som mottok spørreskjemaet.

Tabell B. Kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter aktivitet ca. ½ år og ca. 3 år etter eksamen (pr. 15. nov. 1974 og pr. 15. mai 1977).

Kandidat- gruppe	Aktivitet		A. Andel yrkesaktive						B. Andel ikke yrkesaktive								Sum (A+B)			
	Antall kandidater		Fast arbeid		Midler- tidig arbeid		Yrkes- aktive i alt		Tilfeldig arbeid uten relevans til utdanningen		Studier/ utdanning		Arbeidsledig/ arbeidssøkende		Verneplikt				Annet	
	1974	1977	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Filologer (Cand.philol.)	153	150	59.5	90.7	5.9	4.0	65.4	94.7	1.3	0.7	27.4	2.0	1.3	0	2.0	0.6	2.6	2.0	100	100
Filologer (Mag.art.)	21	20	42.9	95.0	38.1	0	81.0	95.0	4.8	0	4.8	5.0	4.7	0	4.7	0	0	0	100	100
Realister (Cand.real.)	149	131	65.8	96.2	14.7	1.5	80.5	97.7	0.7	0	10.1	0	1.4	0	6.0	0.8	1.3	1.5	100	100
Jurister	112	104	75.0	97.1	2.7	0	77.7	97.1	2.7	0	9.8	1.0	4.5	1.9	5.3	0	0	0	100	100
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	49	42	73.5	100	2.0	0	75.5	100	2.1	0	14.3	0	2.0	0	6.1	0	0	0	100	100
Psykologer	29	32	69.0	96.9	10.3	0	79.3	96.9	0	3.1	0	0	3.5	0	13.8	0	3.4	0	100	100
Sosiologer	13	10	38.4	80.0	23.1	20.0	61.5	100	7.7	0	15.4	0	0	0	7.7	0	7.7	0	100	100
Statsvitere	14	13	71.5	92.3	7.1	0	78.6	92.3	7.2	0	0	0	0	0	7.1	7.7	7.1	0	100	100
Fagpedagoger	16	21	87.5	90.5	0	0	87.5	90.5	0	0	0	0	6.2	0	6.3	0	0	9.5	100	100
Veterinærer	19	17	68.4	88.2	26.3	11.8	94.7	100	0	0	0	0	0	0	5.3	0	0	0	100	100
Farmasøyer	18	17	72.2	94.1	11.1	0	83.3	94.1	0	0	11.1	0	5.6	0	0	0	0	5.9	100	100
Siviløkonomer	88	80	56.8	93.8	1.1	0	57.9	93.8	1.2	0	19.3	5.0	1.1	1.2	17.1	0	3.4	0	100	100
Sivilingeniører	180	161	53.3	94.4	3.9	0.6	57.2	95.0	3.9	1.3	6.1	1.9	2.2	0.6	29.5	1.2	1.1	0	100	100
Arkitekter	35	30	37.1	76.7	17.2	6.6	54.3	83.3	2.8	0	8.6	0	17.1	3.3	14.3	6.7	2.9	6.7	100	100
Landbrukskandidater	175	168	48.6	95.8	13.7	1.2	62.3	97.0	5.1	0.6	12.0	0.6	4.6	0.6	13.7	0	2.3	1.2	100	100
SUM	1 071	996	59.5	94.0	8.8	1.7	68.3	95.7	2.6	0.5	12.3	1.3	3.1	0.6	11.9	0.7	1.8	1.2	100	100
Filologer (Cand.mag.)	377	341	22.0	55.2	6.6	2.6	28.6	57.8	4.0	0.9	59.7	36.1	1.3	1.4	2.4	0.9	4.0	2.9	100	100
Realister (Cand.mag.)	191	166	15.7	44.0	2.6	6.6	18.3	50.6	1.1	0.6	73.8	41.0	0	1.2	6.3	5.4	0.5	1.2	100	100
Samfunnsvitere (Cand.mag.)	60	46	20.0	50.0	6.7	6.5	26.7	56.5	3.3	2.2	65.0	39.1	1.7	0	3.3	2.2	0	0	100	100
Sosialøkonomer (Exam.oecon.)	61	50	4.9	46.0	4.9	2.0	9.8	48.0	3.3	2.0	82.0	40.0	0	0	4.9	8.0	0	2.0	100	100
SUM	689	603	18.5	50.9	5.4	4.0	23.9	54.9	3.1	1.0	66.0	38.0	0.9	1.2	3.8	2.8	2.3	2.1	100	100
Distriktshøgskole- kandidater	349	300	53.0	72.0	4.6	1.0	57.6	73.0	6.0	2.3	22.1	22.3	1.7	0.7	12.0	0.3	0.6	1.4	100	100
SUM TOTAL	2 109	1 899	45.1	76.8	7.0	2.3	52.1	79.1	3.3	1.0	31.5	16.3	2.1	0.8	9.2	1.3	1.8	1.5	100	100

Tabell C. Kandidatene fra vårkullet 1974 som hadde vanskeligheter med å få arbeid $\frac{1}{2}$ år etter eksamen (pr. 15. nov. 1974) og 3 år etter eksamen (pr. 15. mai 1977). Antall og i prosent av kulletts kandidater.

Kandidatgruppe	Pr. 15. nov. 1974		Pr. 15. mai 1977			
	"Vanskeligheter med å få arbeid" 1)		Tilfeldig arbeid	Arbeidsledig/arb.søkende	Sum	I prosent av kulletts kandidater
	Antall	I prosent av kulletts kandidater				
Filologer (Cand.philol.)	4	2.6	1	0	1	0.7
Filologer (Mag.art.)	2	9.5	0	0	0	0
Realister (Cand.real.)	5	3.4	0	0	0	0
Jurister	10	8.9	0	2	2	1.9
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	4	8.2	0	0	0	0
Psykologer	1	3.4	1	0	1	3.1
Sosiologer	2	15.4	0	0	0	0
Statsvitere	1	7.1	0	0	0	0
Fagpedagoger	1	6.3	0	0	0	0
Veterinærer	0	0	0	0	0	0
Farmasøyter	1	5.6	0	0	0	0
Siviløkonomer	2	2.3	0	1	1	1.3
Sivilingeniører	13	7.2	2	1	3	1.9
Arkitekter	8	22.9	0	1	1	3.3
Landbrukskandidater	17	9.7	1	1	2	1.2
Sum	71	6.6	5	6	11	1.1
Filologer (Cand.mag.)	29	7.7	3	5	8	2.4
Realister (Cand.mag.)	3	1.6	1	2	3	1.8
Samfunnsvitere (Cand.mag.)	4	6.7	1	0	1	2.2
Sosialøkonomer (Exam.oecon.)	3	4.9	1	0	1	2.0
Sum	39	5.7	6	7	13	2.2
Distriktshøgskolekandidater	37	10.6	7	2	9	3.0
SUM TOTAL	147	7.0	18	15	33	1.7

- 1) Gruppen "vanskeligheter med å få arbeid" er en sum av de som i 1974 hadde tilfeldig arbeid uten relevans til utdanningen, var arbeidsledig/arbeidssøkende eller studerte videre som en nødløsning fordi de ikke fikk jobb.

Tabell D. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter i hvilke næringssektorer de arbeidet ca. $\frac{1}{2}$ år etter eksamen (pr. 15. nov. 1974) og ca. 3 år etter eksamen (pr. 15. mai 1977).

Nærings- sektor	(1) Universitet og høgschooler Forsknings- institutter %		(2) Skolen %		(3) Stats- admini- strasjonen %		(4) Fylkes- og kommuneadm. %		(5) Offentlig sektor for øvrig %		(6) Privat sektor %		(1)-(6) Sum %	Antall yrkesaktive kandidater	
	Kandidatgruppe	74	77	74	77	74	77	74	77	74	77	74	77	74	77
Filologer (Cand.philol.)	14	18	76	73	2	4	0	1	6	1	2	3	100	100	142
Filologer (Mag.art.)	65	63	6	5	0	0	0	0	12	27	17	5	100	17	19
Realister (Cand.real.)	53	39	29	37	7	5	1	1	1	4	9	14	100	120	128
Jurister	5	4	0	0	69	63	11	8	6	1	9	24	100	87	101
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	13	17	5	7	49	43	3	12	8	2	22	19	100	37	42
Psykologer	22	16	4	0	9	13	35	35	26	26	4	10	100	23	31
Sosiologer	38	50	0	0	38	30	12	10	0	0	12	10	100	8	10
Statsvitere	27	25	0	0	18	34	27	8	10	8	18	25	100	11	12
Fagpedagoger	43	32	14	21	0	10	43	32	0	5	0	0	100	14	19
Veterinærer	22	47	0	0	0	0	0	0	17	6	61	47	100	18	17
Farmasøytter	20	6	0	6	0	0	0	0	0	6	80	82	100	15	16
Siviløkonomer	4	10	4	3	12	24	8	3	6	3	66	57	100	51	75
Sivilingeniører	34	27	6	5	5	9	4	3	3	3	48	53	100	103	153
Arkitekter	21	4	0	0	0	4	16	32	0	0	63	60	100	19	25
Landbrukskandidater	25	21	7	8	13	23	7	11	1	2	47	35	100	108	163
SUM	26	22	18	19	16	19	7	7	5	4	28	29	100	731	953
Filologer (Cand.mag.)	7	1	81	74	3	8	0	1	2	4	7	12	100	108	197
Realister (Cand.mag.)	11	27	60	48	9	5	0	1	9	6	11	13	100	35	84
Samfunnsvitere (Cand.mag.)	44	16	25	12	6	27	19	15	6	15	0	15	100	16	26
Sosialøkonomer (Exam.oecon.)	0	4	20	8	60	63	0	0	0	4	20	21	100	5	24
SUM	11	9	69	58	6	13	2	2	4	5	8	13	100	164	331
Distriktshøgskole- kandidater	5	2	7	3	6	9	11	10	4	3	67	73	100	201	218
SUM TOTAL	20	16	24	25	13	16	7	7	4	4	32	32	100	1096	1502

Tabell E. Gjennomsnittlig månedslønn for kandidatgruppene i vårkullet 1974 ca. $\frac{1}{2}$ år etter eksamen (pr. 15. nov. 1974) og ca. 3 år etter eksamen (pr. 15. mai 1977). (Alle lønnsberegninger refererer seg til kandidater som arbeidet på heltid).

Kandidatgruppe	Gjennomsnittlig månedslønn			
	$\frac{1}{2}$ år etter eksamen (November 74) kr.	Antall kandidater som oppgav lønn november 74	3 år etter eksamen (mai 77) kr.	Antall kandidater som oppgav lønn mai 77
Filologer (Cand.philol.)	4 750	84	6 770	128
Filologer (Mag.art.)	4 490	14	7 480	14
Realister (Cand.real.)	4 720	113	6 940	117
Jurister	4 480	87	7 390	100
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	4 500	37	7 340	41
Psykologer	4 280	21	6 500	28
Sosiologer	4 270	5	6 730	8
Statsvitere	4 940	10	7 670	12
Fagpedagoger	5 280	13	7 620	17
Veterinærer	6 040	16	8 710	16
Farmasøyter	4 850	14	6 470	13
Siviløkonomer	4 450	49	7 120	70
Sivilingeniører	4 500	100	6 930	149
Arkitekter	4 580	19	6 410	24
Landbrukskandidater	4 300	104	6 500	154
SUM	4 590	686	6 950	891
Filologer (Cand.mag.) ¹⁾	4 300	87	5 910	159
Realister (Cand.mag.) ¹⁾	4 410	33	6 120	68
Samfunnsvitere (Cand.mag.) ¹⁾	4 030	14	5 980	22
Sosialøkonomer (Exam.oecon.) ¹⁾	-	-	6 150	24
SUM	4 300	134	5 990	273
Distriktshøgskolekandidater	3 540	194	6 000	205
SUM TOTAL	4 350	1 014	6 610	1 369

- 1) Utdanningen refererer seg til kandidatenes utdanning pr. våren 1974. I cand. mag.-gruppene og exam.oecon.-gruppen var det mange som fortsatte sin utdanning og som i 1977 hadde høyere grads eksamen. Gjennomsnittslønnen i 1974 og 1977 blir derfor ikke helt sammenlignbare for disse gruppene.

Tabell F. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter hvordan de selv vurderte sine hovedsakelige arbeidsoppgaver i forhold til utdanningen ca. 3 år etter eksamen. Antall og (prosent).

Kandidat-gruppe	Arbeid innen et helt annet fagområde enn utdanningen		Arbeid helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen		Sum yrkesaktive som besvarte spørsmålet
	Lite kvalifiserte arbeidsoppgaver	Relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver	Lite kvalifiserte arbeidsoppgaver	Relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver	
Filologer (Cand.philol.)	1	6	13	121 (85.8)	141
Filologer (Mag.art.)	0	1	0	16 (94.1)	17
Realister (Cand.real.)	0	8	16	101 (80.8)	125
Jurister	1	3	2	95 (94.1)	101
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	0	6	4	32 (76.2)	42
Psykologer	0	1	1	29 (93.6)	31
Sosiologer	0	0	0	10 (100)	10
Statsvitere	0	0	0	12 (100)	12
Fagpedagoger	0	0	2	17 (89.5)	19
Veterinærer	0	0	0	17 (100)	17
Farmasøyter	0	0	0	16 (100)	16
Siviløkonomer	1	0	9	63 (86.3)	73
Sivilingeniører	2	10	16	125 (81.7)	153
Arkitekter	0	0	0	25 (100)	25
Landbrukskandidater	1	5	8	149 (91.4)	163
SUM	6 (0.7)	40 (4.2)	71 (7.5)	828 (87.6)	945
Filologer (Cand.mag.) ¹⁾	8	12	14	161 (82.6)	195
Realister (Cand.mag.) ¹⁾	3	5	9	67 (79.8)	84
Samfunnsvitere (Cand.mag.) ¹⁾	2	0	3	21 (80.8)	26
Sosialøkonomer (Exam.oecon.) ¹⁾	2	3	1	18 (75.0)	24
SUM	15 (4.6)	20 (6.1)	27 (8.2)	267 (81.1)	329
Distriktshøgskolekandidater	2	13	22	179 (82.9)	216
SUM TOTAL	23 (1.5)	73 (4.9)	120 (8.1)	1274 (85.5)	1490

- 1) Utdanningen refererer seg til kandidatenes utdanning pr. våren 1974. Mange av kandidatene i cand.mag.-gruppene og exam.oecon.-gruppen hadde i perioden 1974-1977 avlagt høyere grads eksamen. De vurderte trolig arbeidet i forhold til utdanningen de hadde i 1977.

Tabell G. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter i hvor stor grad de mente en annen utdanning enn deres egen embetseksamen/høgskoleutdanning ville vært egnet til arbeidsoppgavene de hadde. Antall og (prosent). (Forespurt ca. 3 år etter eksamen, pr. 15. mai 1977).

Kandidatgruppe	Andre utdanninger ville vært dårligere egnet	Andre utdanninger ville vært like godt egnet	Andre utdanninger ville vært bedre egnet	Formell utdanning har liten betydning for arbeidet	Har ingen bestemt oppfatning	Sum yrkesaktive som besvarte spørsmålet
Filologer (Cand.philol.)	97 (70.3)	26	8	3	4	138
Filologer (Mag.art.)	14 (73.7)	5	0	0	0	19
Realister (Cand.real.)	70 (55.6)	38	14	0	4	126
Jurister	90 (89.1)	9	1	1	0	101
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	16 (38.1)	19	2	0	5	42
Psykologer	29 (93.6)	1	0	0	1	31
Sosiologer	4 (40.0)	6	0	0	0	10
Statsvitere	5 (41.7)	5	0	0	2	12
Fagpedagoger	4 (22.2)	13	1	0	0	18
Veterinærer	17 (100)	0	0	0	0	17
Farmasøyter	16 (100)	0	0	0	0	16
Siviløkonomer	41 (55.4)	24	3	2	4	74
Sivilingeniører	95 (62.1)	43	4	5	6	153
Arkitekter	18 (72.0)	4	0	0	3	25
Landbrukskandidater	119 (73.9)	32	1	3	6	161
SUM	635 (67.3)	225 (23.9)	34 (3.6)	14 (1.5)	35 (3.7)	943 (100)
Filologer (Cand.mag.) ¹⁾	94 (48.7)	59	14	9	17	193
Realister (Cand.mag.) ¹⁾	35 (42.2)	33	8	1	6	83
Samfunnsvitere (Cand.mag.) ¹⁾	8 (30.8)	11	2	3	2	26
Sosialøkonomer (Exam.oecon.) ¹⁾	10 (41.7)	10	2	2	0	24
SUM	147 (45.1)	113 (34.6)	26 (8.0)	15 (4.6)	25 (7.7)	326 (100)
Distriktshøgskolekandidater	64 (29.9)	101	13	13	23	214
SUM TOTAL	846 (57.1)	439 (29.6)	73 (4.9)	42 (2.8)	83 (5.6)	1483 (100)

1) Utdanningen refererer seg til kandidatenes utdanning pr. våren 1974. Mange av kandidatene i cand.mag.-gruppene og exam.oecon.-gruppen hadde i perioden 1974-1977 avlagt høyere grads eksamen. De vurderte trolig arbeidet i forhold til utdanningen de hadde i 1977.

Tabell H. Antall og prosentandel av de yrkesaktive fra vårkullet 1974 som ønsket å skifte arbeidsplass i løpet av det nærmeste året. (Forespurt ca. $\frac{1}{2}$ år og ca. 3 år etter eksamen).

Kandidat- gruppe	Antall som ønsket å skifte arbeidsplass i løpet av det nærmeste året		I prosent av de yrkesaktive	
	$\frac{1}{2}$ år etter eksamen (pr. 15. nov. 1974)	3 år etter eksamen (pr. 15. mai 1977)	$\frac{1}{2}$ år etter eksamen %	3 år etter eksamen %
Filologer (Cand.philol.)	37	42	38	30
Filologer (Mag.art.)	8	9	50	50
Realister (Cand.real.)	50	41	42	34
Jurister	48	52	55	52
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	12	16	32	39
Psykologer	6	11	26	35
Sosiologer	3	7	38	70
Statsvitere	2	3	18	25
Fagpedagoger	5	3	38	17
Veterinærer	9	5	53	29
Farmasøyter	3	5	20	36
Siviløkonomer	12	17	24	23
Sivilingeniører	35	59	34	39
Arkitekter	9	13	47	54
Landbrukskandidater	41	56	38	35
SUM	280	339	39	36
Filologer (Cand.mag.)	48	62	45	32
Realister (Cand.mag.)	15	28	43	34
Samfunnsvitere (Cand.mag.)	10	11	67	42
Sosialøkonomer (Exam.oecon.)	3	9	60	38
SUM	76	110	47	34
Distriktshøgskole- kandidater	67	74	34	34
SUM TOTAL	423	523	39	35

Tabell I. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 som ønsket å skifte arbeidsplass fordelt etter hvilke forhold som var avgjørende for dem. Antall og (i prosent av de som ønsket å skifte arbeidsplass). (Forespurt ca. 3 år etter eksamen, pr. 15. mai 1977).

Kandidatgruppe	Nåværende stilling er av midlertidig art	Ønsker arbeidsoppgaver som svarer bedre til utdanningen	Ønsker arbeid på et annet (geografisk) sted	Andre forhold er avgjørende	Antall som ønsket å skifte arbeidsplass 3 år etter eksamen ¹⁾
Filologer (Cand.philol.)	10	13	18	6	42
Filologer (Mag.art.)	6	2	2	3	9
Realister (Cand.real.)	11	16	12	9	41
Jurister	25	5	10	21	52
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	3	2	4	10	16
Psykologer	2	1	4	4	11
Sosiologer	3	1	1	2	7
Statsvitere	2	0	1	0	3
Fagpedagoger	0	0	2	1	3
Veterinærer	3	0	1	3	5
Farmasøyter	1	0	1	5	5
Siviløkonomer	5	5	5	7	17
Sivilingeniører	20	9	21	30	59
Arkitekter	6	0	2	4	13
Landbrukskandidater	14	10	26	22	56
SUM	111 (33)	64 (19)	110 (32)	127 (37)	339
Filologer (Cand.mag.)	31	15	16	21	62
Realister (Cand.mag.)	13	6	7	6	28
Samfunnsvitere (Cand.mag.)	7	2	3	2	11
Sosialøkonomer (Exam.oecon.)	3	2	2	3	9
SUM	54 (49)	25 (23)	28 (25)	32 (29)	110
Distriktshøgskolekandidater	8 (11)	17 (23)	26 (35)	43 (58)	74
SUM TOTAL	173 (33)	106 (20)	164 (31)	202 (39)	523

- 1) Summen av antallet som oppgav de forskjellige årsakene til skifte av arbeidsplass er høyere enn antallet som ønsket å skifte arbeidsplass fordi noen oppgav flere årsaker.

Tabell J. Kandidatene fra vårkullet 1974 relativt fordelt etter hvorledes de selv vurderte arbeidsmarkedssituasjonen for sin gruppe m.h.t. å få relevant arbeid i Oslo og i landet for øvrig. Vurderingen er foretatt ca. $\frac{1}{2}$ år etter eksamen (pr. 15. nov. 1974) og ca. 3 år etter eksamen (pr. 15. mai 1977).

Kandidatgruppe \ Svaralternativer	Oslo og omegn			Landet for øvrig		
	God 74 77 %	Middels 74 77 %	Dårlig 74 77 %	God 74 77 %	Middels 74 77 %	Dårlig 74 77 %
Filologer (Cand.philol.)	4 2	25 23	71 75	18 6	62 57	20 37
Filologer (Mag.art.)	10 0	32 24	58 76	20 11	25 42	55 47
Realister (Cand.real.)	17 18	41 40	42 42	18 14	51 58	31 28
Jurister	21 16	63 67	16 17	15 12	55 60	30 28
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	42 39	42 56	16 5	2 2	46 53	52 45
Psykologer	3 0	17 21	80 79	43 19	50 81	7 0
Sosiologer	0 10	75 70	25 20	0 0	33 50	67 50
Statsvitere	71 69	22 31	7 0	15 23	54 62	31 15
Fagpedagoger	25 12	58 70	17 18	50 47	42 42	8 11
Veterinærer	6 29	72 59	22 12	32 82	58 18	10 0
Farmasøyter	44 40	56 53	0 7	72 73	28 27	0 0
Siviløkonomer	87 85	12 13	1 2	18 19	61 65	21 16
Sivilingeniører	44 42	42 43	14 15	17 14	46 41	37 45
Arkitekter	7 5	29 36	64 59	3 3	32 57	65 40
Landbrukskandidater	19 26	56 66	25 8	29 39	54 54	17 7
SUM	28 28	41 44	31 28	20 20	52 53	28 27
Filologer (Cand.mag.) ¹⁾	11 2	44 32	45 66	34 9	54 60	12 31
Realister (Cand.mag.) ¹⁾	23 21	46 39	31 40	33 17	50 48	17 35
Samfunnsvitere (Cand.mag.) ¹⁾	31 24	38 28	31 48	23 17	45 44	32 39
Sosialøkonomer (Exam.oecon.) ¹⁾	41 31	47 63	12 6	9 4	33 27	58 69
SUM	19 12	44 36	37 52	31 11	50 53	19 36
Distriktshøgskole- kandidater	46 47	35 35	19 18	18 23	50 49	32 28
SUM TOTAL	28 26	41 40	31 34	23 17	51 53	26 30

- 1) Utdanningen refererer seg til kandidatenes utdanning pr. våren 1977. Mange av kandidatene i cand.mag.-gruppene og exam.oecon.-gruppen hadde i perioden 1974-1977 avlagt høyere grads eksamen. De vurderte trolig arbeidsmarkedssituasjonen i forhold til utdanningen de hadde i 1977.

Tabell K. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter i hvilken landsdel de arbeidet ca. $\frac{1}{2}$ år etter eksamen (pr. 15. nov. 1974) og ca. 3 år etter eksamen (pr. 15. mai 1977). Prosent.

Kandidatgruppe \ Landsdel	Oslo		Øst-landet ellers		Sør-landet		Vest-landet		Trønde-lag		Nord-Norge		Ut-landet ¹⁾		Sum
	74	77	74	77	74	77	74	77	74	77	74	77	77	77	
	%		%		%		%		%		%		%		
Filologer (Cand.philol.)	22	21	13	19	1	2	39	30	7	10	18	14	4	100	
Filologer (Mag.art.)	29	28	6	5	0	0	47	39	12	11	6	17	0	100	
Realister (Cand.real.)	50	36	10	15	1	2	23	28	7	6	9	11	2	100	
Jurister	67	47	11	23	0	6	14	12	5	3	3	8	1	100	
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	84	74	8	7	0	2	0	7	5	5	3	5	0	100	
Psykologer	39	45	31	23	0	0	17	13	4	6	9	6	7	100	
Sosiologer	62	50	0	10	0	0	25	40	13	0	0	0	0	100	
Statsvitere	55	67	0	0	0	0	36	25	9	8	0	0	0	100	
Fagpedagoger	7	21	36	32	7	5	36	32	7	0	7	10	0	100	
Veterinærer	27	53	17	12	0	0	22	17	17	6	17	12	0	100	
Farmasøyter	66	50	7	25	7	6	20	13	0	0	0	6	0	100	
Siviløkonomer	41	34	16	23	4	3	29	27	6	5	4	5	3	100	
Sivilingeniører	33	29	18	21	0	3	8	14	31	23	10	7	3	100	
Arkitekter	21	28	11	8	5	4	11	24	42	20	10	16	0	100	
Landbrukskandidater	27	21	37	33	3	4	14	19	10	10	9	11	2	100	
SUM	41	33	17	21	1	3	20	21	12	10	9	10	2	100	
Filologer (Cand.mag.)	30	29	24	25	6	5	24	24	10	5	6	10	2	100	
Realister (Cand.mag.)	37	35	17	15	0	1	23	29	9	8	14	10	2	100	
Samfunnsvitere (Cand.mag.)	56	46	0	19	0	0	12	19	13	0	19	12	4	100	
Sosialøkonomer (Exam.oecon.)	80	75	20	17	0	0	0	8	0	0	0	0	0	100	
SUM	36	35	20	22	4	3	22	24	10	5	8	9	2	100	
Distriktshøgskole- kandidater	28	25	15	16	8	8	33	33	4	4	12	12	2	100	
SUM TOTAL	38	33	17	20	3	4	23	23	10	8	9	10	2	100	

1) Fordelingen i 1974 omfatter bare kandidater i Norge, 15 kandidater var i utlandet pr. 15. nov. 1974.

Tabell L. De yrkesaktive kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter hvorledes de fikk kjennskap til sin stilling (pr. 15. nov. 1974 og pr. 15. mai 1977). Prosent.

Kandidatgruppe	Hvordan kjennskap til stillingen		Arbeidsgivers annonse		Personlig henvendelse fra arbeidsgiver		Egen forespørsel		Var ansatt på arbeidstedet fra før		Arbeidsformidlingen		Annet		Sum	
	74	77	74	77	74	77	74	77	74	77	74	77	74	77	74	77
Filologer (Cand.philol.)	61	76	5	6	7	4	16	11	1	1	10	2			100	
Filologer (Mag.art.)	35	55	12	11	0	17	35	11	0	0	18	6			100	
Realister (Cand.real.)	37	63	8	12	6	10	22	14	0	0	27	1			100	
Jurister	58	76	6	6	14	5	15	7	0	0	7	6			100	
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	73	81	3	10	3	2	10	7	0	0	11	0			100	
Psykologer	56	64	0	13	13	13	9	10	0	0	22	0			100	
Sosiologer	50	40	12	30	13	10	25	20	0	0	0	0			100	
Statsvitere	55	75	18	17	0	0	18	8	0	0	9	0			100	
Fagpedagoger	69	78	0	0	0	6	23	11	0	0	8	5			100	
Veterinærer	6	35	22	12	11	23	11	12	0	0	50	18			100	
Farmasøyter	40	36	20	7	13	29	7	14	0	0	20	14			100	
Siviløkonomer	53	71	8	7	6	9	6	8	0	0	27	5			100	
Sivilingeniører	44	58	11	13	16	16	8	7	4	3	17	3			100	
Arkitekter	37	36	16	20	21	32	16	4	0	0	10	8			100	
Landbrukskandidater	63	72	9	14	5	4	2	3	0	0	21	7			100	
SUM	51	67	8	11	9	9	13	8	1	1	18	4			100	
Filologer (Cand.mag.)	44	59	15	15	16	13	18	9	0	1	7	3			100	
Realister (Cand.mag.)	66	65	11	18	3	5	11	6	3	1	6	5			100	
Samfunnsvitere (Cand.mag.)	56	69	0	12	25	8	6	11	0	0	13	0			100	
Sosialøkonomer (Exam.oecon.)	-	71	-	4	-	8	-	9	-	4	-	4			100	
SUM	50	62	13	15	14	10	16	8	1	1	6	4			100	
Distriktshøgskolekandidater	58	62	19	16	10	10	6	6	1	1	6	5			100	
SUM TOTAL	52	65	11	13	10	9	12	8	1	1	14	4			100	

Tabell M. Kandidatene fra vårkullet 1974 som ikke var i inntektsgivende arbeid pr. 15. mai 1977, fordelt etter yrkesplaner for det nærmeste året, kjønn og antall barn. Antall.

Yrkesplaner eller årsaker til ikke yrkesaktivitet	Menn				Kvinner				
	Uten barn	1 barn	2 barn	Sum	Uten barn	1 barn	2 barn	Flere enn 2 barn	Sum
Har fått stilling som tiltres senere	38	14	2	54	8	5	4	0	17
Har søkt, men ikke fått noe hittil	21	7	4	32	7	7	1	0	15
Kommer til å søke i løpet av året	25	9	0	34	6	1	0	2	9
Søker ikke arbeid p.g.a. studier/skolegang	100	14	6	120	25	7	6	1	39
Søker ikke arbeid p.g.a. arbeid i egen husholdning og pass av egne barn	0	1	0	1	0	4	7	2	13
Søker ikke arbeid, vanskelig med passende arbeid i nærheten av bostedet	0	0	1	1	0	1	0	0	1
Søker ikke arbeid av andre grunner	10	3	1	14	1	1	1	0	3
Ubesvart	11	6	1	18	3	1	0	0	4
SUM	205	54	15	274	50	27	19	5	101

DE ENKELTE UTDANNINGSGRUPPER

F i l o l o g e r

Cand.philol.

Av de 180 cand.philol. som ble uteksaminert våren 1974 var det 150 som svarte i treårsoppfølgingen. Yrkesaktiviteten steg fra 65% et halvt år etter eksamen til 95% tre år etter eksamen. Tilsvarende sank den andelen som studerte videre fra 27% til 2%. Grunnen til den lave yrkesfrekvensen et halvt år etter eksamen er at en stor del av kandidatene tar pedagogisk seminar. Andelen som hadde vanskeligheter med å få arbeid gikk ned fra knapt 3% av kulletts kandidater et halvt år etter eksamen til knapt 1% (1 kandidat) tre år etter eksamen.

Fordelingen på næringssektorer viser bare mindre forskyvninger. Andelen som arbeidet i skolen var litt lavere og andelen i universitet/høgskoler og forskningsinstituttet litt høyere, men samlet utgjorde de som arbeidet i undervisning og forskning 90% av de yrkesaktive både et halvt år og tre år etter eksamen. Gjennomsnittlig månedslønn fra hovedarbeidsgiver var 6 770 kr. tre år etter eksamen (mai 1977). Dette er ca. 200 kr. mindre enn gjennomsnittet for kandidater med høyere grads universitetseksamen.

Tre år etter eksamen ble de yrkesaktive kandidatene bedt om å vurdere om deres hovedsakelige arbeidsoppgaver lå helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen eller innen et helt annet fagområde. Både i og utenfor fagområdet var det 2 undergrupper: lite kvalifiserte arbeidsoppgaver og relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver. I alle utdanningsgruppene utgjorde gruppen "relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver helt eller delvis innenfor fagområdet" den største gruppen. Av filologene var 86% av de yrkesaktive i denne gruppen. Gjennomsnittet for alle utdanningene med høyere grad var 88%. 70% av de yrkesaktive cand.philol. mente at andre utdanninger ville vært dårligere egnet for arbeidsoppgavene de hadde. 25% mente at andre utdanninger ville være like godt eller bedre egnet, mens 5% ikke hadde noen bestemt oppfatning eller mente at formell utdanning hadde liten betydning for arbeidet.

Som "erstatningsutdanninger" var lærerskole eller lærerskole + tilleggsutdanning nevnt av omtrent halvparten av dem som mente at andre utdanninger ville være like godt eller bedre egnet. Den andre halvparten av svarene var enten andre hovedfag innen hist.-fil., cand.mag.-eksamen, andre lærerutdanninger, eller det var helt andre typer utdanninger som journalistutdanning, sosionomutdanning eller økonomisk/administrativ utdanning. De siste svarene kom fra cand.philol. i "utradisjonelle" stillinger og utgjorde en ytterst liten del av svarene.

En god del av de yrkesaktive 3 år etter eksamen (30%) ønsket eller hadde planer om å skifte arbeidsplass. Den grunnen de oftest oppgav for at de ønsket å skifte jobb, var at de ønsket arbeid på et annet (geografisk) sted. Tre år etter eksamen var den geografiske fordelingen av de yrkesaktive kandidatene noe endret i forhold til $\frac{1}{2}$ år etter eksamen. En litt større andel arbeidet på Østlandet og i Trøndelag, en mindre andel arbeidet på Vestlandet og i Nord-Norge. Som grunn nr. 2 for at de ønsket å skifte jobb, kom at de ønsket arbeid som passet bedre til utdanningen.

Både et halvt år og tre år etter eksamen ble alle kandidatene (yrkesaktive/ikke yrkesaktive) spurt om hvorledes de vurderte arbeidsmarkedssituasjonen for sin gruppe i Oslo og omegn og i landet for øvrig. Cand.philol.-gruppens vurdering av arbeidsmarkedssituasjonen for sin gruppe var mer pessimistisk tre år etter eksamen enn et halvt år etter eksamen. Forskyvningen var ikke stor for Oslo og omegn, men markert for landet for øvrig hvor 37% svarte "dårlig" tre år etter eksamen mot 20% et halvt år etter eksamen.

Ca. halvparten av cand.philol.-gruppen hadde tatt en eller annen form for tilleggsutdanning etter embetseksamen. Dette var i hovedsak pedagogisk seminar. Bare ca. 10% (8 kandidater) av de som oppgav tilleggsutdanning hadde tatt andre former for tilleggsutdanning: andre etterutdanningskurs, enkeltfag ved universitetet, EDB-kurs, bibliotekskolen.

Mag.art.

Av de 24 mag.art. uteksaminert våren 1974, var det 20 som svarte i tre-årsoppfølgingen. Nitten kandidater var yrkesaktive. Den viktigste næringssektoren var universitet/høgskoler og forskningsinstitutter både et halvt år og tre år etter eksamen, dernest kom bibliotek/museer. Praktisk talt alle de yrkesaktive oppgav at de hadde kvalifiserte arbeidsoppgaver innenfor fagområdet for utdanningen. 74% svarte at andre utdanninger ville vært dårligere egnet for arbeidsoppgaver de hadde, mens 26% (5 kandidater) svarte at andre utdanninger ville vært like godt egnet. Ingen svarte at andre utdanninger ville vært bedre egnet eller at formell utdanning hadde liten betydning for arbeidet. Både et halvt år og tre år etter eksamen oppgav omtrent halvparten av de yrkesaktive at de ønsket eller hadde planer om å skifte jobb. Den viktigste grunnen for jobbskifte tre år etter eksamen var at stillingen de hadde var av midlertidig art - seks av de ni personene det dreiet seg om oppgav denne grunnen. Dette er en relativt høy andel sammenlignet med andre grupper.

Cand.mag.

I treårsoppfølgingen svarte 341 av de 458 cand.mag. som ble uteksaminert våren 1974. For cand.mag.-gruppene blir tallene fra de to undersøkelsene lite sammenlignbare fordi en god del av kandidatene i den mellomliggende

periode hadde avlagt høyere grads eksamen. For cand.mag. med humanistiske fag var det 72 kandidater som var blitt cand.philol. eller mag.art., 2 kandidater hadde avlagt andre eksamener av høyere grad. 72 kandidater holdt på med hovedfagsstudier og 95 kandidater hadde tatt pedagogisk seminar. I tillegg hadde enda 27 kandidater tatt andre etterutdanningskurs i Norge eller utlandet, utvidet fagkretsen med enkeltfag i humanistiske eller andre fag, tatt EDB-kurs, bedriftsopplæring o.l. eller tatt selvstendige utdanninger utenom universitet/høgskoler. Bare vel 20% av de 341 cand.mag. som svarte i treårsoppfølgingen hadde ikke tatt noen form for tilleggsutdanning. Andelen som hadde studier/utdanning som hovedbeskjeftigelse pr. 15. mai 1977 var 36% mot 60% et halvt år etter eksamen. Yrkesfrekvensen var steget fra 29 til 58%, og andelen som hadde vanskeligheter med å få arbeid var gått ned fra knapt 8 til vel 2%.

Andelen av de yrkesaktive som arbeidet i skolen og universitet/høgskoler var lavere tre år etter eksamen enn et halvt år etter eksamen, mens det var en økning på 5% i statsadministrasjonen og i privat sektor. Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen var mye mer pessimistisk tre år etter eksamen enn et halvt år etter eksamen, både for Oslo og omegn og landet for øvrig. Tre år etter eksamen vurderte 66% situasjonen i Oslo og omegn som "dårlig" mot 45% et halvt år etter. Tilsvarende tall for landet for øvrig var 31 og 12%. (De cand.mag. kandidatene som hadde avlagt høyere grad vurderte trolig arbeidsmarkedssituasjonen i forhold til utdanningen de hadde i 1977.)

R e a l i s t e r

Cand.real.

I treårsoppfølgingen svarte 131 av de 160 kandidatene som ble uteksaminert våren 1974, 98% var yrkesaktive mot 81% et halvt år etter eksamen. Ingen hadde tilfeldig arbeid uten relevans til utdanningen eller var arbeidsledig/arbeidssøkende og ingen hadde studier/utdanning som hovedbeskjeftigelse.

Andelen av de yrkesaktive som arbeidet i universitet/høgskoler og forskningsinstitutter var sunket fra 53% et halvt år etter eksamen til 39% tre år etter eksamen, mens andelen som arbeidet i skolen var øket fra 29 til 37%.

Andelen som arbeidet i offentlig sektor utenom universitet/høgskoler og forskningsinstitutter var omtrent uforandret, mens andelen i privat sektor var 14% tre år etter eksamen mot 9% et halvt år etter eksamen. Gjennomsnittslønnen tre år etter eksamen var 6 940 kr. pr. måned som er nokså nær gjennomsnittet for høyere grad.

Av de yrkesaktive var det 81% som vurderte sine arbeidsoppgaver som "relativt kvalifiserte helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen". 13% hadde "lite kvalifiserte arbeidsoppgaver helt eller delvis innen fagområdet" og resten (6%) hadde "relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver innen et helt annet fagområde enn utdanningen".

41% av de yrkesaktive mente at andre utdanninger ville være like godt eller bedre egnet til de arbeidsoppgavene de hadde. På spørsmål om hvilke fag/utdanninger de tenkte på er svarene fordelt etter faggrupper:

Cand.real. med matematikk og databehandling hovedfag: Av i alt 9 svar gjaldt 4 siv.ing.-studiet, linjen for teknisk fysikk. De andre var enkelt-svar: lærerskole, adjunktutd., kybernetikk, databehandling, EDB ved distriktshøgskole.

Fysiske og kjemiske fag:

I alt 35 svar fordelte seg slik:

Andre hovedfag i fysikk/kjemi-gruppen	5
Andre hovedfag i cand.real.-studiet	
Matematiske fag	5
Biologiske fag	5
Siv.ing.studiet, kjemi, teknisk fysikk, uspesifisert	6
Cand.pharm., medisin	2
BI og sosialøkonomi	2
Hovedfag i humanistiske fag	2
Andre hovedfag relevant for skolen	1
Lærer/adjunktutd.	7
Sum	<u>35</u>

I gruppen geografisk/geologiske fag var det bare et svar: geofysikk

I gruppen biologiske fag:

Andre hovedfag innen biologi	5
Andre hovedfag i cand.real.-studiet, matematikk, kjemi, fysikk, geologi	4
Utdanning i off.adm. og forvaltningsjus	2
Cand.mag./lærerskole	3
Sum	<u>14</u>

Omtrent 1/3 av de yrkesaktive 3 år etter eksamen oppgav at de hadde ønsker/planer om å skifte arbeidsplass i løpet av det nærmeste året. Andelen er omtrent som gjennomsnittet for høyere grad. Som den vanligste grunnen til skifte av arbeidsplass kom at de ønsket arbeidsoppgaver som svarte bedre til utdanningen. Dette var den eneste utdanningen i under-

søkelsen hvor dette kom som grunn nr. 1, det kan vel i noen grad henge sammen med at cand.real. utdanningen er forholdsvis spesialisert og at kandidatene av den grunn setter store krav til samsvar mellom utdanning og arbeidsoppgaver.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen viste små endringer fra undersøkelsen et halvt år etter eksamen til undersøkelsen tre år etter eksamen.

Pedagogisk seminar var den langt vanligste form for tilleggsutdanning, vel 1/4 av cand.real. i undersøkelsen hadde tatt pedagogisk seminar. Noen få kandidater hadde tatt etterutdanningskurs i Norge eller utlandet, saksbehandlerkurs, EDB-kurs eller hadde utvidet fagkretsen med økonomisk/ administrativt/ juridisk enkeltfag.

Cand.mag.

Av de 217 cand.mag. uteksaminert våren 1974 svarte 166 i treårsoppfølgingen. En god del av kandidatene i cand.mag.-gruppene hadde i perioden mellom de to undersøkelsene avlagt høyere grads eksamen. For cand.mag. med realfag var dette tilfelle for 47 kandidater (28%), mens 57 kandidater (34%) holdt på med hovedfagsstudier. 27 kandidater (16%) hadde tatt pedagogisk seminar. Bare et par kandidater hadde både tatt ped.sem. og avsluttet cand.real. studiet. Fire kandidater hadde avsluttet andre hovedfagsstudier, 9 kandidater hadde utvidet fagkretsen med enkeltfag fra andre fakulteter eller hadde tatt etterutdanningskurs i Norge. Bare 13% hadde ikke tatt noen tilleggsutdanning av noe varighet.

Yrkesfrekvensen steg fra 18 til 51% i perioden mellom de to undersøkelsene, de som hadde studier/utdanning som hovedbeskjeftigelse sank fra 74 til 41%. En stor del av de som var blitt ferdig cand.real. avsluttet eksamen i mai 1977 som var tellingstidspunktet for treårsoppfølgingen. De kommer under studier/utdanning hvis de ikke allerede var i jobb. To kandidater var arbeidsledig/arbeidssøkende og en kandidat hadde tilfeldig arbeid uten relevans til utdanningen.

Fordelingen på næringssektorer endret seg noe i perioden mellom de to undersøkelsene, noe som vel vesentlig skyldes at en del har blitt cand.real. og fått rekrutteringsstillinger o.l. ved universitet/høgskole. Andelen av de yrkesaktive ved universitet/høgskole/forskningsinstitutter økte fra 11 til 27% mens skoleandelen sank fra 60 til 48%. Andelen i offentlig sektor utenom universitet/høgskoler og skolen sank også, mens andelen i privat sektor var omtrent uforandret.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen var mer pessimistisk tre år etter eksamen enn et halvt år etter eksamen, særlig for landet for øvrig. Der var andelen som vurderte situasjonen som "dårlig" 35% tre år etter eksamen

mot 17% et halvt år etter eksamen. De cand.mag.-kandidatene som hadde avlagt cand.real. eksamen i løpet av perioden mellom de to undersøkelsene, vurderte trolig arbeidsmarkedssituasjonen i forhold til utdanningen de hadde i 1977.

J u r i s t e r (Cand.jur.)

I treårsoppfølgingen svarte 104 av de 137 kandidatene som ble uteksaminert våren 1974. Yrkesfrekvensen var høy, vel 97%. En kandidat hadde studier/utdanning som hovedbeskjeftigelse og 2 kandidater var arbeidsledig/arbeidsøskende.

Fordelingen på næringssektorer hadde endret seg vesentlig fra undersøkelsen et halvt år etter til undersøkelsen tre år etter eksamen. For det første er andelen i privat sektor høyere tre år etter eksamen, 24% mot 9% et halvt år etter eksamen. Innen offentlig sektor var andelen som arbeidet i universitet/høgskoler/forskningsinstitutter omtrent den samme (4-5% i begge undersøkelser), mens andelen i offentlig administrasjon var gått ned. I offentlig administrasjon var det en forskyvning til politi og rettsvesen fra annen offentlig administrasjon. Mange kandidater hadde i perioden ½-3 år etter eksamen fått dommerfullmektigstillinger. Av de som arbeidet i politi og rettsvesen var det en stor overvekt av kandidater med gode eksamensresultater, mens det motsatte var tilfellet for statsadministrasjonen ellers.

Gjennomsnittlig månedslønn tre år etter eksamen (mai 1977) var 7 390 kr. Dette er godt i overkant av gjennomsnittet for høyere grad (6 950 kr.). Gjennomsnittslønnen i privat sektor var høyere enn i offentlig sektor. I offentlig sektor lå de som arbeidet i politi og rettsvesen litt lavere enn de som arbeidet i sentraladministrasjonen og statens ytre etater, forskjellen dreide seg om et par hundre kroner.

Av de yrkesaktive juristene tre år etter eksamen, var det vel 94% som vurderte sine arbeidsoppgaver som "relativt kvalifiserte, helt eller delvis innenfor fagområdet for utdanningen". Andelen er høyere enn for kandidater med høyere grad i gjennomsnitt (88%). På spørsmålet om i hvor stor grad en annen utdanning ville være egnet for arbeidsoppgavene de hadde, svarte ca. 10% at andre utdanninger ville være like godt eller bedre egnet. På spørsmål om hvilke utdanninger de konkret tenkte på, svarte de fleste siviløkonomer, men et par kandidater svarte sosialøkonomer og kandidater fra Bedriftsøkonomisk institutt. Over halvparten av de yrkesaktive oppgav at de ønsket/hadde planer om å skifte arbeidsplass. Som grunn nr. 1 for jobbskifte kom at stillingen var av midlertidig art.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen viser ingen store endringer i forhold til vurderingen et halvt år etter. Det er en viss forskyvning i pessimistisk retning fra "god" til "middels" både for Oslo og omegn og landet for øvrig, men andelen som vurderte arbeidsmarkedssituasjonen som "dårlig" var omtrent uforandret: 16-17% for Oslo og omegn, og ca. 30% for landet for øvrig. Tre år etter eksamen var juristene mer spredd utover i landet og mindre konsentrert til Oslo, 47% arbeidet i Oslo mot 67% et halvt år etter eksamen.

I alt 24% av juristene - 25 kandidater - hadde tatt en eller annen form for tilleggsutdanning. For ca. halvparten var det tale om spesielle kompetansegivende kurs eller andre etterutdanningskurs. Tre kandidater hadde utvidet fagkretsen med enkeltfag fra andre fakulteter, 5 hadde tatt kurs i administrasjon/forvaltning, saksbehandlerkurs, bedriftsopplæring, en hadde avlagt eksamen ved Bankakademiet og 4 hadde tatt cand. jur. eksamen om igjen.

S o s i a l ø k o n o m e r

Cand.oecon.

Av de 51 sosialøkonomene som ble uteksaminert svarte 42 i treårsoppløpfølgingen. Alle var yrkesaktive. Fordelingen på næringssektorer var omtrent som et halvt år etter eksamen. Ca. 1/5 arbeidet i privat sektor både et halvt år og tre år etter eksamen. Sosialøkonomene i universitet/høgskoler og forskningsinstitutter var i hovedsak rekruttert fra kulletts beste halvpart karaktermessig sett, mens det i statsadministrasjonen var like mange fra hver halvpart. Gjennomsnittlig månedslønn var 7 340 kr. Den ligger over gjennomsnittet for høyere grad. Lønningene i privat sektor viste større variasjon og i gjennomsnitt lå de høyere enn lønningene i offentlig sektor. (Antall som oppgav lønn var 41, av disse 8 i privat sektor).

Av de 42 yrkesaktive var det 32 (76%) som vurderte sine arbeidsoppgaver som relativt kvalifiserte og innen fagområdet for utdanningen. Andelen er lavere enn for høyere grad i gjennomsnitt (88%). Forholdsvis mange (14%) mente at arbeidsoppgavene var relativt kvalifiserte, men lå utenfor fagområdet for utdanningen og resten (10%) mente at arbeidsoppgavene lå innenfor fagområdet, men var lite kvalifiserte.

Halvparten av de yrkesaktive mente at andre utdanninger ville være like godt eller bedre egnet til arbeidsoppgavene de hadde. På spørsmål om hvilke fag/utdanninger de tenkte på i denne forbindelse, var siviløkonom-

fag den utdanningen som oftest var oppgitt, dernest kom utdanning fra Bedriftsøkonomisk institutt og juridisk utdanning. Også andre utdanninger var nevnt: utdanning i sosiologi, statsvitenskap, sivilingeniørutdanning, samfunnsgeografi og utdanning fra kommunallinjen ved Norges kommunal og sosialskole. Knapt 40% av de yrkesaktive oppgav at de hadde ønsker/planer om å skifte arbeidsplass det nærmeste året. I motsetning til juristene var det for sosialøkonomene sjelden at midlertidige stillinger var årsaken til ønsker/planer om jobbskifte.

For cand.oecon.-gruppen var vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen litt mer optimistisk tre år etter eksamen enn et halvt år etter eksamen, både for Oslo og omegn og landet for øvrig. Men det ble fortsatt ansett som mye lettere å få jobb i Oslo-området enn i landet ellers. 74% arbeidet i Oslo tre år etter eksamen mot 84% et halvt år etter eksamen.

Tolv av de 42 cand.oecon. i undersøkelsen hadde tatt en eller annen form for tilleggsutdanning etter eksamen. Utvidelse av fagkretsen med et juridisk fag og EDB-kurs var det vanligste, men listen over tilleggsutdanning omfattet også andre etterutdanningskurs, enkeltfag ved mat./nat.-fakultet og cand.oecon.-eksamen om igjen.

Exam.oecon.

I denne gruppen var det 65 uteksaminerte våren 1974 og 50 svar i treårsoppfølgingen. Bare noen få exam.oecon. var yrkesaktive et halvt år etter eksamen, over 80% studerte videre. I løpet av perioden mellom de to undersøkelsene hadde 24 kandidater avlagt cand.oecon.-eksamen, mens 21 fremdeles holdt på. De yrkesaktive, som økte fra ca. 10 til 48%, var i hovedsak kandidater som i perioden mellom de to undersøkelsene var blitt ferdig cand.oecon. Andelen som hadde studier/utdanning som hovedbeskjeftigelse sank fra 82 til 40%. En kandidat hadde tilfeldig arbeid uten relevans til utdanningen, ingen var arbeidsledig/arbeidssøkende tre år etter eksamen.

Fordelingen på næringssektorer tre år etter eksamen var omtrent som i cand.oecon.-gruppen, vel 60% arbeidet i statsadministrasjonen og vel 20% i privat sektor. Et par kandidater arbeidet i skolen. Gjennomsnittslønnen var kr. 6 150 pr. måned.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen var endret. For Oslo og omegn var det en økning i "middels"-gruppen, mens færre mente situasjonen var "god" eller "dårlig". For landet for øvrig var det en forskyvning i pessimistisk retning, 69% svarte "dårlig" tre år etter eksamen mot 58% et halvt år etter eksamen. De exam.oecon. som hadde avlagt cand.oecon.-eksamen eller holdt på med hovedfag vurderte trolig arbeidsmarkedssituasjonen i forhold til utdanningen de hadde eller var i ferd med å skaffe seg i 1977.

S o s i o l o g e r (cand.sociol., cand.polit. og mag.art.)

Våren 1974 ble det uteksaminert 15 sosiologer, 10 av dem svarte i undersøkelsen tre år etter eksamen. Alle var yrkesaktive. Fem av kandidatene arbeidet i universitet/høgskoler og forskningsinstitutter, 4 i stat/fylkesadministrasjon og 1 i industrien. Gjennomsnittlig månedslønn var 6 730 kr. som er noe under gjennomsnittet for høyere grad.

Alle sosiologene vurderte sine arbeidsoppgaver 3 år etter eksamen som "relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver innen fagområdet for utdanningen", men 6 av de 10 sosiologene mente at andre utdanninger ville være like godt egnet til arbeidsoppgavene. Som "erstatningsutdanninger" var nevnt utdanning som økonom, utdanning i statsvitenskap, jus og kulturgeografi, pedagogikk, cand.philol.-utdanning og "annen embetseksamen". 7 av de 10 sosiologene hadde ønsker/planer om å skifte arbeidsplass i løpet av det nærmeste året, for tre av dem var midlertidig stilling grunnen til ønske/planer om jobbskifte.

Ved vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen 3 år etter eksamen svarte de fleste "middels" for Oslo og omegn. For landet for øvrig svarte halvparten "middels" og halvparten "dårlig". Den vurderingen sosiologgruppen gjorde $\frac{1}{2}$ år etter eksamen var omtrent tilsvarende, kanskje en tanke mer optimistisk. Halvparten arbeidet i Oslo. En av sosiologene hadde tatt pedagogisk seminar, ellers oppgav ingen formell etterutdanning eller yrkesrettede kurs etter våren 1974 .

S t a t s v i t e r e (cand.polit. og mag.art.)

I treårsoppfølgingen svarte 13 av de 15 statsviterne som var uteksaminert våren 1974. En avtjente verneplikt, resten av yrkesaktive. 3 statsvitere arbeidet i forskningsinstitutter, 4 i statsadministrasjonen, 2 i annen offentlig virksomhet og 3 i privat sektor. Gjennomsnittslønn pr. måned tre år etter eksamen (mai 1977) var 7 670 kr. pr. måned. Bare veterinærene hadde høyere gjennomsnittslønn. Statsvitere lå høyt i gjennomsnittslønn også i undersøkelsen et halvt år etter eksamen.

Alle statsviterne vurderte sine arbeidsoppgaver som "relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver innen fagområdet for utdanningen". Fem av de 12 statsviterne mente at andre utdanninger ville være like godt egnet til arbeidsoppgavene de hadde. Utdanningene/fagområdene de oppgav var jus, sosialøkonomi, filologutdanning. Tre av de yrkesaktive hadde ønsker/planer om å skifte arbeid i det nærmeste året, for 2 av dem var årsaken at stillingen var av midlertidig art.

Statsviternes vurdering av arbeidsmarkedet var optimistisk både et halvt år og tre år etter eksamen. Tre år etter eksamen mente ca. 70% at situasjonen for Oslo-området var "god", ingen svarte "dårlig". For landet for øvrig svarte de fleste "middels". To tredjedeler arbeidet i Oslo. Ingen av statsviterne oppgav at de hadde tatt noen formell etterutdanning eller yrkesrettede kurs etter våren 1974.

P s y k o l o g e r (cand.psychol. og mag.art.)

Våren 1974 ble det uteksaminert 39 psykologer, av disse svarte 32 i undersøkelsen tre år etter eksamen. Alle var i inntektsgivende arbeid, for en av kandidatene var det arbeid uten relevans til utdanningen, men kombinert med videreutdanning. Skolepsykologkontorer/pedagogisk/psykologisk distrikts sentra og helsesektoren var de viktigste næringssektorene både tre år og et halvt år etter eksamen. Men psykologene arbeidet også i universitet/høgskoler/forskningsinstitutter, statsadministrasjonen og i privat sektor. Gjennomsnittslønn pr. måned tre år etter eksamen var 6 500 kr. som er noe under gjennomsnittet for kandidater med eksamen av høyere grad. Også et halvt år etter eksamen var psykologlønningene under gjennomsnittet.

Nesten alle de yrkesaktive (94%) psykologene vurderte arbeidsoppgavene de hadde tre år etter eksamen som relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen. 94% mente også at andre utdanninger ville vært dårligere egnet, en kandidat mente at andre utdanninger kunne vært like godt egnet og en kandidat hadde ikke noen bestemt oppfatning. Vel en tredjedel hadde ønsket/planer om å skifte arbeid det nærmeste året. Ønske om arbeid på et annet (geografisk) sted var grunn- en som oftest var oppgitt.

For Oslo-området var vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen nokså lik et halvt år og tre år etter eksamen, ca. 80% vurderte den som "dårlig". For landet for øvrig var vurderingen tre år etter eksamen mindre optimistisk enn et halvt år etter eksamen, men likevel optimistisk i forhold til andre grupper: 19% svarte "god", 81% "middels" og ingen "dårlig". Etter kandidatenes vurdering ser det ut til å være lett for psykologene å få jobb i distriktene, men vanskelig i Oslo.

Tilleggsutdanning etter 1974 var vesentlig spesialistkurs, men et par kandidater hadde utvidet fagkretsen med enkeltfag i andre faggrupper.

F a g p e d a g o g e r (cand. paed., cand. po lit. o g mag. art.)

Av de 23 fagpedagogene uteksaminert våren 1974 svarte 21 i treårsoppfølgingen. Nitten av fagpedagogene var yrkesaktive, to hadde arbeid i eget hjem som hovedbeskjeftigelse. Alle yrkesaktive arbeidet i offentlig sektor, både et halvt år og tre år etter eksamen, flest i pedagogisk/psykologiske distriktssentra og i universitet/høgskoler. Gjennomsnittslønn pr. måned tre år etter eksamen var 7 620 kr. som er vesentlig over gjennomsnittet for kandidater med høyere grads eksamen (6 950 kr.). Også et halvt år etter eksamen lå månedslønnen for fagpedagogene høyt. Det bør nevnes at fagpedagogene i større grad enn andre grupper har yrkeserfaring før embetseksamen.

Alle de yrkesaktive arbeidet helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen tre år etter eksamen, men to av dem mente arbeidsoppgavene var lite kvalifiserte. Svært mange (ca. 3/4) av fagpedagogene mente at andre utdanninger ville være like godt eller bedre egnet til arbeidsoppgavene de hadde. Mange av disse svarte ikke på hvilke utdanninger de konkret tenkte på, men av de som svarte var psykologutdanning det vanligste svaret, men også sosiologi og utdanning i spesialpedagogikk ved Statens spesiallærerskole var nevnt. Et fåtall oppgav at de ønsket å skifte arbeidsplass i løpet av det nærmeste året - andelen av de yrkesaktive var mindre enn i noen av de andre gruppene. Ingen ønsket å skifte jobb på grunn av at stillingen var midlertidig eller fordi de ønsket arbeidsoppgaver som svarte bedre til utdanningen. Dette henger vel i noen grad sammen med at fagpedagogene ofte har yrkeserfaring før embetseksamen, og at de derfor tre år etter eksamen vil være mer etablert i yrkeslivet enn andre grupper.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen var forholdsvis optimistisk, ca. 10% vurderte situasjonen som "dårlig" i landet utenom Oslo-området, i underkant av 20% vurderte den som "dårlig" i Oslo og omegn.

Seks av fagpedagogene hadde tatt tilleggsutdanning etter våren 1974, for 4 av dem var det tale om spesielle kompetansegivende kurs eller andre etterutdanningskurs, mens et par kandidater hadde utvidet fagkretsen med enkeltfag.

C a n d. m a g. i s a m f u n n s f a g

Av de 69 cand.mag. i samfunnsfag uteksaminert våren 1974 var det bare 46 kandidater som svarte i treårsoppfølgingen. Av disse 46 hadde knapt 25% avlagt eksamen av høyere grad i tiden mellom de to undersøkelsene.

De fleste hadde tatt høyere grad i samfunnsfag som statsvitenskap, pedagogikk, sosiologi, sosialøkonomi, mens tre kandidater hadde tatt cand.philol.-eksamen. Ca. 40% holdt på med hovedfagstudier. Fire kandidater hadde tatt pedagogisk seminar, eller andre kurs/utdanninger. 28% av kandidatene i undersøkelsen hadde ikke tatt noen formell utdanning eller yrkesrettede kurs etter cand.mag.-eksamen i 1974.

Yrkesfrekvensen var 57% tre år etter eksamen mot 27% et halvt år etter eksamen. Kandidatene fordelte seg på mange næringssektorer i offentlig og privat sektor. Flest var det i statsadministrasjonen. Gjennomsnittlig månedslønn tre år etter eksamen (mai 1977) var 5 980 kr. som er lik gjennomsnittet for cand.mag.-kandidatene.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen var noe mer pessimistisk enn den vurderingen gruppen gjorde et halvt år etter eksamen. Ca. 40% vurderte situasjonen som "dårlig" utenom Oslo-området, i Oslo-området var det knapt halvparten som vurderte den som "dårlig".

V e t e r i n æ r e r

Våren 1974 ble det uteksaminert 21 kandidater fra Norges veterinærhøgskole, 17 av disse svarte i treårsoppfølgingen. Alle var yrkesaktive. Nesten halvparten arbeidet i universitet/høgskoler og forskningsinstitutter, hovedsakelig i vit.ass. og stipendiatstillinger. Den andre halvparten var stort sett privatpraktiserende dyrleger. Gjennomsnittlig månedslønn tre år etter eksamen (mai 1977) var 8 710 kr. som var den høyeste gjennomsnittslønnen av alle utdanningsgruppene. Også i undersøkelsen et halvt år etter eksamen lå veterinærene høyt i gjennomsnittslønn.

Alle veterinærene oppgav at de hadde relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen og at andre utdanninger ville vært dårligere egnet for arbeidsoppgavene de hadde. Fem av veterinærene ønsket å skifte arbeidsplass, for tre av dem var grunnen at stillingen var midlertidig.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen var optimistisk særlig for landet utenom Oslo og omegn: 82% svarte "god" og resten "middels". For Oslo og omegn svarte 29% "god", 59% "middels" og 12% "dårlig". En fjerdedel av kandidatene hadde tatt tilleggsutdanning etter våren 1974; etterutdanningskurs eller utvidelse av fagkretsen ved andre læresteder.

F a r m a s ø y t e r (cand.pharm.)

Av de 22 cand.pharm. som ble uteksaminert svarte 17 i treårsoppfølgingen. Seksten var yrkesaktive. Tre av farmasøytene arbeidet i offentlig sektor, resten i privat sektor. Stillingene i privat sektor var for de fleste vedkommende provisorstillinger i apotek, men et par av stillingene var saksbehandlerstillinger i farmasøytisk industri. Gjennomsnittlig månedslønn tre år etter eksamen var 6 470 kr. som er noe under gjennomsnittet for kandidater med høyere grads eksamen. Et halvt år etter eksamen lå farmasøytene forholdsvis høyt i gjennomsnittslønn.

Alle farmasøytene mente at arbeidsoppgavene de hadde lå innenfor fagområdet for utdanningen og var relativt kvalifiserte og at andre utdanninger ville være dårligere egnet for arbeidsoppgavene.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen var optimistisk. For Oslo og omegn svarte 40% "god", 53% "middels" og 7% "dårlig". For landet for øvrig var tilsvarende tall 73, 27 og 0%. Vurderingen var nokså lik den farmasøytgruppen gjorde et halvt år etter eksamen. Et par av kandidatene hadde tatt etterutdanningskurs.

S i v i l ø k o n o m e r

Våren 1974 var det uteksaminert 100 siviløkonomer fra Norges Handelshøyskole. Av disse svarte 80 i treårsoppfølgingen. Knappt 94% var yrkesaktive. Tre år etter eksamen arbeidet 57% av de yrkesaktive i privat sektor mot 66% et halvt år etter eksamen. I statsadministrasjonen arbeidet 24%, andelen er dobbelt så høy som et halvt år etter eksamen. Gjennomsnittlig månedslønn tre år etter eksamen (mai 1977) var 7 120 kr.

Bare en av kandidatene hadde arbeid innen et helt annet fagområde enn utdanningen tre år etter eksamen. Av de som hadde arbeid helt eller delvis innen fagområdet var det ca. 13% som vurderte sine arbeidsoppgaver som lite kvalifiserte, mens resten vurderte dem som relativt kvalifiserte. 32% mente at andre utdanninger ville vært like godt egnet for arbeidsoppgavene, 4% mente at andre utdanninger ville vært bedre egnet. På spørsmål om hvilke fag/utdanninger de konkret tenkte på som like godt eller bedre egnet, var det vanligste svaret sosialøkonomi, dernest kom utdanning fra BI, markedsføringsskolen og juridisk utdanning. En rekke andre utdanninger var også nevnt, men bare av en eller to kandidater: teknisk høgskole, cand.polit. i samfunnsfag, statsviter, kommunalkandidat, kandidat fra Bankakademiet, EDB-utdanning, DH-kandidat med økonomiske fag, annen økonomisk utdanning. En forholdsvis liten andel hadde ønsker/planer om å skifte jobb i løpet av det nærmeste året. Grunnene de oppgav for

jobbskifte var nokså likt fordelt på "midlertidig stilling", "ønsker arbeidsoppgaver som svarer bedre til utdanningen", "ønsker arbeid på annet (geografisk) sted" og "andre forhold er avgjørende".

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen er optimistisk for Oslo og omegn. Der svarte 85% "god", 13% "middels" og 27% "dårlig". For landet for øvrig vurderes situasjonen noe mindre optimistisk: 19% "god", 65% "middels" og 16% "dårlig". Vurderingen tre år etter eksamen (mai 1977) avviker ikke mye fra den vurderingen siviløkonomgruppen gjorde et halvt år etter eksamen.

Ca. 30% av siviløkonomene i undersøkelsen hadde tatt en eller annen form for tilleggsutdanning. Fem kandidater hadde tatt handelslærereksamen og syv siviløkonomeksamen av høyere grad, fire pedagogisk seminar og tre hadde tatt andre etterutdanningskurs. Tilleggsutdanning som var oppgitt av 1-2 kandidater var utvidelse av fagkretsen med enkeltfag, EDB-kurs, kurs i administrasjon/forvaltning og juristutdanning.

S i v i l i n g e n ø r e r

Av de 206 sivilingeniørene uteksaminert våren 1974 svarte 161 i treårsoppfølgingen. 95% var yrkesaktive. Andelen av kulletts kandidater som hadde vanskeligheter med å få arbeid sank fra vel 7% til knapt 2% (tre kandidater) i perioden ½-3 år etter eksamen.

Tre år etter eksamen arbeidet 53% i privat sektor. I universitet/høgskoler og forskningsinstitutter arbeidet 27%, i skolen 5%, og i annen offentlig virksomhet 15%. I forhold til fordelingen på næringssektorer et halvt år etter eksamen var det en mindre andel ved universitet/høgskoler og forskningsinstitutter og en større andel i statsadministrasjonen og i privat sektor.

Gjennomsnittlig månedslønn tre år etter eksamen var 6 930 kr. som er omtrent lik gjennomsnittslønnen for kandidater med høyere grads universitets-eksamen eller eksamen fra vitenskapelig høgskole. Gjennomsnittslønnen varierte noe med næring. I industrien, som var den største enkeltsektoren i privat sektor, var gjennomsnittslønnen 7 030 kr., i samferdsel 7 150 kr. og i forretningsmessig tjenesteyting 7 170 kr. I offentlig sektor lå statsadministrasjonen omtrent på gjennomsnittet, forskningsinstituttene ubetydelig under, mens skolen og universitet/høgskoler lå lavere. Mellom avdelingene var det ikke store variasjoner i gjennomsnittslønn, med unntak av kjemiavdelingen som lå noe lavere enn de andre avdelingene.

Omtrent 8% av de yrkesaktive sivilingeniørene mente at arbeidsoppgavene de hadde lå i et helt annet fagområde enn utdanningen, men bare 2 av disse

kandidatene mente at arbeidsoppgavene var lite kvalifiserte. Av de som vurderte sine arbeidsoppgaver til å ligge helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen var det ca. 11% som mente at arbeidsoppgavene var lite kvalifiserte, mens 89% mente at arbeidsoppgavene var relativt kvalifiserte. På spørsmål om i hvilken grad andre utdanninger enn deres egen ville være egnet for arbeidsoppgavene de hadde, svarte 28% av de yrkesaktive sivilingeniørene at andre utdanninger ville være like godt egnet og 3% (4 kandidater) at andre utdanninger ville vært bedre egnet. Det ble også spurt om hvilke fag/utdanninger de konkret tenkte på, og her er svarene delt inn etter avdeling:

- Bergavd.: Her var det bare et svar: Maskinavd. NTH.
- Bygningsavd.: Her var det tre som svarte jordskiftelinja på NLH, resten var enkeltstående svar; utdanning som siviløkonom, jurist, sosialøkonom, realist.
- Elektroavd.: De vanligste svarene var realfag og teknisk skole.
Enkelt svar: Siviløkonom, sosialøkonom, andre linjer ved elektroavdelingen, EDB-utdanning, adjunktutdanning.
- Kjemiavd.: De vanligste svarene var også her realfag og teknisk skole.
Enkelt svar: Cand.real. i kjemi, kjemi fra teknisk skole, lærerskole, lærerhøgskolen, elektronisk bakgrunn.
- Maskinavd.: Her var det ingen som svarte at andre utdanninger kunne være like godt eller bedre egnet.
- Almenavd.: Her var det to som svarte cand.real.-utdanning, resten var enkelt svar. Cand.real. i databehandling, cand.real. i fysikk, cand.real. i matematikk, systemteoretisk studium, EDB, EDB ved DH, teknisk skole, teknisk skole (linje for automatiseringsteknikk) bygningsingeniør, bygningstekniker.
- Skipstekniskavd.: Her var det bare et svar: Teknisk skole.

Ca. 39% av de yrkesaktive tre år etter eksamen hadde ønsker /planer om å skifte jobb i løpet av det nærmeste året. Midlertidige stillinger og at de ønsket arbeid på et annet (geografisk) sted var viktige grunner. Bare 9 kandidater ønsket å skifte jobb fordi de ønsket arbeidsoppgaver som svarte bedre til utdannelsen. Svært mange svarte imidlertid at andre forhold enn de ovenfor nevnte var avgjørende uten at de spesifiserte dette nærmere.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen var forholdsvis optimistisk for Oslo og omegn. Der svarte 42% "god", 43% "middels" og 15% "dårlig". For landet ellers var vurderingen mer pessimistisk, tilsvarende andeler var 14, 41 og 45%. Den vurderingen siv.ing.-gruppen gjorde et halvt år etter eksamen avviker lite fra vurderingen tre år etter eksamen.

Omtrent 1/3 av sivilingeniørene hadde tatt en eller annen form for tilleggsutdanning. Den vanligste tilleggsutdanning var pedagogisk seminar for sivilingeniører og andre etterutdanningskurs i Norge og utlandet, spesielt beregnet for sivilingeniører, og miljøvernkurs. En rekke andre kurs/utdanninger var nevnt av 1-2 kandidater: dr.ing. studier, utvidelse av fagkretsen med enkeltfag i økonomi, naturfag, medisin, kurs i administrasjon/forvaltning, EDB-kurs, merkantile kurs, bedriftsopplæring, eksamen fra bibliotekskolen og Bedriftsøkonomisk institutt.

A r k i t e k t e r

Svarprosenten var lav for arkitektene, 30 av de 46 arkitektene uteksaminert våren 1974 svarte i treårsoppfølgingen. Yrkesfrekvensen var 83%. De ikke yrkesaktive var hjemmевærende husmor/husfar uten å søke arbeid, avtjente verneplikt, en kandidat var arbeidsledig/arbeidssøkende. Et halvt år etter eksamen var det 8 arkitekter - 23% av kulletts kandidater - som hadde vanskeligheter med å få arbeid.

Arkitektene arbeidet stort sett enten i private arkitektkontorer eller i fylkes/kommuneadministrasjon. Gjennomsnittlig månedslønn tre år etter eksamen var 6 410 kr. Det var den laveste gjennomsnittslønnen av gruppene med høyere grads eksamen, men flere grupper lå på omtrent 6 500 kr.: farmasøyter, psykologer, landbrukskandidater. Arkitektene som arbeidet i offentlig administrasjon var bedre betalt enn de som arbeidet i private arkitektkontorer. Forskjellen dreide seg om ca. 300 kr. pr. måned.

Alle de yrkesaktive arkitektene mente at arbeidsoppgavene de hadde tre år etter eksamen lå helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen og at de var relativt kvalifiserte. Fire av arkitektene mente at andre utdanninger ville vært like godt egnet. Utdanningene de mente kunne være like godt egnet for arbeidsoppgavene de hadde, var utdanning fra bygningsavdelingen ved NTH og bygningslære fra NLH. Over halvparten av de yrkesaktive arkitektene ønsket å skifte arbeidsplass, for ca. halvparten var årsaken at stillingen var av midlertidig art, ingen ønsket å skifte jobb fordi de ønsket arbeidsoppgaver som svarte bedre til utdannelsen.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen, var pessimistisk, den var likevel mindre pessimistisk enn den arkitektgruppen gjorde et halvt år etter eksamen. For Oslo og omegn vurderte 5% situasjonen som "god", 36% svarte "middels" og 59% "dårlig". For landet for øvrig var tilsvarende tall 3, 57 og 40%.

Tre av arkitektene hadde tatt formell tilleggsutdanning eller yrkesrettede kurs: kurs i miljøvern, bygningsvern, utvidelse av fagkretsen med et samfunnsvitenskapelig fag.

L a n d b r u k s k a n d i d a t e r

Av de 197 kandidatene uteksaminert våren 1974 svarte 168 i treårsoppløpfølgingen. 97% var yrkesaktive. Andelen av kulletts kandidater som hadde vanskeligheter med å få arbeid sank fra knapt 10% til vel 1% (2 kandidater) i perioden $\frac{1}{2}$ til 3 år etter eksamen.

Vel 1/3 av de yrkesaktive arbeidet i privat sektor. Noen få drev eget gårdsbruk eller gartneri, ellers fordelte kandidatene i privat sektor seg på næringsmiddelindustri, varehandel, nærings- og fagorganisasjoner og forretningsmessig tjenesteyting i tilknytning til landbruket. 21% av landbrukskandidatene arbeidet i universitet/høgskoler og forskningsinstitutter. Stillingene i skolen var praktisk talt alle lektorstillinger i jord- og skogbruksskoler. Stillingene i offentlig administrasjon var dels stillinger i direkte tilknytning til landbruksdepartementet, dels var det stillinger i veiledningstjenesten og stillinger som avdelingsingeniør, planlegger, jordskiftelandsmåler eller landskapsarkitekt i byer og landkommuner. Gjennomsnittlig månedslønn var 6 500 kr. som er 4-500 kr. under gjennomsnittet for kandidater med eksamen fra vitenskapelig høgskole eller universitetseksamen av høyere grad.

Av de 163 yrkesaktive tre år etter eksamen var det 6 kandidater (knapt 4%) som mente at arbeidsoppgavene deres lå i et helt annet fagområde enn utdanningen, men bare en av disse mente at arbeidsoppgavene var lite kvalifiserte. Av de 96% som mente at arbeidsoppgavene lå helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen var det 8 kandidater som mente at arbeidsoppgavene var lite kvalifiserte i forhold til utdanningen. Omtrent 20% av de yrkesaktive kandidatene mente at andre utdanninger ville være like godt egnet til arbeidsoppgavene de hadde. De ble også spurt om hvilke fag/utdanninger de konkret tenkte på. Det er vanskelig å gi noe konsentrat av svarene, det var svært mange enkeltstående svar og mange av svarene var "andre avdelinger ved NLH". For noen av avdelingene synes konkurranseforholdet til andre utdanninger å være klarere. Kandidater fra meieriavdelingen konkurrerer til en viss grad om stillinger med kandidater

fra næringsmiddelteknisk skole i Trondheim, kandidater med utdanning i landmåling med annen høyere utdanning i landmåling, f.eks. fra NTH. Vel en tredjedel av landbrukskandidatene ønsket/hadde planer om å skifte arbeidsplass det nærmeste året. "Ønsker arbeid på et annet (geografisk) sted" var den grunnen som oftest var nevnt, men midlertidig stilling og at de ønsket arbeidsoppgaver som svarte bedre til utdannelsen var også viktige grunner. Mange svarte i tillegg til ovennevnte grunner eller som eneste grunn at andre forhold var avgjørende uten å spesifisere dette nærmere.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen er forholdsvis optimistisk og mer optimistisk enn den gruppen gjorde et halvt år etter eksamen. For Oslo og omegn svarte 26% "god", 66% "middels" og 8% "dårlig", tilsvarende tall for landet for øvrig var 39, 54 og 7%.

Svært mange (38%) av landbrukskandidatene hadde tatt en eller annen form for tilleggsutdanning. For ca. halvparten av disse dreiet det seg om pedagogisk seminar for landbrukskandidater, men også andre etterutdanningskurs i Norge og utlandet var ofte oppgitt. En del hadde utvidet fagkretsen med enkeltfag, mest vanlig var teknologiske og merkantile fag, og noen få hadde tatt EDB- eller saksbehandlerkurs.

D i s t r i k t s h ø g s k o l e k a n d i d a t e r

Av de 388 høgskolekandidatene uteksaminert våren 1974 var det 300 som svarte i treårsoppfølgingen. 73% av distriktshøgskolekandidatene var yrkesaktive. Et halvt år etter eksamen var denne andelen 58%. Andelen som hadde studier/utdanning som hovedbeskjeftigelse var 22% både et halvt år og tre år etter eksamen. Andelen av kulletts kandidater som hadde vanskeligheter med å få arbeid sank fra knapt 11 til 3% (9 kandidater) i perioden $\frac{1}{2}$ til 3 år etter eksamen.

Tre år etter eksamen var distriktshøgskolekandidatene sterkere konsentrert til privat sektor enn et halvt år etter eksamen. 73% arbeidet i privat sektor mot 67% et halvt år etter eksamen. Andelen i universitet/høgskoler/forskningsinstitutter og skolen var lavere tre år etter eksamen enn et halvt år etter eksamen. Andelen i statsadministrasjonen økte litt, mens fylkes/kommuneadministrasjonen var omtrent uforandret. Gjennomsnittlig månedslønn tre år etter eksamen (mai 1977) var 6 000 kr. Kandidatene fra teknisk/naturvitenskapelig studieretning hadde gjennomsnittslønn på godt og vel 7 000 kr., "økonomilinjene" (øk/administrativ, transportfag/skipsfartsfag og reiseliv) lå på ca. 6 000 kr. mens realfag (natur- og miljøvern, databehandling og systemering) og de samfunnsfaglige linjene lå litt under 6 000 kr. i gjennomsnittlig månedslønn.

På spørsmål om hvordan de selv vurderte arbeidsoppgavene i forhold til utdanningen svarte 7% av de yrkesaktive distriktshøgskolekandidatene at arbeidet lå i et helt annet fagområde enn utdanningen, men bare 2 av disse kandidatene mente at arbeidsoppgavene var lite kvalifiserte. Av de som mente at arbeidsoppgavene lå helt eller delvis innen fagområde for utdanningen, var det ca. 11% som mente at arbeidsoppgavene var lite kvalifiserte, mens 89% mente at arbeidsoppgavene var relativt kvalifiserte.

Over halvparten av de yrkesaktive distriktshøgskolekandidatene mente at andre utdanninger ville være like godt eller bedre egnet for arbeidsoppgavene de hadde. For kandidatene fra økonomisk/administrativ studieretning var det utdanning fra BI eller handelshøgskolen de vanligste svarene på hvilke utdanninger de konkret tenkte på. En rekke andre utdanninger var nevnt, men bare av en til to kandidater: annen utdanning i økonomi, handelsfag, markedsføring, offentlig administrasjon, teknisk utdanning m.m. Kandidatene fra studieretningen databehandling og systemering svarte EDB-utdanning fra teknisk skole, NTH eller universitet, siviløkonomutdanning, bankakademiet, BI. Kandidatene med natur og miljøvern nevnte som alternative utdanninger lavere og høyere utdanning i jordbruk, skogbruk, hagebruk, naturforvaltning, realfag og miljøhygiene ved Porsgrunn tekniske skole. For de samfunnsfaglige studieretninger er det vanskelig på peke ut konkurrerende utdanninger med unntak av at endel av kandidatene fra sosialpedagogikklinjen ved Møre og Romsdal D.H. nevnte sosionomutdanning, utdanning som barnevernspedagog og vernepleien som utdanninger som kunne vært like godt egnet som deres egen. Bare en av kandidatene fra teknisk naturvitenskapelig studieretning nevnte "erstatningsutdanninger": sivilingeniørutdanning fra berg- eller bygningsavdelingen.

Tre år etter eksamen ønsket omtrent en tredjedel av distriktshøgskolekandidatene å skifte arbeidsplass i løpet av det nærmeste året. Andelen var den samme et halvt år etter eksamen. Grunnen de oppgav for å skifte av arbeidsplass var for 1/3 av kandidatene at de ønsket arbeide på et annet (geografisk) sted. Noen oppgav midlertidig stilling eller at de ønsket arbeide som svarte bedre til arbeidsoppgavene, men svært mange hadde i tillegg til de nevnte grunnene eller som eneste grunn oppgitt at "andre forhold var avgjørende" uten å spesifisere dette nærmere.

Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen var forholdsvis optimistisk, særlig for Oslo og omegn. Der svarte 47% "god", 35% "middels" og 18% "dårlig". For landet for øvrig var tilsvarende andeler 23%, 49% og 28%. Vurderingen av arbeidsmarkedssituasjonen tre år etter eksamen var nokså lik den distriktshøgskolekandidatene gjorde et halvt år etter eksamen. Den geografiske fordelingen viste også små endringer.

En god del av distriktshøgskolekandidatene (40%) hadde tatt en eller annen form for tilleggsutdanning etter 1974. Andelen varierte med studieretningene,

for "økonomilinjene" (øk/administrativ, transport/skipsfart og reiseliv) og realfag (natur og miljøvern, databehandling og systemering) var andelen omtrent 1/3 mens den for de samfunnsfaglige studieretninger var nærmere 60%. Fra teknisk naturvitenskapelig studieretning var det bare en kandidat som oppgav tilleggsutdanning.

Av de 154 kandidatene fra "økonomilinjene" var det 53 som hadde oppgitt tilleggsutdanning (formell utdanning eller yrkesrettede kurs). For 15 kandidater var det snakk om sjølvstendige utdanninger som BI, Handelshøyskolens høyere avdeling, Bankakademiet, kommunallinjen ved sosialskole, ingeniørutdanning, cand.mag.-utdanning og andre D.H.-linjer. Nitten kandidater hadde utvidet fagkretsen med enkeltfag, vanligst var økonomiske, samfunnsvitenskapelige og merkantile fag. Syv kandidater hadde tatt spesielle etterutdanningskurs i eget fag, og 3 holdt på med hovedfagsstudier, 9 kandidater hadde tatt saksbehandlerkurs, EDB-kurs, kurs i adm./forvaltning, merkantile kurs.

For kandidater med realfag omfattet etterutdanningen utvidelse av fagkretsen med enkeltfag, EDB-kurs, lærerskole og cand.mag.-utdanning. Som nevnt hadde en stor del av kandidatene fra de samfunnsfaglige linjer (53 av 90) tatt tilleggsutdanning. Den mest vanlige formen for tilleggsutdanning var utvidelse av fagkretsen med et humanistisk eller samfunnsvitenskapelig fag, men ca. 10 kandidater hadde tatt lærerskole, journalistikolen, Bankakademiet eller cand.mag.-utdanning. Ca. 10 kandidater hadde tatt kurs i administrasjon, miljøvern, merkantile kurs, etatsopplæring og et par kandidater hadde tatt etterutdanningskurs i eget fag.

VEDLEGG

DEL I.

Side

<u>Tabell 1.1</u>	De kvinnelige kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter aktivitet ca. $\frac{1}{2}$ år og ca. 3 år etter eksamen	52
<u>Tabell 1.2</u>	De mannlige kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter aktivitet ca. $\frac{1}{2}$ år og ca. 3 år etter eksamen	53

Tabell 1.1 De kvinnelige kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter aktivitet ca. ½ år og ca. 3 år etter eksamen.

Aktivitet Kandidat- gruppe	A. Antall yrkesaktive						B. Antall ikke yrkesaktive						Sum					
	Fast arbeid		Midler- tidig arbeid		Yrkes- aktive i alt		Arbeid av tilfeldig art uten relevans til utdanningen		Studier/ utdanning		Arbeids- ledig/ arbeids- søkende				Verne- plikt		Annet	
	1974	1977	1974	1977	1974	1977	1974	1977	1974	1977	1974	1977	1974	1977	1974	1977		
Filologer (Cand.philol.)	30	42	6	3	36	45	0	0	9	0	1	0	0	0	3	2	49	47
Filologer (Mag.art.)	1	5	3	0	4	5	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	5	5
Realister (Cand.real.)	10	17	4	1	14	18	0	0	8	0	0	0	0	0	1	2	23	20
Jurister	7	5	1	0	8	5	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	9	6
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Psykologer	9	12	0	0	9	12	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	10	13
Sosiologer	2	3	1	0	3	3	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	5	3
Statsvitere	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1
Fagpedagoger	4	7	0	0	4	7	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	5	9
Veterinærer	1	1	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1
Farmasøyer	12	14	2	0	14	14	0	0	2	0	1	0	0	0	0	1	17	15
Siviløkonomer	3	6	0	0	3	6	1	0	0	0	0	1	0	0	2	0	6	7
Sivilingeniører	3	6	1	0	4	6	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	6	7
Arkitekter	2	4	1	0	3	4	0	0	1	0	2	0	0	0	1	1	7	5
Landbrukskandidater	7	12	5	1	12	13	1	0	0	0	0	0	0	0	2	2	15	15
SUM	93	135	25	5	118	140	3	1	21	1	8	2	0	0	12	10	162	154
Filologer (Cand.mag.)	35	83	12	4	47	87	7	3	94	50	3	2	0	0	13	9	164	151
Realister (Cand.mag.)	7	15	1	0	8	15	0	1	26	9	0	1	0	0	1	2	35	28
Samfunnsvitere (Cand.mag.)	4	5	3	1	7	6	0	1	6	4	1	0	0	0	0	0	14	11
Sosialøkonomer (Exam.oecon.)	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
SUM	46	103	17	5	63	108	7	6	126	63	4	3	0	0	14	11	214	191
Distriktshøgskole- kandidater	41	38	3	2	44	40	2	3	20	8	3	1	0	0	2	3	71	55
SUM TOTAL	180	276	45	12	225	288	12	10	167	72	15	6	0	0	28	24	447	400

Tabell 1.2 De mannlige kandidatene fra vårkullet 1974 fordelt etter aktivitet ca. ½ år og ca. 3 år etter eksamen.

Aktivitet Kandidat- gruppe	A. Antall yrkesaktive						B. Antall ikke yrkesaktive						Sum					
	Fast arbeid		Midler- tidig arbeid		Yrkes- aktive i alt		Arbeid av til- feldig art uten relevans til utdanningen		Studier/ utdanning		Arbeids- ledig/ arbeids- søkende				Verne- plikt		Annet	
	1974	1977	1974	1977	1974	1977	1974	1977	1974	1977	1974	1977	1974	1977	1974	1977		
Filologer (Cand.philol.)	61	94	3	3	64	97	2	1	33	3	1	0	3	1	1	1	104	103
Filologer (Mag.art.)	8	14	5	0	13	14	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	16	15
Realister (Cand.real.)	88	109	18	1	106	110	1	0	7	0	2	0	9	1	1	0	126	111
Jurister	77	96	2	0	79	96	3	0	11	1	4	1	6	0	0	0	103	98
Sosialøkonomer (Cand.oecon.)	34	42	1	0	35	42	1	0	7	0	1	0	3	0	0	0	47	42
Psykologer	11	19	3	0	14	19	0	0	0	0	0	0	4	0	1	0	19	19
Sosiologer	3	5	2	2	5	7	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	8	7
Statsvitere	10	11	1	0	11	11	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	13	12
Fagpedagoger	10	12	0	0	10	12	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	11	12
Veterinærer	12	14	4	2	16	16	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	17	16
Farmasøyter	1	2	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
Siviløkonomer	47	69	1	0	48	69	0	0	17	4	1	0	15	0	1	0	82	73
Sivilingeniører	93	146	6	1	99	147	7	2	10	2	4	1	53	2	1	0	174	154
Arkitekter	11	19	5	2	16	21	1	0	2	0	4	1	5	2	0	1	28	25
Landbrukskandidater	78	149	19	1	97	150	8	1	21	1	8	1	24	0	2	0	160	153
SUM	544	801	70	12	614	813	25	4	111	12	25	4	127	7	7	2	909	842
Filologer (Cand.mag.)	48	105	13	5	61	110	8	0	131	73	2	3	9	3	2	1	213	190
Realister (Cand.mag.)	23	58	4	11	27	69	2	0	115	59	0	1	12	9	0	0	156	138
Samfunnsvitere (Cand.mag.)	8	18	1	2	9	20	2	0	33	14	0	0	2	1	0	0	46	35
Sosialøkonomer (Exam.oecon.)	3	23	2	1	5	24	2	0	50	20	0	0	3	4	0	1	60	49
SUM	82	204	20	19	102	223	14	0	329	166	2	4	26	17	2	2	475	412
Distriktshøgskole- kandidater	144	178	13	1	157	179	19	4	57	59	3	1	42	1	0	1	278	245
SUM TOTAL	770	1183	103	32	873	1215	58	8	497	237	30	9	195	25	9	5	1662	1499

DEL II

INDIVIDUELLE OVERGANGER

SAMMENDRAG

Del II omhandler den individuelle utviklingen kandidatene gjennomgikk i perioden fra et halvt år etter eksamen til tre år etter. I denne perioden - 30 måneder - hadde 83 prosent av kandidatene hatt fast arbeid i kortere eller lengre tid, gjennomsnittlig 24 måneder pr. kandidat. For kandidater med høyere grads eksamen (eller tilsvarende) var andelen over 90 prosent for samtlige utdanninger, og den gjennomsnittlige varigheten varierte fra 24 til 29 måneder for de enkelte grupper - lengst for juristene.

Seks prosent av kandidatene hadde hatt tilfeldige jobber i gjennomsnittlig 7 måneder av perioden. Spesielt høy var andelen blant DH-kandidater hvor 10 prosent hadde hatt tilfeldige jobber i gjennomsnittlig 8 måneder. Blant arkitektene hadde 7 prosent hatt slike jobber med varighet på hele 14 måneder i gjennomsnitt.

Helt arbeidsledige hadde 4 prosent av kandidatene vært i gjennomsnittlig 4 måneder av perioden. Spesielt utsatt var arkitektene hvor en andel på 20 prosent hadde vært arbeidsledige, hver med en varighet på 6 måneder i gjennomsnitt.

Andelen som hadde hatt vansker på arbeidsmarkedet, var større blant kvinner enn blant menn. Av de kvinnelige kandidatene hadde 7 prosent hatt tilfeldig jobb i gjennomsnittlig 7 måneder, og 6 prosent vært arbeidsledige i gjennomsnittlig 5 måneder. Blant de mannlige kandidatene hadde 5 prosent hatt tilfeldige jobber med samlet varighet på 6 måneder i gjennomsnitt, mens 4 prosent hadde vært arbeidsledige i gjennomsnittlig 3 måneder.

Karakter til embetseksamen spilte også en viss rolle i denne sammenhengen. Av kandidatene i kulletts beste fjerdedel hadde 2 prosent hatt tilfeldige jobber, og 2 prosent vært arbeidsledige. I kulletts resultatmessig svakeste fjerdedel var de tilsvarende andeler henholdsvis 9 og 6 prosent. Når det gjelder den gjennomsnittlige varigheten av disse aktivitetene, var det imidlertid ingen nevneverdig forskjell mellom karaktergruppene.

Den store veksten i yrkesaktiviteten i perioden - blant kandidatene som besvarte spørreskjemaet begge ganger, steg yrkesfrekvensen fra 53 prosent høsten 1974 til 79 prosent våren 1977 - skyldes i første rekke at omlag halvparten av dem som fortsatte studiene etter eksamen våren 1974, var i arbeid i 1977. Også de som avtjente verneplikt i 1974, utgjorde et vesentlig bidrag til den høyere yrkesdeltakingen tre år senere.

Mens yrkesfrekvensen for menn og kvinner var omtrent den samme i 1974, 53 prosent, lå den i 1977 nesten 10 prosentpoeng høyere blant menn enn blant kvinner, henholdsvis 81 og 72 prosent. Også når det gjelder de som hadde vansker med å få arbeid, var det forskjell mellom de to kjønn i 1977. Andelen med slike vansker blant kvinnene var ca. 4 prosent mot ca. 1 prosent blant menn. Et flertall av de kvinnene som hadde arbeidsvansker i 1977, hadde hatt fast eller midlertidig arbeid i 1974. Kvinner med barn utgjorde en vesentlig del av disse, og den høye andelen med arbeidsvansker, må sees i sammenheng med at disse skiftet mellom yrkesaktivitet og andre aktiviteter hyppigere enn andre grupper, og dermed søkte etter arbeid oftere.

Rundt 17 prosent av kullet studerte fortsatt i 1977. De fleste av disse var cand.mag. eller exam.oecon. i 1974 og studerte videre for å ta hovedfagseksamen. Studiefrekvensen blant DH-kandidater var forholdsvis høy både i 1974 og i 1977, henholdsvis 24 og 22 prosent. Nær halvparten av de som studerte i 1977, var yrkesaktive eller utførte andre aktiviteter enn studier høsten 1974. Også blant siviløkonomer og filologer (cand. philol./mag.art.) var det fortsatt en del kandidater som studerte i 1977. Disse to gruppene hadde spesielt høye andeler som studerte også et halvt år etter eksamen (handelslærer- og revisorutdanning, pedagogisk seminar m.v.).

Det var nokså store forskjeller i aktivitetsmønsteret mellom kandidater med og kandidater uten barn. Noe av ulikhetene skyldes forskjeller i alder, og dermed også i andeler som hadde fullført fortsatte studier. Barnas innvirkning på foreldrenes aktivitet gav seg først og fremst utslag i vesentlige forskjeller mellom fedrenes og mødrenes aktivitetsmønster. Fedrene hadde høyest yrkesfrekvens av alle grupper, 90 prosent, og mødrene lavest med 62 prosent. Av mødrene var 13 prosent hjemmeværende, mot bare 2 fedre (0 prosent, avrundet).

Omtrent halvparten av de som var yrkesaktive både et halvt år og tre år etter eksamen, hadde skiftet arbeidsplass minst en gang i løpet av perioden. Skifte av arbeidsplass forekom litt hyppigere blant de kvinnelige kandidatene (55 prosent) enn blant de mannlige (50 prosent). Naturlig nok var andelen som skiftet arbeidsplass, vesentlig større blant de som i 1974 hadde midlertidig arbeid enn blant de med fast arbeid. Andelene som skiftet, var henholdsvis 80 og 46 prosent. Av de større utdanningsgruppene var det blant juristene at skifte av arbeidsplass forekom hyppigst.

Kandiatenes vurdering av arbeidsmarkedet for sin egen utdanning gjennomgikk en utveksling i pessimistisk retning i løpet av perioden. Det var særlig kandidater med cand.mag.-utdanning som gav uttrykk for et mer negativt syn. Blant de som i 1974 hadde problemer med å finne relevant arbeid, og som tre år senere hadde fått det, hadde imidlertid vurderingene endret seg til det mer positive.

Den gjennomsnittlige lønnsøkning for kandidater som var heltidsarbeidende både i 1974 og 1977, var på 55 prosent. Størst relativ lønnsøkning blant de større utdanningsgruppene hadde DH-kandidater, jurister og siviløkonomer. De tre utdanningsgruppene som hadde høyest gjennomsnittslønn både i 1974 og 1977, var veterinærer, pedagoger og statsvitere.

For kullet som helhet hadde de som i 1974 tjente dårligst, hatt den største relative lønnsøkningen. Lønnsøkningen for kandidater ansatt i den private sektor, var gjennomgående noe større enn for dem i offentlig sektor.

Kandidater som i 1977 betegnet sine arbeidsoppgaver som "relativt kvalifiserte", hadde en vesentlig bedre lønnsutvikling enn dem som oppgav å ha "lite kvalifiserte" arbeidsoppgaver. Hvilket fagområde man arbeidet innenfor - innen eller utenom fagområdet for ens utdanning - hadde derimot liten innvirkning på lønnsutviklingen.

DEN INDIVIDUELLE UTVIKLING 1974-1977.

I de foregående avsnitt har vi sett hvordan forholdene endret seg for de ulike utdanningsgruppene som helheter. Ved en slik framstilling får man bl.a. ikke tatt hensyn til at utviklingen kan være nokså forskjellig for de enkelte kandidatene i en gruppe. F.eks. vil en gruppebetragtning som viser at det i 1977 var like mange kandidater i en næring som i 1974, ikke avsløre hvor mange kandidater som eventuelt har gått inn i eller ut av næringen i perioden. Slike forhold, som vi her vil kalle "individuelle overganger", skal vi se nærmere på i det følgende.

Kandidatene som omfattes av denne analysen, er de som besvarte spørreskjemaene både pr. 15. november 1974 og pr. 15. mai 1977. Totalt er det derfor færre kandidater med i dette "panelstudiet" enn i hver enkelt av de to undersøkelsene som materialet er hentet fra. Dette innebærer bl.a. at enkelte resultater avviker noe fra tilsvarende tall i de foregående avsnitt.

I alt 1 774 kandidater, hvorav 366 kvinner, besvarte spørreskjemaene i begge undersøkelsene. Svarprosenten for "panelet" var dermed 74.

AKTIVITET

H e l e k u l l e t

Tabell 1 viser hvor mange av kandidatene som h.h.v. utførte samme aktivitet og skiftet aktivitet i perioden. Vel halvparten av kandidatene utførte samme aktivitet på de to tidspunktene. Blant disse var fast arbeid og studier de viktigste aktiviteter. Bare 1 person har oppgitt å være arbeidsløs begge ganger.

Fast arbeid er den aktivitet som har hatt størst tilgang fra 1974 til 1977. Et halvt år etter eksamen var noe under halvparten av kandidatene i fast arbeid, mens vel tre fjerdedeler var det 3 år etter eksamen. De fleste overganger til fast arbeid har kommet blant kandidater som i 1974 drev med fortsatte studier, avtjente verneplikt eller var i midlertidig arbeid.

Et halvt år etter eksamen oppgav 117 av de ialt 1 774 kandidatene å ha hatt "vansker med å få arbeid" (dvs. tilfeldig jobb, hjemmeværende eller fortsatte studier p.g.a. vansker med å få arbeid, eller arbeidsløs). De fleste av disse, 90 kandidater, var imidlertid i fast arbeid ved undersøkelsen tre år etter eksamen, mens 6 fortsatt hadde vansker med å få

fast eller midlertidig arbeid (3 arbeidsløse/arbeidssøkende og 3 i tilfeldig jobb). Tre år etter eksamen oppgav i alt 28 kandidater å ha vansker med å få arbeid.

Overgangene mellom aktiviteter er vist i tabell 1.

Tabell 1. Kandidatene etter aktivitet i 1974 og 1977.

Aktivitet pr. 15. nov. 1974	Aktivitet pr. 15. mai 1977								Sum
	Fast arbeid	Midl. arbeid	Tilfeldig jobb ²⁾	Studier/utdanning	Hjemmeværende	Arbeidsløs/arbeidssøkende ²⁾	Verneplikt	Annet og uopp-gitt	
Fast arbeid	760	9	3	28	7	3	5	1	816
Midl. arbeid	108	3	4	8	2	1	3	1	129
Tilfeldig jobb ¹⁾	40	2	1	5	1	2	1	0	52
Studerte, gr. arb.vansker ¹⁾	19	1	1	7	1	0	0	0	29
Studerte, andre grunner	254	21	3	206	3	4	14	2	507
Hj.værende, gr.arb.vansker ¹⁾	7	0	0	0	2	0	0	0	9
Hj.værende, andre grunner	13	0	1	3	5	1	0	0	23
Arbeidsløs ¹⁾	24	0	1	1	0	1	0	0	27
Verneplikt	129	1	2	33	0	0	0	0	165
Var utenlands	8	1	0	2	0	0	0	0	11
Sykdom	4	0	0	1	0	0	1	0	6
Sum	1366	38	16	294	21	12	23	4	1774

- 1) Kategoriene "tilfeldig jobb", "studerte grunnet arbeidsvansker", "hjemneværende grunnet arbeidsvansker" og "arbeidsløs" sett under ett, er i teksten kalt "vansker med å få arbeid".
- 2) Kategoriene "tilfeldig jobb" og "arbeidsløs/arbeidssøkende" sett under ett, svarer til samlekategoriene "vansker med å få arbeid" nevnt i note 1).

Aktivitet og kjønn

I tabell 2, som er en forenklet versjon av tabell 1, er kandidatene delt opp etter kjønn og prosentuert på basis av totalt antall kandidater av hvert kjønn.

Den store tilgangen til fast arbeid som framgikk av tabell 1, har funnet sted både blant menn og kvinner. For kvinnenes vedkommende har tilgangene i det vesentligste kommet fra aktiviteten studier/utdanning. Det samme er tilfelle for de mannlige kandidatene, men her kommer også de som avtjente verneplikt i 1974, i tillegg. I 1974 var yrkesfrekvensen omtrent lik for begge kjønn, 53 prosent, mens de mannlige kandidatene tre år etter eksamen lå nesten 10 prosentpoeng høyere enn de kvinnelige, h.h.v. 81 og 72 prosent. Denne skilnaden svarer omtrent til tilgangen av menn som avtjente verneplikt i 1974.

Det har også vært en viss avgang fra fast eller midlertidig arbeid i perioden, forholdsvis størst blant de kvinnelige kandidatene. Det vil framgå litt senere i dette avsnittet at avgangen har vært forholdsvis sterkest blant kvinner med barn.

Omtrent like mange kandidater var hjemmeværende på de to tidspunktene, og nesten alle var kvinner. Likevel har det skjedd en forholdsvis stor utskifting til og fra denne aktiviteten idet mer enn tre fjerdedeler av de som var hjemmeværende i 1977, utførte andre aktiviteter i 1974. Likeledes var en tilsvarende andel av de som var hjemmeværende i 1974, gått over til andre aktiviteter i 1977, de fleste til fast eller midlertidig arbeid.

Når det gjelder kandidater som fortsatte sin utdanning etter 1974, er det forholdsvis små kjønnsforskjeller. Omlag halvparten av disse var i 1977 yrkesaktive, mens flertallet av de øvrige fortsatt studerte.

Andelen av kandidatene som hadde vansker med å få arbeid, gikk vesentlig ned fra 1974 til 1977, spesielt for de mannlige kandidatene. Når det blant kvinnene i 1977 var en forholdsvis høy andel med arbeidsvansker, skyldes dette i vesentligst grad at noen kvinner som i 1974 var yrkesaktive, og som i løpet av perioden forlot yrkeslivet av ulike grunner, søkte arbeid på nytt i 1977.

Aktiviteter blant kandidater med og uten barn

Det å ha barn regnes fortsatt som en viktig faktor for å forklare at kvinner har lavere yrkesdeltakelse enn menn, og likeledes at kvinner med barn har lavere yrkesdeltakelse enn kvinner uten barn. Blant de 366

Tabell 2. Kandidatene etter kjønn og aktivitet i 1974 og 1977. Prosent av alle kandidater av hvert kjønn.

Aktivitet pr. 15. nov. 1974		Aktivitet pr. 15. mai 1977						Sum %	Sum antall kand.
		Fast eller midl. arbeid %	Vansker med å få arbeid %	Studier/ utdan- ning %	Hjemme- værende %	Verne- plikt %	Annet %		
Fast eller midl. arbeid	M	50.8	0.1	1.8	0.1	0.5	0	53.3	751
	K	45.1	2.5	3.0	1.9	-	0.5	53.0	194
Vansker med å få arbeid ¹⁾	M	5.1	0.4	0.7	0	0.1	0	6.3	88
	K	5.7	0.3	0.8	1.1	-	0	7.9	29
Studier/ utdanning	M	15.3	0.3	11.1	0	1.0	0.1	27.8	392
	K	16.1	0.8	13.7	0.8	-	0	31.4	115
Hjemme- værende	M	0.1	0	0.1	0	0	0	0.2	3
	K	3.1	0.5	0.5	1.4	-	0	5.5	20
Verneplikt	M	9.3	0.1	2.3	0	0	0	11.7	165
Annet	M	0.5	0	0.1	0	0.1	0	0.7	9
	K	1.6	0	0.6	0	-	0	2.2	8
Sum %	M	81.1	0.9	16.1	0.1	1.7	0.1	100	
	K	71.6	4.1	18.6	5.2	-	0.5	100	
Sum antall kandidater	M	1142	13	226	2	23	2		1408
	K	262	15	68	19	-	2		366

1) Omfatter også de som studerte videre eller var hjemmeværende p.g.a. vansker med å få arbeid, i alt 23 menn og 15 kvinner.

kvinnene i vårt materiale, hadde 144 barn i 1977, dvs. en andel på nær 40 prosent. Det tilsvarende antall fedre blant de 1 408 mannlige kandidatene, var 670 eller 48 prosent. (Det ble ikke stilt spørsmål om kandidatene hadde barn i 1974). I hvilken grad barna har innvirkning på sine mødres eller fedres yrkesdeltaking, framgår av tabell 3 som refererer seg til aktiviteter i 1977.

Tabell 3. Yrkes-, arbeidssøker-, studie- og hjemmeværendeandeler blant kandidater med og uten barn. 1977.

Kandidat- gruppe	Aktivitet pr. 15. mai 1977				Antall kandidater i alt i gruppen
	Fast eller midl. arbeid %	Vansker med å få arbeid %	Studier/ utdan- ning %	Hjemme- værende %	
Kvinner i alt	72	4	19	5	366
Kvinner med barn	62	7	17	13	144
Kvinner uten barn	78	2	19	0	222
Menn i alt	81	1	16	0	1 408
Menn med barn	90	0	8	0	670
Menn uten barn	73	1	24	0	738
Begge kjønn, i alt	79	2	17	1	1 774
Begge kjønn, med barn	85	2	9	2	814
Begge kjønn, uten barn	74	2	23	0	960

Det framgår av tabellen at det var forholdsvis store forskjeller i aktivitetsstrukturen mellom kandidater med og kandidater uten barn, spesielt når det gjelder yrkes- og studiefrekvens. Tar man hensyn til kjønn, blir forskjellene forsterket idet fedrene hadde en langt høyere yrkesfrekvens enn noen av de andre gruppene, mens mødrene lå langt lavere. Ved siden av yrkesaktivitet var studier den dominerende aktivitet for menn og for kvinner uten barn. Mødrene skiller seg imidlertid ut ved forholdsvis store andeler med arbeidsvansker eller som var hjemmeværende. I alt 21 kandidater var hjemmeværende i 1977, 18 mødre, 2 fedre¹⁾ og en kvinne uten barn.¹⁾ At forholdsvis mange mødre hadde arbeidsvansker, avspeiler

1) P.g.a. avrunding opptrer disse som 0 prosent i tabell 3.

mest det forhold at denne gruppen skiftet mellom yrkesaktivitet og andre aktiviteter langt hyppigere enn andre grupper, og dermed søkte arbeid oftere. De tallmessige ulikhetene som framkommer i tabell 3, skyldes neppe faktorene barn og kjønn alene. Av andre faktorer som kan ha påvirket situasjonen, kan nevnes bl.a. alder og varighet av fortsatte studier. Den høye frekvensen av hjemmeværende blant mødrene, og den lave yrkesfrekvensen blant disse, tyder imidlertid på at det å ha barn begrenset yrkesaktiviteten for mange i denne gruppen. Dette illustreres også i tabell 4 der tilgang til og avgang fra yrkesaktivitet mellom 1974 og 1977 er stilt opp for de fire gruppene. I denne perioden ble de fleste av barna født, og mødrene hadde en langt større avgang fra yrkeslivet, og litt mindre tilgang, enn de øvrige gruppene.

Tabell 4. Tilgang til og avgang fra yrkesaktivitet¹⁾ blant menn og kvinner med og uten barn. Prosent av alle kandidater i hver gruppe.

Kandidatgruppe	Nivå 1974	Tilgang	Avgang	Nivå 1977
Kvinner med barn	50	25	13	62
Kvinner uten barn	55	28	5	78
Menn med barn	64	28	2	90
Menn uten barn	44	32	3	73

1) Fast eller midlertidig arbeid.

A k t i v i t e t o g u t d a n n i n g

Cand.mag.- og exam.oecon.eksamen ved universitetene regnes som selvstendige utdanninger. De er dessuten obligatoriske for de som fortsetter studiene og senere tar høyere grads eksamen (cand.real., cand.philol. osv.). Blant cand.mag.ene og exam.oecon.ene vil man derfor finne en høy andel som høsten 1974 studerte videre. Erfaringen viser at dette i noen grad også er tilfelle blant DH-kandidatene. Dette framgår av tabell 5.

Tabell 5. Aktiviteter i 1974 og 1977 og utdanning. Prosent av alle kandidater i hver utdanningsgruppe.

Aktivitet 1974:	Yrkesaktive ¹⁾			Studerte			Annet			Sum %	Antall kandidater
Aktivitet 1977:	Yrkesaktive 1)	Studerte	Annet	Yrkesaktive 1)	Studerte	Annet	Yrkesaktive 1)	Studerte	Annet		
Cand.philol./ Mag.art.	65	1	3	24	1	1	4	1	-	100	155
Sosialøkonomer	73	-	-	17	-	-	10	-	-	100	41
Psykologer	69	-	3	-	-	-	28	-	-	100	29
Sosiologer	78	-	-	11	-	-	11	-	-	100	9
Statsvitere	85	-	-	-	-	-	15	-	-	100	13
Pedagoger	88	-	-	-	-	-	6	-	6	100	16
Jurister	76	-	2	9	1	-	12	-	-	100	93
Cand.real.	80	-	1	7	-	1	10	-	1	100	128
Farmasøyter	75	-	6	13	-	-	6	-	-	100	16
Veterinærer	94	-	-	-	-	-	6	-	-	100	16
Sivilingeniører	57	-	1	6	-	-	33	2	1	100	150
Arkitekter	45	-	10	7	-	-	31	-	7	100	29
Landbrukskandidater	63	-	1	10	-	-	24	1	1	100	159
Siviløkonomer	54	3	-	17	3	-	23	-	-	100	77
Cand.mag. (fil.)	25	4	1	26	29	3	6	4	2	100	313
Cand.mag. (real.)	16	2	-	31	35	7	3	5	1	100	154
Cand.mag. (SV)	16	7	2	33	33	-	7	2	-	100	43
Exam.oecon.	9	-	2	36	32	11	2	8	-	100	47
DH-kandidater	50	5	2	11	12	1	13	5	1	100	286
Alle	50	2	2	16	12	2	13	3	1	101	1774

1) Yrkesaktive i fast eller midlertidig arbeid.

Samlet yrkesfrekvens, studiefrekvens og "annet-frekvens" for hvert av årene 1974 og 1977 (marginalfordelingen) finner man ved å summere de tre kolonnene som svarer til disse aktivitetene for de respektive år i tabell 5. F.eks. framkommer yrkesfrekvensene i 1974 ved å summere de tre tallkolonnene lengst til venstre i tabellen, mens yrkesfrekvensene i 1977 finnes ved å summere 1., 4. og 7. kolonne fra venstre.

Omlag to tredjedeler av de kandidatene som i 1974 var cand.mag. eller exam.oecon., fortsatte studiene høsten 1974. Rundt halvparten av disse hadde i 1977 avsluttet videreutdanningen.

Blant DH-kandidatene gikk vel halvparten ut i yrkeslivet høsten 1974, mens ca. en fjerdedel fortsatte studiene. I 1977 hadde ca. halvparten av de som studerte videre, avsluttet utdanningen og fått seg arbeid. Studiefrekvensen var imidlertid fortsatt nesten like høy som i 1974, 22 prosent, fordi 10 prosent av DH-kandidatene hadde tatt til med studier i 1977 (eller litt tidligere) etter å ha utført andre aktiviteter høsten 1974.

Av de øvrige utdanningsgruppene skiller siviløkonomene seg ut med en forholdsvis høy andel i studier høsten 1974 - 20 prosent. De fleste av disse hadde tatt til med handelsslærer- eller revisorstudium. I 1977 var yrkesfrekvensen blant siviløkonomene 94 prosent.

Følgende grupper hadde en yrkesfrekvens på 100 prosent i 1977: sosialøkonomer, sosiologer, statsvitere og veterinærer. Bortsett fra sosialøkonomene, er disse utdanningsgruppene blant de minste i kullet. Lavest yrkesfrekvens i 1977 hadde arkitekter (83%), og dessuten cand.mag.ene (mellom 50-56%), exam.oecon.ene (47%) og DH-kandidatene (74%).

Blant psykologer, sivilingeniører, arkitekter, landbrukskandidater og siviløkonomer finner man forholdsvis høye andeler av kandidatene som utførte "andre" aktiviteter i 1974. Årsakene til dette er at vi i disse gruppene finner spesielt mange mannlige kandidater som avtjente verneplikt på det tidspunkt.

A k t i v i t e t s p r o f i l e r 1974 - 1977

Vi har hittil bare sett på hvilke aktiviteter kandidatene utførte på de to undersøkelsestidspunktene. Treårsoppfølgingen i 1977 tok imidlertid også sikte på å kartlegge gjøremålene i den mellomliggende periode. Dette ble for hver kandidat registrert ved varighet av hver enkelt aktivitet f.o.m. desember 1974 t.o.m. mai 1977, dvs. en periode på 30 måneder.

Vi har valgt å presentere aktivitetsfordelingen i 30-månedersperioden, "aktivitetsprofilene", på to måter:

- (i) Det relative antall kandidater i hver gruppe som utførte hver enkel aktivitet (minst to uker).
- (ii) Gjennomsnittlig varighet av de enkelte aktiviteter pr. kandidat som hadde utført aktiviteten

Ved å multiplisere de to målene med hverandre, vil man få den gjennomsnittlige varigheten av de enkelte aktiviteter pr. kandidat i hele gruppen (prosent-tallene i tabell 6 må da skrives på desimalform).

Kandidatene som tabell 6 er basert på, er de som svarte i treårsoppfølgingen alene (1 899 kandidater), altså noen flere enn de som ellers er omtalt i denne delen av rapporten. De aller fleste kandidater hadde utført mer enn én aktivitet i perioden. Summen av prosentandelene i hver gruppe overstiger derfor 100.

Av plasshensyn er tre "aktiviteter" sløffet, nemlig "midlertidig arbeid", "annet" og "uoppgitt". Det var bare et ubetydelig antall kandidater som oppgav "annet". "Uoppgitt" forekom hos 10 prosent av kandidatene, hver med en periode på gjennomsnittlig 4 måneder.

Når det gjelder "midlertidig arbeid" skyldes utelatelsen ikke bare plassmangel. For det første har vi allerede sett at bare noen få kandidater hadde midlertidig arbeid i 1977 (tabell 1). For det annet viser grunnmaterialet at "midlertidig arbeid" svært ofte har vært av lengre varighet enn de 6 månedene som instruksene i spørreskjemaet avviste, og derfor burde vært ført opp som "fast arbeid". Disse to momentene innebærer at den gjennomsnittlige varighet av "fast arbeid" i de fleste grupper er noe for lav, mens andelen som hadde utført aktiviteten vil være omtrent som angitt i tabell 6. Grupper med spesielt store andeler som hadde hatt midlertidig arbeid, er følgende: Cand.philol., mag.art. (fil.), sosiologer, veterinærer, arkitekter og landbrukskandidater. Som man vil se av tabell 6, er cand.philol.ene, veterinærerne, arkitektene og landbrukskandidatene blant de utdanninger (av høyere grad) som hadde kortest gjennomsnittlig varighet i fast arbeid, sammen med sivilingeniører og siviløkonomer. I de to sistnevnte gruppene var det imidlertid spesielt mange som utførte studier og/eller vernepliktstjeneste av forholdsvis lang varighet.

Arkitektene markerer seg i forhold til de øvrige gruppene ved forholdsvis stor spredning på de ulike aktiviteter. Andelen som hadde vært hjemmeværende eller arbeidsløse, er spesielt stor i denne utdanningsgruppen, 20 prosent på hver og med en gjennomsnittlig varighet på et halvt år for hver av aktivitetene. Relativ stor arbeidsløshet blant arkitekter har for øvrig vært observert i nesten alle undersøkelser av nye akademikere som har vært foretatt et halvt år etter eksamen.

Blant cand.mag.gruppene og exam.oecon.ene var studier den dominerende aktivitet i perioden. For cand.mag. (real.) og exam.oecon., hvor det

Tabell 6. Aktivitetsprofiler¹⁾ desember 1974 - mai 1977 i hver enkel utdanningsgruppe. (Tall merket med * omfatter bare én kandidat).

Utdannings- gruppe	Fast arbeid		Til- feldig arbeid		Studier/ utdan- ning		Arbeid i eget hjem		Arb.ledig/ arbeids- søkende		Verne- plikt		Antall kandi- dater i alt
	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	
Cand.philol.	97	25	3	7	25	5	5	11	5	7	3	10	150
Mag.art.(fil.)	100	27	5*	5*	5*	22*	0	0	5*	8*	0	0	20
Sosialøkonomer	100	27	10	4	7	3	0	0	10	3	12	10	42
Psykologer	100	27	6	4	0	0	6	4	6	4	19	8	32
Sosiologer	90	29	0	0	10*	1*	0	0	0	0	0	0	10
Statsvitere	100	28	8*	3*	0	0	8*	8*	8*	8*	8*	4*	13
Pedagoger	95	28	0	0	0	0	14	15	0	0	5*	8*	21
Jurister	99	29	0	0	8	2	0	0	6	2	9	8	104
Cand.real.	98	27	2	5	14	5	2	10	1*	7*	8	7	131
Farmasøyter	100	28	0	0	18	4	6*	5*	12	3	6*	9*	17
Veterinærer	100	24	0	0	6*	6*	6*	6*	0	0	59	6	17
Sivilingeniører	98	25	6	8	10	10	2	7	6	5	34	9	161
Arkitekter	97	24	7	14	7	6	20	6	20	6	20	11	30
Landbrukskandidater	99	26	9	4	13	5	2	6	4	4	14	9	168
Siviløkonomer	99	25	4	6	23	10	1*	1*	1*	1*	23	9	80
Cand.mag.(fil.)	62	20	6	6	72	20	8	13	4	5	4	9	341
Cand.mag.(real.)	47	18	4	6	84	22	4	13	2	3	17	8	166
Cand.mag.(SV)	61	16	9	8	80	22	0	0	7	5	4	9	46
Exam.oecon.	52	10	6	10	92	24	2*	5*	4	2	20	7	50
DH-kandidater	81	25	10	8	36	18	2	15	4	3	13	9	300
Alle utdanninger	83	24	6	7	37	18	4	11	4	4	13	9	1 899

- 1) Tallene i %-kolonnene er andel av kandidatene som hadde utført aktivitetene, mens "Mnd."-kolonnene angir gjennomsnittlig varighet (antall måneder) i aktiviteten pr. kandidat som hadde utført den.

mannlige innslaget er stort, var også vernepliktstjeneste en vesentlig aktivitet.

DH-kandidatene utgjør en mellomgruppe med større yrkesaktivitet enn cand. mag.ene, og med lavere studiefrekvens.

Tabell 6 viser aktivitetsprofilene for gruppene som helheter. Ettersom verneplikt var en nokså utbredt aktivitet, er det naturlig at man vil finne tildels ulike profiler for menn og kvinner. Dette er vist i tabell 7 der det ikke er skilt mellom de forskjellige utdanninger.

Tabell 7. Aktivitetsprofiler 1974-1977 for menn og kvinner.

Aktivitet	Prosent av kandidatene som utførte aktiviteten		Gjennomsnittlig varighet (mnd.)	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Fast arbeid	84	78	25	24
Midlertidig arbeid	14	19	5	6
Tilfeldig jobb	5	7	6	7
Studier/utdanning	36	42	18	17
Arbeid i eget hjem	1	14	10	12
Arbeidsløs/arb.søkende	4	6	3	5
Verneplikt	16	0	9	0
Annet	1	2	0	6
Uoppgitt	9	14	3	4

Menn hadde større deltakelse enn kvinner i fast arbeid og selvsagt vernepliktstjeneste. Derimot var studiefrekvensen og spesielt andelen som arbeidet i eget hjem, størst blant de kvinnelige kandidatene. Kvinnene hadde dessuten større problemer med å finne arbeid (relevant for utdanningen) enn menn idet både andelen som enten hadde tilfeldig jobb eller var arbeidsløs, og den gjennomsnittlige varigheten av disse aktivitetene, var noe større blant kvinnene enn blant mennene.

Vi skal også se på "forhistorien" til kandidatene i lys av de aktiviteter de utførte i mai 1977 da treårsoppfølgingen ble foretatt. Tallene for de gjennomsnittlige varighetene i tabell 8 har samme tolkning som varighetstallene i de to foregående tabellene, men nå er kandidatene gruppert etter hvilken aktivitet de utførte i mai 1977. Også i tabell 8 er aktivitetene "midlertidig arbeid", "annet" og "uoppgitt" utelatt.

Tabell 8. Aktivitetsprofiler 1974-1977 i grupper for aktivitet i mai 1977.

Aktivitet i mai 1977	Tidligere aktivitet												Antall kandi- dater i alt
	Fast arbeid		Tilfel- dig jobb		Studier/ utdan- ning		Arbeid i eget hjem		Arbeids- løs/ arbeids- søkende		Verne- plikt		
	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	
Fast arbeid	100	25	5	5	22	10	2	8	4	4	11	9	1 459
Tilfeldig jobb	44	15	100	11	39	11	11	6	22	5	6	8	18
Studier/ utdanning	18	13	3	9	100	25	3	8	0	0	14	8	309
Arbeid i eget hjem	54	19	8	8	21	7	100	17	0	0	0	0	24
Arbeidsløs/ arb.søkende	67	17	20	6	60	13	20	10	100	4	7	11	15
Verneplikt	32	15	8	11	76	21	8	4	0	0	100	8	25

I mai 1977 var 77 prosent av alle kandidater i fast arbeid. Den gjennomsnittlige varighet i denne aktiviteten var 25 måneder blant disse kandidatene. Den øvrige tid var for det meste benyttet til studier og vernepliktstjeneste.

De 18 kandidatene, dvs. 1 prosent av hele kullet, som hadde tilfeldig jobb i mai 1977, fordeler seg med forholdsvis høye andeler på alle de tidligere aktivitetene. Varigheten av den/de tilfeldige jobben(e) var i gjennomsnitt 11 måneder av 30-måneders perioden. Forholdsvis mange, 22 prosent, hadde også vært arbeidsløse, og da over et tidsrom på 5 måneder i gjennomsnitt.

De som studerte i mai 1977, utgjorde 16 prosent av hele kullet. Den gjennomsnittlige studietid i perioden var 25 måneder for disse kandidatene. Ingen hadde vært arbeidsløse, mens h.h.v. 18 og 12 prosent hadde vært i fast arbeid eller avtjent verneplikt av noen varighet.

Vi har tidligere sett at "arbeid i eget hjem" hovedsakelig ble utført av kvinnelige kandidater som hadde barn. Av hele kullet utførte litt over 1 prosent denne aktiviteten i mai 1977. Den gjennomsnittlige varigheten var 17 måneder. Vel halvparten hadde vært i fast arbeid i gjennomsnittlig 19 måneder av perioden, mens 21 prosent hadde studert i 7 måneder gjennomsnittlig.

De arbeidsløse utgjorde den minste gruppen i mai 1977 med 15 kandidater eller mindre enn 1 prosent av kullet. Varigheten av arbeidsløsheten var gjennomsnittlig 4 måneder. To tredjedeler hadde imidlertid hatt fast arbeid i gjennomsnittlig 17 måneder i løpet av perioden. Også studier hadde vært en utbredt aktivitet med forholdsvis lang varighet.

Blant de som avtjente verneplikt i mai 1977, var studier den hovedsakelige beskjeftigelsen i den forutgående periode, mens ca. en tredjedel hadde hatt fast arbeid i gjennomsnittlig halvparten av 30-månedersperioden.

Det siste tema vi skal belyse ved hjelp av aktivitetsprofiler, er spørsmålet om eksamenskarakterene har hatt noen betydning for den senere "karriere". Profilene er vist i tabell 9. Det understrekes at enkelte kandidatgrupper ikke har eksamenskarakterer (mag.art. (fil.), sosiologer, farmasøyter, arkitekter og DH-kandidater), og er utelatt. Karakterene er angitt som kvartiler d.v.s. at kandidatene i hver utdanningsgruppe er ordnet etter stigende (eller fallende) karakter og deretter delt i fire like store grupper. Den beste fjerdedelen er 1. kvartil osv. til den dårligste som er 4. kvartil.

Tabell 9. Aktivitetsprofiler 1974-1977 og eksamenskarakter.

Eksamens- karakter	Aktiviteter 1974-1977												Antall kandi- dater i alt
	Fast arbeid		Til- feldig jobb		Studier/ utdan- ning		Arbeid i eget hjem		Arbeids- løs/ arbeids- søkende		Verne- plikt		
	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	%	Mnd.	
1. kvartil	77	23	2	7	46	20	3	11	2	4	16	8	372
2. kvartil	79	24	4	6	42	19	4	11	3	5	12	8	338
3. kvartil	81	24	5	5	43	18	4	9	4	4	11	8	348
4. kvartil	88	25	9	6	33	14	5	13	6	4	9	7	315

Både andelene som hadde utført, og de gjennomsnittlige varighetene av de enkelte aktiviteter viser en forholdsvis klar regelmessighet mellom karaktergruppene. I fast arbeid vokser både andelen og varigheten med voksende kvartil, mens forholdet er motsatt for studier. Dette må kunne tolkes som at tilbøyeligheten til fortsatte studier etter våren 1974 øket jo bedre karakterer man hadde. Her må tillegges at det stilles spesielle karakterkrav for at en kandidat med cand.mag.eksamen kan ta til med hovedfagsstudier.

Frekvensene for tilfeldig jobb og arbeidsløshet viser samme tendens. De med dårlige karakterer hadde oftere hatt problemer på arbeidsmarkedet enn de med bedre eksamensresultat. Likevel ser det ut til at når en kandidat først hadde fått arbeidsvansker, så spilte karakterene liten rolle idet den gjennomsnittlige varigheten av tilfeldig jobb eller arbeidsløshet var nokså lik i alle karaktergruppene.

At også andelene som hadde avtjent verneplikt i perioden, avtar med voksende kvartil, synes noe overraskende. Idet verneplikt bare utføres av menn, må vi beregne vernepliktsfrekvensene bare i forhold til antall menn i hver kvartil, og disse er h.h.v. 20 prosent (1. kvartil), 15 (2.), 14 (3.) og 11 prosent i 4. kvartil, altså den samme regelmessighet som tabell 9 viser. Dette indikerer at "flinke" kandidater oftere hadde utsatt vernepliktstjenesten enn de "mindre flinke" kandidatene.

Som vi har sett foran, ble "arbeid i eget hjem" hovedsakelig utført av kvinner (med barn). Beregner vi frekvensene for denne aktiviteten i forhold til antall kvinner i hver kvartil, får vi h.h.v. 16 (1. kvartil), 18 (2.), 18 (3.) og 19 prosent (4.), altså en svak tendens til at de med bedre karakterer var mindre tilbøyelige til å være hjemmeværende enn de med dårligere karakterer.

MOBILITET PÅ ARBEIDSMARKEDET

Vi skal i dette avsnittet se nærmere på de kandidatene som var yrkesaktive (i fast eller midlertidig arbeid) i 1974 og/eller 1977. Som det framgår av oppstillingen nedenfor, har det vært en forholdsvis stor vekst i yrkesaktiviteten fra 1974 til 1977.

1974	1977		I alt 1974
	Yrkesaktive	Ikke yrkesaktive	
Yrkesaktive	880 (50)	65 (4)	945 (54)
Ikke yrkesaktive	524 (29)	305 (17)	829 (46)
I alt 1977	1 404 (79)	370 (21)	1 774 (100)

Tallene i parentes er gruppens andel av hele kullet (dvs. alle de 1 774 kandidatene). Veksten i tallet på yrkesaktive fra 1974 til 1977 skyldes i hovedsak at mange med cand.mag.utdanning i 1974 hadde avsluttet høyere grads studium i løpet av perioden, og gått ut i arbeidslivet. Likeledes utgjør de av kandidatene som i 1974 avtjente verneplikt, en stor tilgang til de yrkesaktive i 1977.

S k i f t e a v a r b e i d s p l a s s e r

Et vanlig trekk ved mobiliteten på arbeidsmarkedet er at yngre arbeidstakere skifter arbeidsplass forholdsvis hyppig. Hvorvidt ferske akademikere skifter oftere enn andre, kan ikke belyses her. Treårsoppfølgingen i 1977 viser imidlertid at litt over halvparten av de kandidater som var yrkesaktive både i 1974 og i 1977 (446 av 880 kandidater), hadde skiftet arbeidsplass minst én gang i løpet av perioden. Relativt flere kvinner enn menn skiftet, h.h.v. 55 prosent (av i alt 163 kvinner) og 50 prosent (av i alt 717 menn). Blant kvinnene var det 38 prosent som hadde skiftet én gang, 9 prosent to ganger, 7 prosent tre ganger og 1 prosent fire eller fem ganger. De tilsvarende andeler blant menn var 35 prosent (en gang), 11 prosent (to ganger), 2 prosent (tre ganger) og 2 prosent (fire eller fem ganger). Sju menn (1 prosent av mennene) hadde ikke besvart spørsmålet om antall arbeidsplasser.

Tabell 10. Skifte av arbeidsplass 1974 - 1977 og utdanning. Prosent.

Utdanning	Antall arbeidsplasser					Sum %	Antall kandidater i alt
	1	2	3	4 og flere	Uoppgitt		
Cand.philol.	44	42	7	7	-	100	86
Mag.art. (fil.)	47	20	20	13	-	100	15
Sosialøkonomer	57	33	10	-	-	100	30
Psykologer	65	25	10	-	-	100	20
Sosiologer	14*	57	-	29	-	100	7
Statsvitere	50	50	-	-	-	100	10
Pedagoger	64	22	14	-	-	100	14
Jurister	28	47	24	1*	-	100	71
Cand.real.	51	34	11	3	1*	100	103
Farmasøyter	50	42	8*	-	-	100	12
Veterinærer	27	13	27	33	-	100	15
Sivilingeniører	54	32	12	2	-	100	85
Arkitekter	46	38	8*	8*	-	100	13
Landbrukskand.	40	39	15	4	2	100	101
Siviløkonomer	48	48	4	-	-	100	42
Cand.mag. (fil.)	55	28	8	8	1*	100	78
Cand.mag. (real.)	63	29	4*	-	4*	100	24
Cand.mag. (sv)	43	57	-	-	-	100	7
Exam.oecon.	100	-	-	-	-	100	4
DH-kandidater	53	34	6	5	2	100	143
I alt	48	36	11	4	1	100	880

Tall merket med * omfatter bare én kandidat.

Det vil være rimelig å forvente at kandidater som i 1974 hadde midlertidig arbeid, skiftet oftere arbeidsplass enn dem med fast arbeid. Det viser seg da også å være tilfelle i høy grad idet andelen som skiftet blant de med fast arbeid i 1974 (i alt 769 kandidater) var 46 prosent, mens den blant de lll som hadde midlertidig arbeid, var hele 80 prosent, og av disse hadde halvparten skiftet to eller flere ganger.

Hyppigheten av arbeidsplass-skifter i de ulike utdanningsgruppene er vist i tabell 10 som omfatter de som var yrkesaktive i fast eller midlertidig arbeid både i 1974 og i 1977.

Blant de større utdanningsgruppene er juristene i særklasse den som hadde relativt flest arbeidsplassskifte. Også veterinærene og sosiologene skiftet hyppig i perioden. Lavest skiftefrekvens finner vi blant cand. mag. med realfag, psykologer og pedagoger.

"Gjennomtrekken" var ikke like stor i alle næringer. Overgangene mellom næringer er vist i tabell 11. Næringssektorene er definert på samme måte som i del I av denne rapporten, med unntak for veterinærtjenester som her i sin helhet er gruppert under privat sektor.

Tabell 11. Overganger mellom næringer blant kandidater som var yrkesaktive¹⁾ både i 1974 og 1977. Absolutte tall og prosent.

Næring 1974	Næring 1977						Sum 1974
	Univ., høgskoler, forskn.- inst.	Skolen	Statsadm., politi og rettsvesen	Fylkes- og kommune- adm.	Offentlig sektor for øvrig ²⁾	Privat sektor	
Universiteter og høgskoler, forskn. inst.	119	14	15	6	7	18	179
%	67	8	8	3	4	10	100
Skolen	11	176	1	3	2	11	204
%	5	86	1	2	1	5	100
Statsadministrasjon, politi og rettsvesen	6	0	85	9	3	19	122
%	5	0	70	7	2	16	100
Fylkes- og kommuneadministrasjon	3	1	15	29	3	7	58
%	5	2	26	50	5	12	100
Offentlig sektor for øvrig	4	1	5	6	13	4	33
%	12	3	15	18	40	12	100
Privat sektor	12	7	13	4	3	245	284
%	4	3	5	1	1	86	100
Sum 1977	155	199	134	57	31	304	880
%	18	23	15	6	4	34	100

1) Yrkesaktive i fast eller midlertidig arbeid.

2) Helse- og sosialsektoren, statlige finansinstitusjoner, biblioteker og museer, samt sektoren "underholdning" (NRK, teater, film m.v.).

I forhold til næringssektorene slik de er definert i tabell 11, var det i alt 24 prosent av kandidatene som skiftet næring i løpet av perioden.

Skolen og den private sektor var de næringer som klart hadde minst gjennomtrekk i perioden idet 86 prosent av de kandidater som arbeidet innen hver av disse næringene i 1974, fortsatt var der i 1977. Størst gjennomtrekk hadde "offentlig sektor for øvrig" med en stabil andel på bare 40 prosent.

I løpet av perioden forlot 39 kandidater den private sektor og gikk over i offentlig virksomhet. Imidlertid var det 59 som gikk motsatt vei slik at den private sektor fikk en netto tilgang på 20 kandidater fra 1974 til 1977.

Mellom de ulike offentlige undersektorer var det flest overganger fra universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter til statsadministrasjonen/politi og rettsvesen og skolen.

Kommune- og fylkesadministrasjonen er en sektor som i de senere år har gjennomgått en forholdsvis sterk vekst totalt sett. Blant de nyuteksaminerte akademikerne har imidlertid en stadig mindre andel gått inn i denne sektoren etter 1972. De nye stillingene har i størst grad blitt besatt av folk med arbeidserfaring fra andre sektorer, kanskje i særlig grad fra statsadministrasjonen. Når det gjelder vårkullet av akademikere fra 1974, framgår det av tabell 11 at omtrent like mange arbeidet i fylkes- og kommuneadministrasjon i 1974 som i 1977, men at det har funnet sted en utskifting på så mye som 50 prosent i løpet av perioden. Avgangen har vært spesielt stor til statsadministrasjon, mens tilgangen var mer jevnt fordelt fra alle de øvrige sektorer.

Dersom man nytter en finere næringsinndeling enn den som er brukt i tabell 11, vil man finne at en langt større andel enn 24 prosent av kandidatene skiftet næring. Tabell 12 viser hvor mange kandidater innen hver utdanningsgruppe som skiftet næring mellom de to undersøkelsene. Nærings-skiftene er definert både i forhold til sektorene i tabell 11 og de næringssektorene som ble benyttet i spørreskjemaet (i alt 29 sektorer, se vedlegg).

Med den finere næringsgrupperingen framgår det at 344 av de 880 kandidatene skiftet næring, dvs. en andel på 39 prosent. Som nevnt foran, var andelen som skiftet arbeidsplass i perioden, 51 prosent (se tabell 10).

Blant de større utdanningsgruppene skiller juristene, sivilingeniørene, landbrukskandidatene og siviløkonomene seg ut med forholdsvis store andeler som skiftet næring. Felles for disse utdanningsgruppene er at de mer enn de fleste andre utdanningene spredte seg over alle næringssektorer (med unntak for skolen hvor ingen jurister arbeidet) både i 1974 og i 1977 (jfr. tabell D i del I).

Tabell 12. Næringsoverganger i de enkelte utdanningsgrupper. Antall og prosent overganger innen hver gruppe.

Utdannings- gruppe	Næringsgruppering				Antall kandi- dater i alt
	Grov (tab.11)		Fin (sp.skjema)		
	Antall overg.	%	Antall overg.	%	
Cand.philol./mag.art.(fil.)	21	21	37	37	101
Sosialøkonomer	7	23	10	33	30
Psykologer	6	30	7	35	20
Sosiologer	2	29	2	29	7
Statsvitere	1	10	4	40	10
Pedagoger	3	21	4	29	14
Jurister	28	39	47	66	71
Cand.real.	22	21	38	37	103
Farmasøyter	1	8	2	17	12
Veterinærer	3	20	4	27	15
Sivilingeniører	21	25	36	42	85
Arkitekter	4	31	4	31	13
Landbrukskandidater	33	33	54	53	101
Siviløkonomer	11	26	17	40	42
Cand.mag.(fil.)	11	14	16	21	78
Cand.mag. (real.)	6	25	7	29	24
Cand.mag. (sv.)	4	57	4	57	7
Exam.oecon.	3	75	3	75	4
DH-kandidater	26	18	48	34	143
I alt	213	24	344	39	880

På den annen side finner vi, naturlig nok, få næringsoverganger i grupper som var nokså konsentrert om en eller to sektorer. Veterinærer, farmasøyter og cand.mag. med filologiske fag tilhører denne kategorien.

Juristene som var den gruppen som hyppigst skiftet næring, skiller seg også ut ved at næringsskiftene gikk i samme retning for mange av kandidatene. Det vanlige mønsteret for en utdanningsgruppe var at antall avganger fra en næring stort sett ble oppveiet av tilgangen til næringen, slik at antall kandidater som arbeidet i hver næring var tilnærmet det samme på begge tidspunkter. Med den finere næringsgrupperingen vil man imidlertid finne at juristene avviker fra dette mønsteret, noe tabell 13 illustrerer.

Tabell 13. Overganger mellom næringer blant jurister som var yrkesaktive både i 1974 og 1977. Antall kandidater.

Næring 1974	Næring 1977				I alt 1974
	Sentraladm. og statens ytre etater	Politi og rettsvesen	Forretn. messig tj.yting	Andre næringer	
Sentraladm. og statens ytre etater	13	14	3	8	38
Politi og rettsvesen	3	7	2	0	12
Forretn.messig tj.yting	0	0	1	0	1
Andre næringer	7	4	4	5	20
I alt 1977	23	25	10	13	71

Den typiske "kariereutvikling" som tabell 13 indikerer, er at den ferske jurist begynte å arbeide i sentraladministrasjonen eller statens ytre etater, og senere gikk over til politi og rettsvesen - særlig til stillinger som dommerfullmektig. De 25 kandidatene som i 1977 arbeidet i politi og rettsvesen, var med et par unntak, alle dommerfullmektiger. Grunnmaterialet viser dessuten at mange har innehatt dommerfullmektigstillinger i perioden mellom de to undersøkelsene. Også disse begynte i statsadministrasjonen etter eksamen, og etter en periode som dommerfullmektig (disse stillingene er tidsbegrenset inntil to år), har de enten vendt tilbake til statsadministrasjonen eller gått inn i privat advokatpraksis.

Dommerfullmektigstillinger er med andre ord ettertraktet blant ferske jurister. Svært få går rett inn i slike stillinger etter eksamen. Oppstartingen i statsadministrasjonen vil for mange bare være en jobb de tar i påvente av en stilling som dommerfullmektig.

Ett annet trekk ved juristenes yrkesutvikling, er at eksamenskarakterene ser ut til å ha hatt forholdsvis stor innflytelse på hvilke næringer eller yrker kandidatene har hatt. Blant de kandidatene som i 1974 arbeidet i statsadministrasjonen, tilhørte 70 prosent kulletts karaktermessig beste halvdel, og i politi og rettsvesen var den tilsvarende andel 85 prosent. Hele 83 prosent av kulletts beste halvdel arbeidet i 1974 i de to nevnte sektorene, mens andelen blant den karaktermessig dårligste halvdel var 47 prosent. Tre år senere hadde det imidlertid skjedd store forandringer. Da utgjorde kandidater fra kulletts beste halvdel bare 30 prosent av dem som arbeidet i statsadministrasjonen, mens andelen i politi og rettsvesen hadde steget til 88 prosent. På bakgrunn av det overgangsmønsteret vi har sett, er det tydelig at det er kandidater med de beste karakterene som har gått fra statsadministrasjonen og over i politi og rettsvesen, og da særlig til dommerfullmektigstillinger. Den nokså skjeve karakterfordelingen, må ses på bakgrunn av konkurransen om å få dommerfullmektigstillinger. Her teller både tidligere praksis og eksamensresultat.

V u r d e r i n g a v a r b e i d s m a r k e d e t

Alle kandidater ble både i 1974 og 1977 spurt om hvorledes de vurderte arbeidsmarkedet eller muligheten for å få relevant arbeid for kandidater med deres utdanning i h.h.v. Oslo og landet for øvrig. Svarene vitner om at en mer pessimistisk oppfatning hadde festnet seg i løpet av perioden både når det gjelder arbeidsmuligheter i Oslo og ellers i landet. Dette er for øvrig i samsvar med hva en har kunnet registrere blant nye akademikere et halvt år etter eksamen. Tabell 14 viser hvordan svarene fordelte seg i 1974 og hvorvidt oppfatningen var den samme, mer pessimistisk eller mer optimistisk i 1977. Tabellen omfatter bare de kandidatene som gav fullstendige svar (ikke uoppgitt) i begge undersøkelsene.

Ser man på alle kandidatene, er det en forholdsvis klar endring i vurderingene til en mer pessimistisk oppfatning av arbeidsmarkedet. Det framgår imidlertid av tabell J i del I at den mer pessimistiske vurderingen ikke er like utbredt i alle utdanningsgrupper. Den sterkeste forskyvningen i negativ retning har funnet sted blant kandidater i cand.mag.gruppene.

En liknende, men noe svakere tendens er det også blant de kandidatene som var yrkesaktive på begge tidspunkter. Tendensen er imidlertid motsatt blant de kandidatene som i 1974 hadde problemer med å få arbeid, og som i 1977 hadde fått fast eller midlertidig arbeid. For denne gruppen har vurderingene blitt markert mer positive. Sett under ett, er det altså tydelig at vurderingen av arbeidsmarkedet til en viss grad har vært betinget av kandidatenes personlige opplevelse av arbeidsmulighetene.

Tabell 14. Vurdering av arbeidsmarkedssituasjonen i 1974 og 1977. Prosent.
(n = antall kandidater som svarte).

Oppfatning i 1974	Oppfatning i 1977 i forhold til oppfatning i 1974							
	Oslo				Landet ellers			
	Bedre	Samme	Dårligere	Sum	Bedre	Samme	Dårligere	Sum
Alle kandidater:								
God	-	19	11	30	-	9	15	24
Middels	6	22	11	39	7	31	13	51
Dårlig	10	21	-	31	10	15	-	25
Sum	16	62	22	100	17	55	28	100
	(n = 1493)				(n = 1588)			

Yrkesaktive¹⁾ både i 1974 og 1977:

God	-	22	11	33	-	10	14	25
Middels	8	25	8	41	8	33	9	50
Dårlig	9	17	-	26	12	14	-	26
Sum	17	64	19	100	20	57	23	100
	(n = 741)				(n = 791)			

Problemer med arbeid²⁾ i 1974, yrkesaktive¹⁾ i 1977:

God	-	9	1	10	-	1	8	9
Middels	6	28	13	47	0	23	5	28
Dårlig	21	22	-	43	22	41	-	63
Sum	27	59	14	100	22	65	13	100
	(n = 78)				(n = 83)			

- 1) Yrkesaktive i fast eller midlertidig arbeid.
- 2) Arbeidssøkende, tilfeldig jobb, studerte eller hjemmeværende p.g.a. vansker med å få arbeid.

Arbeidsmulighetene ble i 1977 fortsatt betraktet som bedre i Oslo enn i landet ellers, og den innbyrdes forskjellen synes å ha forsterket seg noe i løpet av perioden.

LØNNSUTVIKLINGEN 1974 - 1977

Vi skal her se på månedslønnene til de av kandidatene som var i fast eller midlertidig arbeid, og som arbeidet heltid, både i 1974 og i 1977. Ved å bare se på disse kandidatene, og ikke alle yrkesaktive på hvert av de to tidspunktene, vil vi for alle kandidatgrupper operere med identiske lønnsbegrep, dvs. at gjennomsnittslønningene ikke blir influert av at forskjellige andeler av kandidatene innen de enkelte grupper har arbeidet bare på det ene tidspunkt og kanskje bare en kort del av perioden. Kandidatene vi her tar for oss, har vært i arbeide hele eller det meste av tiden mellom de to undersøkelsene.

Median- og gjennomsnittslønn i november 1974 og mai 1977 er vist i tabell 15 for hver utdanningsgruppe.

Medianlønnen (dvs. den "midterste" lønnen blant kandidatene) kan for de minste kandidatgruppene vedkommende være noe vilkårlig fastsatt idet avstanden mellom de "midterste" observasjonene var nokså stor. For de fleste utdanningsgruppene var medianlønnen lavere enn gjennomsnittslønnen både i 1974 og 1977. Dette forteller at den gjennomsnittlige avstanden fra medianlønnen var større blant de kandidatene som var i den best betalte halvdel av gruppen, enn blant kandidatene i den dårligste halvdel. Der hvor medianlønnen var større enn gjennomsnittslønnen var forholdet motsatt.

To av gruppene, veterinærer og pedagoger, hadde i 1974 en gjennomsnittslønn på over 5 000 kroner. Veterinærene lå fortsatt på topp i 1977, mens pedagogene var forbigått av statsviterne. DH-kandidatene lå lavest på begge tidspunkter. Blant kandidater med høyere grads eksamen (eller tilsvarende), lå sosiologene og landbrukskandidatene i 1974 i en gruppe for seg med forholdsvis lav gjennomsnittlig månedslønn. I 1977 lå de fortsatt lavest, men da var også psykologer, farmasøyter og arkitekter på samme nivå.

For alle utdanninger under ett, økte gjennomsnittslønnen med 55 prosent i perioden fra november 1974 til mai 1977. Denne økningen omfatter alle slags tillegg, både ordinære tariffmessige tillegg, ansiennitetstillegg og lønnsglidning eller opprykk til bedre betalte stillinger.

Tabell 15. Median- og gjennomsnittslønn i hver utdanningsgruppe¹⁾ blant kandidater som arbeidet heltid både i 1974 og 1977.

Utdannings- grupper	1974		1977		Prosentvis økning i gj.sn.lønn	Antall kandi- dater
	Median- lønn	Gj.sn.- lønn	Median- lønn	Gj.sn.- lønn		
Cand.philol.	4 500	4 760	6 800	7 010	47	73
Mag.art. (fil.)		4 720		7 620	61	10
Sosialøkonomer	4 500	4 520	7 300	7 510	66	30
Psykologer	4 430	4 430	6 300	6 580	49	18
Sosiologer	4 400	4 220	6 600	6 570	56	4
Statsvitere	4 500	4 980	7 500	8 010	61	9
Pedagoger	5 200	5 370	7 700	7 740	44	12
Jurister	4 200	4 450	7 240	7 470	68	71
Cand.real.	4 550	4 720	6 830	7 030	49	95
Farmasøyter	4 750	4 940	6 200	6 540	32	11
Veterinærer	5 400	5 770	7 500	8 420	46	15
Sivilingeniører	4 490	4 500	7 150	7 100	58	83
Arkitekter	4 700	4 520	6 800	6 780	50	13
Landbr.kandidater	4 340	4 290	6 480	6 600	54	97
Siviløkonomer	4 270	4 430	7 100	7 260	64	40
Cand.mag. (fil.)	4 220	4 310	6 100	6 020	40	62
Cand.mag. (real.)	4 190	4 370	6 300	6 380	46	21
Cand.mag. (SV)	4 150	4 240	7 200	6 890	63	7
DH-kandidater	3 550	3 560	5 900	5 970	68	135
Alle kandidater	4 430	4 390	6 700	6 820	55	807

1) Exam.oecon. er ikke tatt med fordi bare 1 kandidat var i denne gruppen.

Ser man på endringen i gjennomsnittslønn for alle fra kullet som arbeidet heltid på hvert av de to tidspunkter, finner man en økning på 61 prosent. Her må man imidlertid ta hensyn til at mange av kandidatene som bare arbeidet i 1977, var cand.mag.er som hadde tatt hovedfagseksamen i perioden og dermed kvalifisert seg for en høyere begynnerlønn enn hva de ellers ville ha fått.

Til sammenligning var økningen i begynnerlønn for akademikere på 28 prosent når man sammenligner gjennomsnittslønnen til vårkullet 1976 med den tilsvarende for vårkullet 1974 et halvt år etter eksamen, dvs. fra november 1974 til november 1976.

Når det gjelder de enkelte utdanninger, har lønningene steget forholdsvis mest blant DH-kandidatene, jurister, sosialøkonomer, siviløkonomer, mag. art. (fil.) og statsvitere. Svakest økning hadde farmasøyter, cand.mag. med filologi og realfag, pedagoger, veterinærer og cand.philol.

Det er imidlertid ikke bare utdanningen som har hatt innflytelse på lønningene. Vi skal i det følgende belyse hvordan lønnsutviklingen har vært når man tar hensyn til også andre faktorer enn utdanningen. Dette vil bli gjort ved regresjonsanalyse. Modellen har forholdet mellom månedslønnene i h.h.v. mai 1977 og november 1974 som avhengig variabel.

Med "månedslønn" menes det samme som i tabell 15, brutto ordinær månedslønn fra hovedarbeidsgiver, og lønnene er målt som nominell lønn, altså ikke korrigert for prisstigning eller skatt. Vår avhengige variabel er m.a.o.:

$$y = \frac{\text{månedslønn 1977}}{\text{månedslønn 1974}} \cdot 100$$

y måler den relative endringen i månedslønnen i perioden. Dersom $y=100$, har det ikke funnet sted noen forandring, mens $y > 100$ indikerer økning. Størrelsen $y-100$ gir uttrykk for den prosentvise forskjellen i lønnen mellom de to tidspunktene, målt i prosent av månedslønnen i 1974.

I utgangspunktet er en rekke uavhengige variable analysert: månedslønn nov. 1974, utdanning pr. vårsem. -74, eksamenskarakter (kvartil), substituerbarhet (dvs. hvorvidt andre utdanninger passer bedre til kandidatens arbeid), arbeidets kvalifikasjonskrav, arbeidets fagområde, antall måneders fravær fra yrkeslivet i perioden 74-77, antall arbeidsplasser i perioden, næringssektor i 1974 og 1977, antall barn, samt kjønn. Der ikke noe årstall er nevnt, gjelder variablene for 1977. De kandidater som er med i analysen, er kun de som arbeidet heltid både i 1974 og i 1977, unnatt veterinærer og exam.oecon. som av spesielle grunner er utelatt. Også DH-kandidater er utelatt. Disse vil imidlertid bli analysert i en egen modell.

Det kan oppstå problemer i en regresjonsanalyse dersom det er sterk sammenheng mellom to eller flere av de uavhengige variable. I vårt tilfelle viste det seg at næring 1974 og næring 1977 var meget høyt korrelert (næring er her kun oppdelt i offentlig eller privat sektor). Dersom begge variablene er med i modellen, vil de forkludre hverandres "forklaringskraft". Det er da en fordel å fjerne den ene av dem. I det etterfølgende er næring 1977 utelatt da det var denne av de to som hadde svakest sammenheng med den avhengige variabel.

Flere av de uavhengige variablene ovenfor viste seg ikke å ha noen særlig innvirkning på den avhengige variabel - "lønnsutvikling", nemlig følgende: næring 1977, substituerbarhet, arbeidets fagområde, antall arbeidsplasser, eksamenskarakter og kjønn.

Blant de kandidatene som var yrkesaktive på begge undersøkelsestidspunkter, var det en forholdsvis sterk sammenheng mellom kjønn og antall barn idet de yrkesaktive mannlige kandidatene gjennomgående hadde flere barn enn de kvinnelige. Når variabelen "antall barn" gir signifikant utslag i modellen, kan dette delvis tolkes som at det er en forskjell mellom kjønnene når det gjelder lønnsutvikling. Vi har dessuten tidligere vært inne på at menn med barn synes å være mer etablert i yrkeslivet enn andre grupper, slik at "antall barn" faktisk kan være et mål på graden av denne etableringen.

Hver utdanning er skilt ut som egen variabel, bortsett fra cand.mag.-gruppene som er definert indirekte ved hjelp av de øvrige utdanningsvariablene. Cand.mag. framkommer ved å sette verdiene på de øvrige utdanningsvariablene lik 0. Dette betyr i prinsippet at cand.mag.ene fungerer som sammenlikningsgrunnlag for de øvrige utdanningene. I praksis må vi imidlertid utvide dette grunnlaget noe. Analysen viser nemlig at flere utdanningsgrupper hadde en lønnsutvikling som ikke var signifikant bedre eller dårligere enn cand.mag.enes når man tar hensyn til de øvrige faktorer, og er derfor slått sammen med disse. Det gjelder følgende utdanninger: psykologer, sosiologer, farmasøyter og arkitekter.

Resultatet av regresjonsanalysen er vist i tabell 16. Regresjonskoeffisientene skal multipliseres med de tilhørende variabelverdier for at modellen skal bli fullstendig. De fleste av våre uavhengige variable (alle unntatt månedslønn 1974, antall måneders fravær og antall barn) er imidlertid slike som bare kan anta verdiene 0 eller 1. For å lette tolkningen av tabellen har vi for disse variablenes vedkommende bare nevnt den egenkap som svarer til verdien 1. For eksempel svarer verdien 1 på variabelen "næring" til offentlig sektor. At "næring" har regresjonskoeffisient lik -8, betyr at lønnsutviklingen for en kandidat som arbeidet i offentlig sektor, "gjennomsnittlig" har vært 8 prosent lavere enn en kandidat i privat sektor, forutsatt at de var like m.h.p. alle øvrige variable i modellen (også månedslønn 1974).

Tabell 16. Lønnsutvikling i perioden 1974 - 1977 belyst ved regresjonsmodellen:

$$y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_{14}x_{14}$$

(Multippel korrelasjonskoeffisient: $R = 0,63$)

Variabel (x_i)	Indeks i	Regresjons- koeffisient b_i	Reg.koeff.'s standard- avvik
Konstantledd	0	244	
Cand.philol./Mag.art. (fil.)	1	21	3.3
Sosialøkonomer	2	25	4.7
Statsvitere	3	29	7.5
Pedagoger	4	24	7.0
Jurister	5	25	3.3
Cand.real.	6	16	3.1
Sivilingeniører	7	16	3.2
Landbrukskandidater	8	7	3.1
Siviløkonomer	9	19	4.3
Månedslønn nov. 1974	10	-0.025	0.001
Offentlig sektor	11	-8	2.3
Kvalifiserte arb.oppg.	12	17	3.3
Ant.mnd. fravær	13	-0.5	0.2
Antall barn	14	2.6	0.9

Når det gjelder de variable som ikke er binære ("0-1-variable"), må vi først utføre multiplikasjon før effekten av en egenskap kan bestemmes. Effekten av en månedslønn på f.eks. kr. 4 000 i 1974 blir $-0.025 \cdot 4\ 000 = -100$ (tallet har ingen tolkning alene).

Som illustrasjon på bruk av hele modellen, skal vi beregne lønnsendringene for en kandidat med følgende egenskaper: pedagog, månedslønn 1974 = 4 500, hadde kvalifiserte arbeidsoppgaver, arbeidet i offentlig sektor, hadde 4 måneders fravær fra yrkesaktivitet mellom 1974 og 1977 og hadde 2 barn:

	Regr.koeff.		Variabelverdi		
Konstantledd	: 244			=	244
Pedagog	: 24	*	1	= +	24
Lønn 1974	: -0.025	*	4 500	= -	113
Offentlig sektor	: -8	*	1	= -	8
Kvalif.arb.oppg.	: 17	*	1	= +	17
Fravær	: -0.5	*	4	= -	2
Barn	: 2.6	*	2	= +	5
"Lønnsutvikling":			<u>y</u>	=	<u>167</u>

$y = 167$ betyr at kandidaten har hatt en lønnsøkning i perioden på 67 prosent.

Den multiple korrelasjonskoeffisienten for vår modell er $R = 0,63$. Denne koeffisienten, som kan anta verdier mellom 0 og 1, er et mål på hvor godt variasjonene i den avhengige variabel, y , kan "forklares" ved variasjoner i den veiede sum ($b_0 + b_1 x_1 + \dots + b_{14} x_{14}$) av de uavhengige variable. Dersom $R = 1$, er sammenhengen perfekt. Med $R = 0,63$ er det fortsatt mye som gjenstår å forklare (grovt sagt "forklarer" vår modell mindre enn halvparten¹⁾ av variasjonene i y). Likevel kan vi med forholdsvis stor sikkerhet hevde at de uavhengige variable som er med i den endelige (estimerte) modell, har en viss evne til å beskrive den ulike lønnsutviklingen for de forskjellige kandidatgrupper. Når ikke "alt" kan forklares, skyldes dette at vi ikke er i stand til å ta hensyn til alle faktorer som påvirker lønnsutviklingen, herunder medregnet de tilfeldige eller individuelle variasjoner som forekommer.

1) R^2 er et mål som angir hvor stor prosent av variasjonene som blir "forklart". Her er $R^2 = 0.40$.

Vi skal kort kommentere noen hovedtrekk ved den estimerte regresjonsmodellen i tabell 16.

Månedslønn 1974. Denne variabel er uten sammenlikning den faktor som i sterkst grad påvirket den relative lønnsutviklingen for kandidatene. Høy begynnerlønn (1974) synes i stor utstrekning å ha medført en relativt svakere lønnsutvikling enn en lavere begynnerlønn. La oss som eksempel ta to kandidater som var like i alle de uavhengige variable, bortsett fra at den ene hadde 400 kroner mer i månedslønn i 1974 enn den andre. Denne forskjellen i begynnerlønn svarer til en skilnad i relativ lønnsøkning på ca. 10 prosentpoeng i favør av den som lå lavest i 1974. Den tilnærmingen som har funnet sted i perioden, er avspeilet i at regresjonskoeffisienten for månedslønn 1974 (x_{10}) er negativ ($b_{10} = -0.025$). Hadde $b_{10} = 0$, ville de relative lønnsendringene for to ellers like kandidater vært like store, og med $b_{10} > 0$, hadde den kandidat med høyest begynnerlønn, hatt den beste relative lønnsendring.

Næring. Analysen viser en klar forskjell mellom lønnsutviklingen i h.h.v. privat og offentlig sektor. Av to kandidater som var like i "alt" unntatt næring, kom den i privat sektor ut best med en relativ lønnsendring som lå 8 prosentpoeng høyere enn for kollegaens vedkommende. Som nevnt, var næring 1974 og næring 1977 nokså høyt korrelert. Dette betyr at bare noen få kandidater gikk over fra offentlig til privat sektor (eller omvendt) i perioden. I en regresjonsmodell hvor både næring 1974 og næring 1977 er med, viser det seg at begge gir utslag i samme retning, nemlig at offentlig sektor har hatt en svakere lønnsøkning enn den private. Dette viser seg også å være tilfelle for hver enkel utdanningsgruppe hvis man analyserer dem separat ved hjelp av den samme regresjonsmodellen. Et par unntak er det imidlertid, nemlig cand.mag. med filologi og farmasøyter, hvor kandidater som arbeidet i offentlig sektor, hadde en litt bedre lønnsutvikling enn hva kollegaene i den private sektor hadde. Blant cand.mag.ene (fil.) var det noen som skiftet fra offentlig til privat sektor, og disse hadde en vesentlig svakere lønnsutvikling enn de som ikke skiftet næring.

Arbeidets kvalifikasjonskrav. Det synes som om lønnsutviklingen var mer avhengig av hvor krevende arbeidsoppgaver man hadde, enn av det fagområde man arbeidet innenfor (innen eller utenfor fagområdet for ens utdanning). Den siste variabel gav ikke noe signifikant utslag i analysen. Derimot slo den førstnevnte ut forholdsvis sterkt med en forskjell i relativ lønnsutvikling på 17 prosentpoeng i favør av kandidater med forholdsvis krevende ("kvalifiserte") arbeidsoppgaver. Juristene utgjør imidlertid et unntak hvis man analyserer utdanningsgruppene separat, idet kandidater med mindre kvalifiserte arbeidsoppgaver hadde den største lønnsøkningen.

Utdanning. Selv om ikke alle utdanninger er nevnt eksplisitt i tabell 16, er de likevel med i modellen (unntatt veterinærer, exam.oecon. og DH-kandidater som er utelatt av tekniske grunner). Regresjonskoeffisientene

til utdanningsvariablene x_1, \dots, x_9 gir - som vi har vært inne på - uttrykk for forskjellen i lønnsutvikling mellom disse utdanningene og en referansegruppe som består av: cand.mag. (alle typer), psykologer, sosiologer, farmasøyter og arkitekter. Analysen viser nemlig at det ikke har vært noen vesentlig forskjell i lønnsutviklingen mellom de fire sistnevnte og cand.mag.ene, mens forskjellene mellom utdanningsgruppene i tabellen og de i referansegruppen, har vært vesentlig. Dette betyr imidlertid ikke at referanseutdanningene har stått stille i lønnsutviklingen. Den regresjonsmodell som gjelder for disse utdanningene under ett, ser slik ut:

$$y = 244 - 0.025 x_{10} - 8 x_{11} + 17 x_{12} - 0.5 x_{13} + 2.6 x_{14}$$

For eksempel vil en kandidat i referansegruppen som hadde begynnerlønn (x_{10}) på kr. 4 000, arbeidet i privat sektor ($x_{11} = 0$), hadde kvalifiserte arbeidsoppgaver ($x_{12} = 1$), var i arbeid hele perioden ($x_{13} = 0$) og hadde 2 barn ($x_{14} = 2$), ha hatt en lønnsutvikling på

$$y = 244 - 0.025 \cdot 4\ 000 - 8 \cdot 0 + 17 \cdot 1 - 0.5 \cdot 0 + 2.6 \cdot 2 = 166$$

dvs. at lønnen var øket med 66 prosent i perioden. Hadde kandidaten vært i offentlig sektor ($x_{11} = 1$), ville økningen ha vært på 58 prosent.

Regresjonsmodellen i tabell 16 gjelder kullet som helhet (dvs. de som arbeidet heltid både i 1974 og 1977), og regresjonskoeffisientene kan tas som uttrykk for hvor mye den relative lønnsutviklingen i hele kullet varierer med de enkelte uavhengige variabler som inngår. Når det gjelder modellens gyldighetsområde, passer den best for kandidater med egenskaper som ligger nær gjennomsnittsverdiene for de enkelte variable. En slik "gjennomsnittskandidat" finnes imidlertid ikke p.g.a. de binære variable i modellen (man kan ikke være f.eks. 11% filolog, 3% sosialøkonom, 10% sivilingeniør osv., eller arbeide 32% i privat og 68% i offentlig sektor). I praksis vil derfor modellen ha størst gyldighet for kandidater med egenskaper som er alminnelig utbredt i ens egen utdanningsgruppe, altså en "gjennomsnittskandidat" innen hver utdanningsgruppe. Jo mer en kandidat avviker fra det "normale", jo dårligere vil modellen gjerne bli. Av denne grunn egner den seg lite for analyse av forholdene innen de enkelte grupper. Det viser seg da også at om modellen estimeres separat for hver utdanning, er det som regel bare begynnerlønn i 1974 som gir signifikant regresjonskoeffisient.

De utdanninger som i denne forstand gjennomsnittlig har hatt den beste lønnsutviklingen, er statsvitere, pedagoger, jurister, sosialøkonomer og filologer, mens landbrukskandidatenes utslag bare såvidt er signifikant større enn 0. Den innbyrdes rangordning mellom utdanningene, bør ikke tillegges for stor vekt p.g.a. forholdsvis stor usikkerhet (standardavvik) ved de estimerte regresjonskoeffisienter.

Modellen kan heller ikke alene brukes til å beregne den faktiske lønnsutviklingen for en "gjennomsnittskandidat" i hver utdanningsgruppe. Til det trenger man bl.a. gjennomsnittslønnen innen hver gruppe i 1974. Disse er gitt i tabell 15. Den faktiske relative, lønnsutviklingen som kan tilskrives faktoren utdanning alene, finner man ved å sette gjennomsnittslønnene i 1974 for de enkelte utdanninger inn i regresjonsmodellen.

DH-kandidatene, som var den største av utdanningsgruppene, er analysert separat. Som det framgikk av tabell 15, hadde DH-kandidatene den største relative bedring i gjennomsnittslønn i perioden, men lå likevel lavest i lønnsnivå på begge tidspunkter.

Regresjonsmodellen som er lagt til grunn for en nærmere analyse av DH-kandidatene, er i utgangspunktet den samme som utgangsmodellen vi har brukt foran (bortsett fra at utdanningsvariablene er utelatt ettersom vi her bare tar for oss DH-kandidatene, og dessuten eksamenskarakter). Av de i alt 10 uavhengige variablene, var det bare fire som gav signifikante utslag, nemlig månedslønn 1974, næring 1974, antall måneders fravær og antall arbeidsplasser kandidatene hadde hatt i løpet av perioden. Den estimerte modellen er vist i tabell 17.

Tabell 17. Lønnsutviklingen for DH-kandidater i perioden 1974-1977 belyst ved regresjonsmodellen: $y = a_0 + a_1 z_1 + \dots + a_4 z_4$
(Multippel korrelasjonskoeffisient: $R = 0.61$)

Variabel (z_i)	Regresjonskoeffisient (a_i)	Reg.koeff.'s standardavvik
Konstantledd (a_0)	292	
Månedslønn 1974 (z_1)	- 0.036	0.004
Offentlig sektor ($z_2=1$)	- 17	6.2
Ant. mnd.fravær (z_3)	- 2.5	0.7
Ant.arb.plasser (z_4)	8	3.0

Utjevningstendensen i lønnsutviklingen som vi observerte for de øvrige kandidater, var også tilstede blant DH-kandidatene, og dessuten i noe sterkere grad idet regresjonskoeffisienten til "månedslønn 1974" er $a_1 = -0.036$ mot $b_{10} = -0.025$ for de øvrige kandidatene. En lønnsforskjell på kr. 500 mellom to kandidater i 1974 gir en forskjell i relativ lønnsøkning på 18 prosentpoeng for DH-kandidater, og 12.5 prosentpoeng for de

Øvrige kandidatene - i begge tilfelle i favør av den med lavest månedslønn i 1974.

Også næringssektor har gitt større utslag blant DH-kandidater enn blant de øvrige gruppene (i "gjennomsnitt"). Lønnsøkningen for DH-kandidater i den private sektor lå 17 prosentpoeng høyere enn for dem i den offentlige sektor hvis alle andre faktorer holdes konstante.

Også for DH-kandidatene har fravær fra yrkeslivet i perioden mellom de to undersøkelsene ført til en noe mindre lønnsøkning enn hva de som arbeidet hele perioden, hadde.

Det er rimelig å tro at det å skifte arbeidsplass (ofte), vanligvis medfører en raskere lønnsøkning enn hva en stedfast arbeidstaker får. Når man skifter jobb, er det sjelden at man går ned i lønn. For DH-kandidatene ser det ut til at skifte av arbeidsplasser har vært nokså lønnsomt med gjennomsnittlig 8 prosentpoeng mer i lønn for hver arbeidsplass man har hatt. Denne effekten må imidlertid ikke overdrives idet bare ytterst få kandidater skiftet arbeidsplass mer enn to ganger. Modellen vil derfor neppe være realistisk dersom tallet på arbeidsplasser settes høyere enn 3, eller kanskje bare 2.

Når det gjelder de øvrige utdanningsgruppene, finner man antydning til en tilsvarende sammenheng mellom lønnsutvikling og antall arbeidsplasser. Tendensen er imidlertid langt svakere enn for DH-kandidatenes vedkommende, og dessuten ikke signifikant. Dette er også tilfelle hvis man ser på de enkelte utdanninger. Her finner man for noen grupper at sammenhengen er negativ, men den er ikke signifikant forskjellig fra 0 i noen av tilfellene, hvilket betyr at utslagene stort sett skyldes tilfeldigheter.

DEL III

KANDIDATENES FAMILIESITUASJON

SAMMENDRAG

Undersøkelsen som ble utført tre år etter eksamen, tok også sikte på å belyse kandidatenes familiesituasjon på det tidspunkt. Bl.a. ble sivilstand (ekteskapelig status), evt. ektefelles aktivitet og utdanning, samt antall barn kartlagt.

Andelen gifte blant kandidatene var vesentlig lavere enn i de tilsvarende aldersgrupper i befolkningen som helhet. Av de mannlige kandidatene var 64 prosent gift (74 prosent i befolkningen), og blant de kvinnelige 55 prosent (81 prosent). Mens det for de kvinnelige kandidatene var liten forskjell i andelen gifte mellom de yrkesaktive og de som fortsatt studerte, var denne forskjellen forholdsvis stor blant menn, henholdsvis 69 prosent blant de yrkesaktive og 39 prosent blant de som studerte. Yrkesfrekvensen blant gifte kandidater var 88 prosent for menn og 65 prosent for kvinner. Blant de ugifte var yrkesfrekvensen 66 prosent for menn og 78 prosent for kvinner.

Når det gjelder utdanning og giftemål viser undersøkelsen at de kvinnelige kandidatene var gift med menn som hadde utdanning på samme nivå som deres egen eller høyere. For de mannlige kandidatene var det omvendt, men ektefellene til de mannlige kandidatene hadde likevel betydelig mer utdanning enn det som er vanlig i tilsvarende aldersgrupper i befolkningen som helhet - f.eks. hadde ca. 60 prosent av ektefellene gymnasutdanning, mens dette bare er tilfelle for under 20 prosent i tilsvarende aldersgruppe i befolkningen som helhet.

Av mannlige kandidaters ektefeller var 53 prosent yrkesaktive, 12 prosent var under utdanning, mens 32 prosent var hjemmeværende. De tilsvarende tall for ektefellene til de kvinnelige kandidatene var 89 prosent yrkesaktive, 10 prosent under utdanning, mens ingen var hjemmeværende.

Gifte kvinnelige kandidater hadde altså en noe høyere yrkesfrekvens enn kvinnelige ektefeller, henholdsvis 65 og 53 prosent. Til gjengjeld var andelen som arbeidet i eget hjem vesentlig høyere blant ektefellene (32 prosent) enn blant kandidatene (10 prosent). Mellom gifte mannlige kandidater og mannlige ektefeller var det nesten ingen forskjeller i aktivitetsmønsteret.

KANDIDATENES FAMILIESITUASJON 1977

Ved undersøkelsen i mai 1977 ble det bl.a. stilt spørsmål om kandidatenes sivilstand (ekteskapelige status) og ektefellenes utdanning og aktivitet. I denne delen av rapporten skal vi gjøre nærmere rede for resultatene fra disse spørsmålene. Datagrunnlaget er 1977-undersøkelsen alene, og omfatter i alt 1 899 kandidater - hvorav 400 kvinner.

S i v i l s t a n d

Størstedelen av kandidatene fra vårkullet 1974 var ved undersøkelsen i 1977 i alderen 25-30 år, altså i overkant av den gjennomsnittlige giftermålsalder. Blant de mannlige kandidatene var 31 prosent ugift, 64 prosent gift og 2 prosent før gift (3 prosent svarte ikke på spørsmålet). Blant de kvinnelige kandidatene var fordelingen 37 prosent ugift, 55 prosent gift, 5 prosent før gift og 3 prosent ubesvart.

Sammenliknet med befolkningen som helhet, var giftermålshyppigheten blant kandidatene nokså lav. Andelen gifte i befolkningen (alder f.o.m. 26 t.o.m. 31 år) var ved utgangen av 1976 h.h.v. 74 prosent for menn og 81 prosent for kvinner.¹⁾ Avviket fra det "normale" var altså spesielt stort blant de kvinnelige kandidatene. De såkalte "papirløse ekteskap" er ikke tatt med i noen av tallene.

Tabell 18 viser kandidater i ulike aktivitetsgrupper fordelt etter kjønn og sivilstand. Tabellen bør suppleres med noen opplysninger om aldersstruktur. De mannlige kandidatene var gjennomsnittlig ett år yngre enn de kvinnelige, h.h.v. 29 og 30 år i 1977. Både for menn og kvinner var gjennomsnittsalderen for de ugifte lavest; 28 år for menn og 29 år for kvinner. Deretter kom de gifte med en gjennomsnittsalder på 30 år for begge kjønn, mens de før gifte var eldst med 31 år for menn og hele 37 år for kvinner. Ser man på gjennomsnittsalderen i de ulike aktivitetsgrupper, finner man den høyeste alder blant de yrkesaktive og hjemmaværende, - for menn også blant de arbeidsløse. Kandidater som studerte, var de yngste ved siden av menn i vernepliktstjeneste og arbeidsløse kvinner. Ulikhetene i alder mellom sivilstandsgruppene og kjønn, går igjen med forholdsvis god regelmessighet i alle aktivitetsgrupper.

1) Statistisk Sentralbyrå: Folkemengden etter alder og ekteskapelig status 31. desember 1976.

Tabell 18. Kandidatene i ulike aktivitetsgrupper fordelt etter kjønn og sivilstand. Prosent.

Aktivitet mai 1977	Menn					Kvinner				
	Ugift %	Gift %	Før gift og uopp. %	Sum %	Antall kand. i alt	Ugift %	Gift %	Før gift og uopp. %	Sum %	Antall kand. i alt
Yrkesaktive ¹⁾	25	69	6	100	1 215	40	50	10	100	288
Tilfeldig jobb	63	25	12	100	8	30	70	0	100	10
Studier	58	39	3	100	237	39	56	5	100	72
Arbeid i eget hjem	0	100	0	100	2	0	100	0	100	22
Arbeidsløs	44	56	0	100	9	17	83	0	100	6
Verneplikt	36	64	0	100	25	-	-	-	-	-
Annet/ uoppgitt	67	0	33	100	3	0	100	0	100	2
Sum	31	64	5	100	1 499	37	55	8	100	400

1) Yrkesaktive i fast og midlertidig arbeid.

Tabell 18 indikerer en nokså klar, og i mange sammenhenger velkjent forskjell mellom kjønnene når det gjelder forholdet mellom aktivitet og sivilstand. Yrkesaktive menn hadde en høy andel gifte, mens forholdsvis få av de mannlige studentene var gifte. Andelen gifte blant de kvinnelige kandidatene lå mellom disse to gruppene, og her var det liten forskjell mellom de yrkesaktive og de som studerte.

Ser man på hvordan kandidatene innen hver sivilstandsgruppe fordelte seg på de ulike aktiviteter, vil mønsteret ovenfor avtegne seg kanskje enda klarere. Yrkesfrekvensen blant gifte kandidater var h.h.v. 88 prosent for menn og 65 prosent for kvinner. Blant de ugifte var yrkesfrekvensene h.h.v. 66 prosent for menn og 78 prosent for kvinner.

Det var altså en klar, positiv sammenheng mellom ekteskap og yrkesaktivitet blant menn, mens sammenhengen blant kvinner syntes å gå i negativ retning. Dette tyder på at menn i noe mindre utstrekning enn kvinner gifter seg før utdanningen er avsluttet, men at dette blir "kompensert"

når de blir yrkesaktive, og da i så stor grad at den totale andelen gifte blant mennene overstiger den tilsvarende andel blant kvinnene.

Ektefellenes utdanning

At de høyere lærestedene, ved siden av å være undervisnings- og forskningsinstitusjoner, også fungerer som ekteskapsmarkeder, er kanskje ikke mer enn rimelig ettersom mange mennesker i giftemoden alder tilbringer mesteparten av sin tid her i flere år. Dessuten finner man store grupper med felles bakgrunn og felles interesser, noe som neppe har noen negativ innflytelse på mulighetene for giftemål.

Tabell 19 og 20 viser hva slags utdanning de gifte kandidatenes ektefeller hadde. I tabell 19 er bare allmennutdanning tatt med, mens tabell 20 viser ektefellenes yrkesutdanning.

Tabell 19. Allmennutdanning til de gifte kandidatenes ektefeller. Prosent.

Kandidatenes utdanning pr. vår 1974	Ektefellenes allmennutdanning					Sum %	Antall kandidater/ektefeller
	Gymnas	Real-skole/ungd.-skole	Annen allmenn-utdanning utover folkeskole	Folke-skole	Uopp-gitt		
<u>Menn:</u>							
Høyere grad og tilsv.	60	25	5	2	8	100	584
Lavere grad	63	24	8	0	5	100	241
DH-kandidater	45	39	8	2	6	100	133
Alle	59	27	6	1	7	100	958
<u>Kvinner:</u>							
Høyere grad og tilsv.	87	1	1	0	11	100	91
Lavere grad	74	5	5	1	15	100	104
DH-kandidater	54	25	17	0	4	100	24
Alle	77	6	5	0	12	100	219
Total, begge kjønn	62	23	6	1	8	100	1 177

Tabell 19 avslører to hovedtendenser: De kvinnelige kandidatene har valgt sine ektefeller fra et noe snevrere utdanningssprektrum enn de mannlige kandidatene. Gymnas er den helt dominerende allmennutdanning blant de kvinnelige kandidatenes ektefeller. Det andre hovedtrekket er at DH-kandidatene, og spesielt de mannlige, i langt mindre grad enn kandidater fra universiteter og høyskoler har valgt å gifte seg med personer som har gymnasutdanning.

Artianerfrekvensen i de aktuelle årsklasser (dvs. de som var født i perioden 1946-1954) var for begge kjønn lavere enn 30 prosent, og altså vesentlig lavere enn artianerfrekvensen blant ektefellene til kandidatene vi her studerer.

I tabell 20 er yrkesutdanningene gruppert på forskjellige nivåer etter deres normale varighet utover grunnskolen, medregnet obligatorisk forutdanning. Nedenfor er utdanningsnivåene definert etter varighet¹⁾, og det er gitt eksempler på utdanninger som er de mest vanlige på de enkelte nivåer:

- Nivå 1: Grunnskole (9 år) + 1 år
(realskole, folkehøgskole, 1-årig yrkesskole, hjelpepleierskole m.v.).
- Nivå 2: Grunnskole + 2-3 år
(gymnas, yrkesskole (fagprøve), videregående folkehøgskole, agronomutdanning m.v.).
- Nivå 3: Grunnskole + 4-5 år
(grunn- eller mellomfag ved universitet, 2-årig lærerutdanning, sosionomutdanning, ingeniørutdanning, sykepleierutdanning, 2-årig distriktshøgskole m.v.).
- Nivå 4: Grunnskole + 6-7 år
(3-4-årig lærerutdanning, lavere grads eksamen ved universitet, 3-årig distriktshøgskole, siviløkonom m.v.).
- Nivå 5: Grunnskole + 8 år og mer
(sivilingeniør, landbrukskandidat (NLH), arkitekt, siviløkonom av høyere grad, farmasøyt, høyere grads eksamen ved universitet, doktorgrad m.v.).

1) Grupperingene er gjort på grunnlag av Standard for utdanningsgruppering, Statistisk Sentralbyrå, 1973.

Tabell 20. Yrkesutdanning til de gifte kandidatenes ektefeller. Prosent.

Kandidatenes utdanning pr. vår 1974	Ektefellenes yrkesutdanningsnivå						Sum %	Antall kandidater/ektefeller
	1 (lavest)	2	3	4	5 (høyest)	Ingen eller uoppgitt utdanning		
<u>Menn:</u>								
Høyere grad og tilsv.	11	10	37	13	14	15	100	584
Lavere grad	18	5	36	18	7	16	100	241
DH-kandidater	10	24	30	6	2	28	100	133
Alle menn	13	11	36	13	10	17	100	958
<u>Kvinner:</u>								
Høyere grad og tilsv.	0	1	3	9	83	4	100	91
Lavere grad	2	3	8	21	60	6	100	104
DH-kandidater	4	4	41	17	17	17	100	24
Alle kvinner	1	2	10	16	65	6	100	219
Alle kandidater	11	9	31	14	20	15	100	1 177

De tre nivåene for kandidatenes utdanning svarer til:

Høyere grad og tilsvarende = nivå 5
 Lavere grad = nivå 4
 DH-kandidater = nivå 3

Når det gjelder de kvinnelige kandidatene, har de bare unntaksvis funnet ektemenn med lavere utdanning enn dem selv. Av alle de gifte kvinnene i kullet utgjorde disse bare 12 prosent.

For de mannlige kandidatene vil forholdene nødvendigvis være annerledes ettersom det ikke finnes tilstrekkelig mange kvinner med høyere utdanning å gifte seg med. Andelen som hadde giftet seg "nedover" i utdanningshierarkiet, var således hele 63 prosent blant de gifte, mannlige kandidatene. På den annen side var det forholdsvis få menn som hadde ektefeller med en høyere utdanning enn dem selv, vel 2 prosent. Den tilsvarende andel blant de gifte, kvinnelige kandidatene var 32 prosent.

Ektefellenes aktivitet

I tabell 21 er de gifte kandidatene fordelt etter egen aktivitet og ektefellens aktivitet pr. mai 1977.

Tabell 21. Gifte kandidaters aktivitet og ektefellenes aktivitet pr. mai 1977. Prosent. (Tall merket * omfatter bare en observasjon)

Kandidatenes aktivitet	Ektefellenes aktivitet						Sum %	Antall kandidater/ektefeller
	Yrkesaktiv	Underutdanning	Arbeid i eget hjem	Arbeidsløs	Verneplikt	Annet, uoppgitt		
<u>Menn:</u>								
Yrkesaktiv ¹⁾	53	11	34	1	-	1	100	841
Studier/utdanning	52	27	20	1*	-	0	100	92
Arbeid i eget hjem	100	0	0	0	-	0	100	2
Arbeidsløse ²⁾	86	0	0	0	-	14*	100	7
Verneplikt	31	25	31	13	-	0	100	16
Annet og uoppgitt	0	0	0	0	-	0	100	0
Alle menn	53	12	32	2	-	1	100	958
<u>Kvinner:</u>								
Yrkesaktiv ¹⁾	91	9	0	0	0	0	100	143
Studier/utdanning	80	20	0	0	0	0	100	40
Arbeid i eget hjem	86	0	0	0	5*	9	100	22
Arbeidsløse ²⁾	92	8*	0	0	0	0	100	12
Annet og uoppgitt	100	0	0	0	0	0	100	2
Alle kvinner	89	10	0	0	0*	1	100	219

1) Yrkesaktiv i fast eller midlertidig arbeid.

2) Arbeidsløs eller tilfeldig jobb.

Det forskjellige aktivitetsmønsteret som vi tidligere har sett for mannlige og kvinnelige kandidater, finner vi igjen også for ektefellene. Mannlige

ektefeller hadde en vesentlig høyere yrkesfrekvens enn de kvinnelige ektefellene. Til gjengjeld var nesten tredjeparten av kvinnelige ektefeller hjemmeværende, mens ingen mannlige var det.

En sammenligning av h.h.v. kandidater og ektefeller av samme kjønn kan foretas på grunnlag av tabell 22.

Tabell 22. Kandidater og ektefeller av hvert kjønn fordelt etter aktivitet. Prosent.

Aktivitet mai 1977	Menn		Kvinner	
	Kandidater	Ektefeller	Kandidater	Ektefeller
Yrkesaktive	87	89	65	53
Studier/utdanning	10	10	18	12
Arbeid i eget hjem	0	0	10	32
Arbeidsvansker	1	0	6	2
Verneplikt	2	0	-	-
Annet og uoppgitt	0	1	1	1
Sum	100	100	100	100
Antall personer	958	219	219	958

For mennenes vedkommende var det ubetydelige forskjeller mellom kandidater og ektefeller. Blant kvinnene var det derimot vesentlige ulikheter, spesielt med hensyn til yrkesfrekvens og andel hjemmeværende.

Det er kjent fra andre undersøkelser (Statistisk Sentralbyrå) at yrkesfrekvensen blant kvinner øker med økende utdanning. Som vi har sett foran, var utdanningsnivået blant de kvinnelige kandidatene gjennomgående noe høyere enn blant de kvinnelige ektefellene. Forskjellen i yrkesfrekvens mellom de to kvinnegruppene i tabell 22 er derfor i samsvar med den allminnelige tendens.

Ettersom det viktigste alternativet til yrkesaktivitet eller utdanning er arbeid i eget hjem, vil forskjellen i utdanningsnivå mellom de to kvinnegruppene nødvendigvis også gi utslag i andelen som var hjemmeværende. Det er selvsagt mulig at denne andelen også vil påvirkes av hvor mange kvinner som hadde barn, og av tallet på barn. Her viser det seg at andelen som hadde barn blant de gifte, kvinnelige kandidatene var litt mindre enn andelen blant de kvinnelige ektefellene, h.h.v. 67

og 72 prosent. Det gjennomsnittlige barnetall pr. kvinne med barn var imidlertid likt i de to gruppene, nemlig 1,5. Siden det å ha barn kanskje er den viktigste grunnen til at enkelte kvinner er hjemmeværende, kan man gå ut fra at de noe forskjellige andelene som hadde barn i de to kvinnegruppene, forklarer en del av forskjellen i andelene som arbeidet i eget hjem, og dermed også i yrkes- og studiefrekvens.

SUMMARY IN ENGLISH

The Institute for Studies in Research and Higher Education has since 1972 carried out surveys of labour market conditions for graduates from Norwegian universities and similar institutions of higher education, including the Regional Colleges. Normally, the studies have considered the situation six months after graduation. In 1977 it was also decided to carry out follow-up investigations three years after graduation.

The survey presented in this report is the three year follow-up investigation of the graduates from the spring term 1974. The corresponding results for the same graduates six months after graduation are also included. The two sets of results are referred to as "the 1977" and "the 1974 survey", respectively.

Questionnaires were mailed to the whole population, 2405 individuals. The response rate was 79 per cent. The corresponding rate for the 1974 survey was 87 per cent; for the two surveys combined (i.e. the net response rate for both surveys) it was 74 per cent.

The main purpose of the 1977 survey was to see which changes had taken place regarding employment, salaries etc. during the three years. Furthermore, questions about marital status, education and activity of spouse were added along with a question about children.

This report has been divided into three parts. Part I considers the main results of the 1977 survey and the corresponding distributions from the 1974 one. Part II is mainly concerned with the individual transitions that took place during the period, analysing the observations combined for each individual at two points in time. Data about marital status and spouse are dealt with in Part III.

PART I

A c t i v i t i e s

The rate of employment among graduates with a higher degree increased from 68 in 1974 to 96 per cent three years later. Except for architects, with an employment rate of 83 per cent in 1977, all other higher degree categories exceeded an employment rate of 90 per cent in 1977. The

proportion unemployed among all the higher degree graduates decreased from 6 to 1 per cent during the period. This corresponds to a decline in the unemployment rate from 8 to 1 per cent (proportion unemployed among employed and unemployed graduates). As unemployed are here considered those seeking work and/or having a temporary job of no relevance to their education.

Graduates with a first degree increased their rate of employment from 24 to 55 per cent, whereas the proportion pursuing further studies declined from 66 to 38 per cent during the period. The proportion unemployed dropped from 4 to 2 per cent which is equivalent to a decline in the unemployment rate from 14 to 4 per cent. It should be kept in mind that several of the graduates with a first degree in 1974 finished a higher degree during the three year period from 1974 to 1977, and thus were looking for their first jobs.

Of graduates from the Regional Colleges ("DH-kandidater") 58 per cent were employed in 1974, while the rate had increased to 73 per cent in 1977. The proportion engaged in further studies remained unchanged over the period, 22 per cent. The proportion unemployed declined from 8 to 3 per cent, or measured by unemployment rate: from 12 to 4 per cent.

E m p l o y m e n t b y s e c t o r

The distribution of graduates employed in various sectors showed no significant changes from 1974 to 1977. However, the proportion employed in the university and research sector declined from 20 to 16 per cent. This decline is mainly due to the fact that many graduates, especially in natural science and technology, were working as research assistants for some time after graduation. Such positions can only be held for a limited period of time - normally not more than 3 years.

Government administration increased its proportion from 13 to 16 per cent, and school from 24 to 25 per cent. The proportion employed in the private sector as a whole remained constant, 32 per cent. Although these aggregate proportions were quite stable, substantial changes took place within and between the various sub-groups.

R e l e v a n c e o f e d u c a t i o n

All employed graduates were asked to classify their work according to whether it was lying mainly within their field of education or not. In order to assess whether the graduates were academically overqualified, they were also asked to relate the skills necessary to fulfil job requirements to their educational qualifications. In all educational

categories more than 75 per cent of the graduates held jobs corresponding to their qualifications and their field of education. Approximately 8 per cent worked within a relevant field but considered themselves over-qualified in relation to their jobs. Less than 2 per cent of employed graduates had jobs requiring few of their qualifications and bearing little relevance to their education. Most people in the last category were graduates with a first degree. Graduates having temporary (short-term) jobs of no relevance to their education are not considered here as they are classified as "economically non-active" or unemployed.

With respect to job evaluation the graduates were asked whether they considered any alternative education to be more, equally or less suitable for their jobs. A majority of 57 per cent considered their own education to be the one most relevant to their job; another 30 per cent mentioned at least one other type of education equally well suited, while 5 per cent considered specific alternatives to be more relevant than their own education. The remaining 8 per cent of the employed graduates considered a formal education to be of less importance to their jobs, or had no opinion on that score.

There were, however, substantial variations among the various educational categories. Relatively few of the graduates in law, psychology, veterinary medicine and pharmacy considered other educational backgrounds to be equally or better suited to their current jobs.¹⁾ On the other hand, a majority of the graduates in sociology, political science, education and economics and all graduates with a first degree as well as graduates from Regional Colleges considered at least one alternative type of education to fit their jobs equally well or better than their own.

E v a l u a t i o n o f j o b o p p o r t u n i t i e s

All graduates were asked to evaluate the labour market situation generally for their own educational group. Graduates with a higher degree considered their job opportunities in 1977 to be about the same as three years earlier, whereas graduates with a first degree tended to be more pessimistic in 1977 than they had been in 1974. Graduates from the Regional Colleges did not change their evaluation during the period.

New graduates entering the labour market since 1974 have shown a steadily increasing pessimism regarding job opportunities. The unemployment rate has also increased. The more pessimistic evaluation offered by the

1) Medical doctors, dentists and graduates in theology were not included in the survey.

graduates with a first degree in this survey fits this pattern; several of them were just entering the labour market around 1977. The graduates with a higher degree and those from the Regional Colleges gave a more consistent evaluation. This may be explained by the fact that they had acquired more working experience after graduation and thus were more competitive.

PART II

The second part of this report considers the individual transitions that took place during the period between the two surveys. Only those who returned their questionnaires in both the 1974 and the 1977 surveys are considered (1774 graduates). The results here may therefore differ somewhat from the corresponding results in Part I owing to the reduction in number of observations.

A c t i v i t i e s

The proportion of employed graduates increased from 53 per cent half a year after graduation to 79 per cent three years later. By the autumn of 1974 approximately 30 per cent of all the graduates pursued further studies. Another 9 per cent served their military service. More than half of the graduates in the first category, and close to 80 per cent of the graduates in the second category were employed in 1977. The remaining parts of both groups continued their studies. The total proportion engaged in further studies in 1977 amounted to 17 per cent. Most of these held a first degree in 1974 and were studying for a higher degree.

Approximately 7 per cent of the graduates employed in 1974 were without employment three years later; most of these had returned to further studies. This pattern was found most frequently among graduates from the Regional Colleges.

The transition pattern differed for male and female graduates. In 1974 the rates of employment were the same for both sexes, 53 per cent. Three years later the rates had increased to 81 per cent for males and 72 per cent for females.

Difficulties in finding employment were more prevalent among females than among males in 1977; the unemployment rates were 4 and 1 per cent, respectively. Most females facing such difficulties were mothers with previous working experience. The data indicate that alternations between employment and other activities were particularly frequent among mothers.

Generally speaking, the activities of females and males were quite differently affected by having children. The proportion of mothers being full-time housewives was 13 per cent, and the employment rate 62 per cent. The corresponding rates among fathers were 0 and 90 per cent, respectively.

M o b i l i t y

Labour market mobility has been studied for the graduates who were employed both in 1974 and in 1977, i.e. 50 per cent of all graduates. Of these approximately half had altered their place of work at least once during the period. Among the larger educational categories lawyers made such changes most frequently.

S a l a r y

The average salary increase for graduates employed full time in both years of observation was 55 per cent. There was, however, substantial variation from one educational group to another. Graduates from Regional Colleges, lawyers, economists and graduates in business administration had the greatest relative salary increase, all exceeding 63 per cent. At the lower end of the scale are found graduates with a first degree in The Arts, pharmacists and graduates in education who all had less than 45 per cent increase as measured by group averages.

The three educational categories ranking highest on the salary scale in 1974 were veterinary surgeons and graduates with a higher degree in education and in political science. Although the same categories were still at the top end of the scale three years later, there was a general tendency for salaries to level out during the period. The graduates with the lower salaries in 1974 had a greater relative increase than the better paid graduates, generally speaking.

Other factors than education and the 1974 salary level affected the salary increase. The private sector gave higher increases than the public sector. Work content was another significant factor. The graduates doing jobs requiring many of their skills had the highest increase. On the other hand, type of work - irrespective of whether it was within one's field of education or not - had no significant effect on the salary increase.

PART III

The follow-up survey from 1977 also included questions about the marital status of the graduates. The married graduates were asked to state the main activity and the education of their spouse.

The proportion of married graduates was smaller than the population average for the corresponding age groups. 64 per cent of the male graduates were married (total population: 74 per cent). The corresponding proportion for females was 55 per cent (total population: 81 per cent).

When comparing marriage rates for graduates in different categories, only small differences were found among females, whereas males differed significantly. Among the male graduates 69 per cent of those employed, and 39 per cent of those pursuing further studies, were married. The employment rates among married graduates as a whole were 88 per cent for males and 65 for females. The corresponding rates among unmarried or previously married graduates were 66 per cent for males and 78 for females.

Female graduates had generally married men with comparable educational qualifications or qualifications higher than their own. 12 per cent had married men with lower educational qualifications and 32 per cent men with higher qualifications. The same tendency regarding the sexes was found for male graduates and their spouses: husbands were generally more educated than their wives. Only 2 per cent of the wives of male graduates had higher educational qualifications than their husbands, whereas 63 per cent had lower.

53 per cent of women married to male graduates were employed, 12 per cent were busy with their education and 32 per cent were housewives. The corresponding proportions for spouses of female graduates were 89, 10 and 0 per cent.

TREÅRS-OPPFØLGING AV KANDIDATER UTEKSAMINERT VÅREN 1974

Er De i tvil om hvordan De skal svare eller ønsker De å gi nærmere opplysninger, vær vennlig å skriv under «Merknader» på siste side.

1. Besvares av alle.

1.1	Navn:	Gymnasfylke:																																																
1.2	Akademisk utdanning fullført vårsemesteret 1974. (Angi fakultet/institutt/linje og eventuelt hovedfag):																																																	
1.3	Eventuell videre formell utdanning og/eller yrkesrettede kurs fullført senere enn vårsemesteret 1974: (Spesifiser):																																																	
1.4	Hovedaktiviteter fra De avla eksamen våren 1974 fram til 15. mai 1977. Benytt følgende betegnelser: <ol style="list-style-type: none"> 1 Fast arbeid. 2 Midlertidig arbeid (oppdrag/engasjement/vikariat i mindre enn 6 mndr.) 3 Arbeid av tilfeldig art uten relevans med hensyn til utdanningen. 4 Studier/utdanning. 5 Arbeid i eget hjem (uten å søke arbeid). 6 Arbeidsledig/arbeidssøkende. 7 Avtjening av verneplikt. 8 Annet (angi hva). <p>Hovedaktiviteter (kronologisk):</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2" style="text-align: left; vertical-align: bottom;">Akt. nr.</th> <th rowspan="2" style="text-align: left; vertical-align: bottom;">Plass til eventuelle merknader</th> <th colspan="4" style="text-align: center;">Tidsrom:</th> </tr> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">Fra</th> <th colspan="2" style="text-align: center;">Til</th> </tr> <tr> <th></th> <th></th> <th style="text-align: center;">mnd.</th> <th style="text-align: center;">år</th> <th style="text-align: center;">mnd.</th> <th style="text-align: center;">år</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>☐</td> <td>_____</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>_____</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>_____</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>_____</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>_____</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> <td style="text-align: center;">/</td> </tr> </tbody> </table> <p>Aktivitet pr. 15. mai 1977 føres her:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">☐ _____</td> <td style="width: 50%; text-align: center;">/</td> </tr> </table>		Akt. nr.	Plass til eventuelle merknader	Tidsrom:				Fra		Til				mnd.	år	mnd.	år	☐	_____	/	/	/	/	☐	_____	/	/	/	/	☐	_____	/	/	/	/	☐	_____	/	/	/	/	☐	_____	/	/	/	/	☐ _____	/
Akt. nr.	Plass til eventuelle merknader	Tidsrom:																																																
		Fra		Til																																														
		mnd.	år	mnd.	år																																													
☐	_____	/	/	/	/																																													
☐	_____	/	/	/	/																																													
☐	_____	/	/	/	/																																													
☐	_____	/	/	/	/																																													
☐	_____	/	/	/	/																																													
☐ _____	/																																																	
1.5	Dersom De har (har hatt) inntektsgivende arbeid: Hvor mange steder har De arbeidet siden mai 1974?																																																	
1.6	Hvorledes vurderer De arbeidsmarkedssituasjonen for folk med Deres utdanning med hensyn til å få relevant arbeid																																																	
	A: I Oslo og omegn? B: I landet for øvrig?																																																	
	1 ☐ God 2 ☐ Middels 3 ☐ Dårlig 1 ☐ God 2 ☐ Middels 3 ☐ Dårlig																																																	

2. Besvares av alle som hadde inntektsgivende arbeid pr. 15. mai 1977.

2.1	Arbeidets omfang: 1 ☐ Heltid 2 ☐ Deltid																																
2.2	Deres månedslønn i mai 1977 (brutto) fra hovedarbeidsgiver (eksklusive ekstrainntekter): kr. _____ Gjennomsnittlige ekstrainntekter pr. måned (overtid, kveldsundervisning, konsulentoppdrag o. l.): kr. _____																																
2.3	Hovedarbeidsgivers navn:																																
2.4	Arbeidskommune (hvis utlandet, oppgi land):																																
2.5	Næring (sett ett kryss): <table><tr><td>01 ☐ Jordbruk, skogbruk og fiske.</td><td>17 ☐ Distrikthøgskole, pedagogisk høyskole, sosialskole, teknisk skole, Bedriftsøkonomisk Institutt o. l.</td></tr><tr><td>02 ☐ Industri og bergverk.</td><td>18 ☐ Universitet og vitenskapelige høyskoler.</td></tr><tr><td>03 ☐ Bygg og anlegg.</td><td>19 ☐ Andre skoler.</td></tr><tr><td>04 ☐ Kraft og vannforsyning.</td><td>20 ☐ Skolepsykologkontor/Pedagogisk-psykologisk distriktsenter.</td></tr><tr><td>05 ☐ Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet.</td><td>21 ☐ Helsesektoren (sykehus, sanatorier o. l.).</td></tr><tr><td>06 ☐ Forretnings- og sparebank, private finansieringsselskap o. l., forsikring.</td><td>22 ☐ Sosial omsorg og velferdsarbeid.</td></tr><tr><td>07 ☐ Statlig bank/finansinstitusjon.</td><td>23 ☐ Veterinærtjeneste.</td></tr><tr><td>08 ☐ Samferdsel (sjø-, land-, lufttransport, post, telefon).</td><td>24 ☐ Nærings- og fagorganisasjoner, politiske og ideologiske organisasjoner.</td></tr><tr><td>09 ☐ Sentraladministrasjonen (departementene, direktoratene).</td><td>25 ☐ Forskningsinstitutter og studieselskaper.</td></tr><tr><td>10 ☐ Statens ytre etater (trygdekontorene, forsvaret, Statens veivesen m. fl.).</td><td>26 ☐ Bibliotek og museer.</td></tr><tr><td>11 ☐ Fylkesadministrasjon.</td><td>27 ☐ Forretningmessig tjenesteyting (inkl. advokatvirksomhet, revisjons-, regnskaps-, arkitekt-, EDB- og konsulentfirmaer, reklamebyråer, teknisk tjenesteyting m. v.).</td></tr><tr><td>12 ☐ Kommuneadministrasjon.</td><td>28 ☐ Underholdning (inkl. film, teater, NRK).</td></tr><tr><td>13 ☐ Politi og rettsvesen.</td><td>29 ☐ Annen virksomhet, hvilken:</td></tr><tr><td>14 ☐ Grunnskolen.</td><td></td></tr><tr><td>15 ☐ Videregående skole, studieretning for allmenne fag.</td><td></td></tr><tr><td>16 ☐ Andre studieretninger i videregående skole.</td><td></td></tr></table>	01 ☐ Jordbruk, skogbruk og fiske.	17 ☐ Distrikthøgskole, pedagogisk høyskole, sosialskole, teknisk skole, Bedriftsøkonomisk Institutt o. l.	02 ☐ Industri og bergverk.	18 ☐ Universitet og vitenskapelige høyskoler.	03 ☐ Bygg og anlegg.	19 ☐ Andre skoler.	04 ☐ Kraft og vannforsyning.	20 ☐ Skolepsykologkontor/Pedagogisk-psykologisk distriktsenter.	05 ☐ Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet.	21 ☐ Helsesektoren (sykehus, sanatorier o. l.).	06 ☐ Forretnings- og sparebank, private finansieringsselskap o. l., forsikring.	22 ☐ Sosial omsorg og velferdsarbeid.	07 ☐ Statlig bank/finansinstitusjon.	23 ☐ Veterinærtjeneste.	08 ☐ Samferdsel (sjø-, land-, lufttransport, post, telefon).	24 ☐ Nærings- og fagorganisasjoner, politiske og ideologiske organisasjoner.	09 ☐ Sentraladministrasjonen (departementene, direktoratene).	25 ☐ Forskningsinstitutter og studieselskaper.	10 ☐ Statens ytre etater (trygdekontorene, forsvaret, Statens veivesen m. fl.).	26 ☐ Bibliotek og museer.	11 ☐ Fylkesadministrasjon.	27 ☐ Forretningmessig tjenesteyting (inkl. advokatvirksomhet, revisjons-, regnskaps-, arkitekt-, EDB- og konsulentfirmaer, reklamebyråer, teknisk tjenesteyting m. v.).	12 ☐ Kommuneadministrasjon.	28 ☐ Underholdning (inkl. film, teater, NRK).	13 ☐ Politi og rettsvesen.	29 ☐ Annen virksomhet, hvilken:	14 ☐ Grunnskolen.		15 ☐ Videregående skole, studieretning for allmenne fag.		16 ☐ Andre studieretninger i videregående skole.	
01 ☐ Jordbruk, skogbruk og fiske.	17 ☐ Distrikthøgskole, pedagogisk høyskole, sosialskole, teknisk skole, Bedriftsøkonomisk Institutt o. l.																																
02 ☐ Industri og bergverk.	18 ☐ Universitet og vitenskapelige høyskoler.																																
03 ☐ Bygg og anlegg.	19 ☐ Andre skoler.																																
04 ☐ Kraft og vannforsyning.	20 ☐ Skolepsykologkontor/Pedagogisk-psykologisk distriktsenter.																																
05 ☐ Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet.	21 ☐ Helsesektoren (sykehus, sanatorier o. l.).																																
06 ☐ Forretnings- og sparebank, private finansieringsselskap o. l., forsikring.	22 ☐ Sosial omsorg og velferdsarbeid.																																
07 ☐ Statlig bank/finansinstitusjon.	23 ☐ Veterinærtjeneste.																																
08 ☐ Samferdsel (sjø-, land-, lufttransport, post, telefon).	24 ☐ Nærings- og fagorganisasjoner, politiske og ideologiske organisasjoner.																																
09 ☐ Sentraladministrasjonen (departementene, direktoratene).	25 ☐ Forskningsinstitutter og studieselskaper.																																
10 ☐ Statens ytre etater (trygdekontorene, forsvaret, Statens veivesen m. fl.).	26 ☐ Bibliotek og museer.																																
11 ☐ Fylkesadministrasjon.	27 ☐ Forretningmessig tjenesteyting (inkl. advokatvirksomhet, revisjons-, regnskaps-, arkitekt-, EDB- og konsulentfirmaer, reklamebyråer, teknisk tjenesteyting m. v.).																																
12 ☐ Kommuneadministrasjon.	28 ☐ Underholdning (inkl. film, teater, NRK).																																
13 ☐ Politi og rettsvesen.	29 ☐ Annen virksomhet, hvilken:																																
14 ☐ Grunnskolen.																																	
15 ☐ Videregående skole, studieretning for allmenne fag.																																	
16 ☐ Andre studieretninger i videregående skole.																																	
2.6	Bransje eller nærmere spesifisering av næring (f. eks. departement, etat, institutt, studieretning i videregående skole, industrigren):																																
2.7	Deres stilling (pr. 15. mai):																																

2.8 Hvordan er Deres hovedsakelige arbeidsoppgaver i forhold til Deres utdanning?

- 1 Arbeid innen et helt annet fagområde enn utdanningen.
Lite kvalifiserte arbeidsoppgaver.
- 2 Arbeid innen et helt annet fagområde enn utdanningen.
Relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver.
- 3 Arbeid helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen.
Lite kvalifiserte arbeidsoppgaver.
- 4 Arbeid helt eller delvis innen fagområdet for utdanningen.
Relativt kvalifiserte arbeidsoppgaver.

2.9 I hvor stor grad ville en annen utdanning enn Deres embetseksamen/
høgskoleutdanning vært egnet til Deres arbeidsoppgaver?

- 1 Andre utdanninger ville vært dårligere egnet.
- 2 Andre utdanninger ville vært like godt egnet.
- 3 Andre utdanninger ville vært bedre egnet.
- 4 Formell utdanning har liten betydning for arbeidet.
- 5 Har ingen bestemt oppfatning.

Hvis De har krysset av for alternativ 2 eller 3, oppgi hvilke utdanninger/
fagområder dette først og fremst gjelder:

2.10 Ønsker De eller har De planer om å skifte arbeidsplass i løpet av det nærmeste året?

- 1 Ja 2 Nei

Hvis «Ja», er noen av følgende forhold avgjørende for Dem?

- Nåværende stilling er av midlertidig art.
- Ønsker arbeidsoppgaver som svarer bedre til utdanningen.
- Ønsker arbeid på et annet (geografisk) sted.
- Andre forhold er avgjørende.

2.11 Hvordan fikk De (kjennskap til) Deres stilling (pr. 15. mai 1977)?
(Sett ett kryss).

1 ☐ Arbeidsgivers annonse.	4 ☐ Var ansatt på arbeidsstedet fra før
(intern utlysning, opprykk o. a.).
2 ☐ Personlig henvendelse fra
arbeidsgiver.	5 ☐ Arbeidsformidlingen.
3 ☐ Egen forespørsel.	6 ☐ Annet, spesifiser:

3. Besvares av alle som ikke hadde inntektsgivende arbeid pr. 15. mai 1977.

3.1 Har De søkt eller kommer De til å søke arbeid i løpet av året?

- 1 Ja, har fått stilling som tiltres senere (enn 15. mai).
2 Ja, har søkt, men ikke fått noe hittil (pr. 15. mai).
3 Ja, kommer til å søke i løpet av året.
4 Nei, på grunn av studier/skolegang.
5 Nei, på grunn av arbeid i egen husholdning/pass av egne barn.
6 Nei, fordi det er vanskelig å få et passende arbeid i nærheten av bostedet.
7 Nei, av andre grunner (angi hvilke): _____

3.2 Hvis De har søkt eller kommer til å søke arbeid, vil De foretrekke å arbeide heltid eller deltid?

- 1 Heltid 2 Deltid

4. Besvares av alle.

4.1 Ekteskapeleg status:

- 1 Ugift 2 Gift 3 Før gift

4.2 Eventuelle barns alder:

4.3 A: Eventuell ektefelles hovedbeskjeftigelse (pr. 15. mai 1977):

- 1 Yrkesaktiv 3 Hjemmeværende 5 Avtjener verneplikt
2 Under utdanning 4 Arbeidsløs 6 Annet

B: Eventuell ektefelles utdanning (fullført):

Allmennutdanning:

- 1 Gymnas 3 Annen allmennutdanning utover folkeskole
2 Realskole/ungd.skole 4 Folkeskole

Yrkesutdanning:

Universitets/høgskoleutdanning, spesifiser:

Annen yrkesutdanning, spesifiser:

4.4 Bostedskommune:

Merknader: